Jurija Dalmatina

[O]DGOVOR K BIBLIJI

iz l. 1584.

Prepisal, založil in izdal

Anton Chráska.

V Č. Budějovicah.
Natisnil A. Pokorny.
1901.

DALMATIN,

JURIJA DALMATINA

Predgovor k bibliji

iz l. 1584.

Prepisal, založil in izdal
Anton Chráska.

V Č. Budějovicah.
Natisnil A. Pokorny.
1901.

26/6/65

72

Jurija Dalmatina

PREDGOVOR K BIBLIJI

iz l. 1584.

Prepisal, založil in izdal

Anton Chráska.

V Č. Budějovicah.
Natisnil A. Pokorny.
1901.

VSEBINA.

Predgovor izdajatelja.

Gotovo bodo mnogi dobri Slovenci, ko bodo dobili v roke tole knjižico, važno majali z glavami in rekli: »Kaj pomeni to? Zakaj se zopet daje na svetlo stvar, ki je bila že čez 300 let pokopana in pozabljena? Saj Slovenci nočemo nazaj v srednji vek, ampak moramo naprej z drugimi najnaprednejšimi narodi v Evropi. Kaj hočemo zdaj z Dalmatinom? Naše jezikoslovce in pisatelje bi pač zanimalo, ko bi se nekaj naše »luteranske« literature natisnilo v izvirni podobi, toda prepisovati in tiskati take stvari v novi slovenščini, kot berilo priprostemu ljudstvu, to pa vendar ni praktično, to sedaj ni aktualno. Škoda denarja!«

Res je, da sedaj ni najugodnejši čas za razpravljanje verskih resnic. Malomarnost in brezbrižnost v veri je prišla nekako v modo, posebno pri tako imenovani »inteligenci«. Napredek, omika, prosveta — to so zahteve našega časa. Vera bodi bolj zasebna stvar, v javnem življenju nima pomena in ne kaže govoriti o njej, ker se s tem bajè lahko napravljajo nemiri in prepiri. Kaj gotovega gledé Boga in večnosti ne moremo itak zvedeti, zakaj bi se torej pečali z verskimi stvarmi? Prepustímo to duhovnikom!

Tako se misli in govori navadno, a kdor bolj natančno opaža življenje in gibanje narodov, vidi jasno, da versko vprašanje sili bolj in bolj na dan navzlic vsej malomarnosti višjih in nižjih stanov, navzlic boju za obstanek, ki ga morajo biti nižje vrste človeške družbe.

Da se povsod — tudi med Slovenci — kaže velika navdušenost za napredek in prosveto, da noben pameten

človek noče iti nazaj, temveč hrepeni povzpeti se kar najvišje — to je brez ugovora radostna in dobra prikazen. Hvaležni moramo biti tudi za to, da je dandanes veda in znanost v svojem vsestranskem bogastvu bolj pristopna navadnim ljudem kakor kdaj poprej. V preteklih časih je moglo le malo izvoljencev vstopiti v svetišče vede, dandanes pa sme najpriprostejši kmet, dà, tudi berač, svobodno pobirati drobtine, ki v obilosti padajo z mize vede in znanosti! Vsako nazadnjaštvo hira bolj in bolj, in ne okreva najbrže nikoli več.

Toda pri vsem tem priznavajo vsi temeljito in trezno misleči ljudje, da veda in znanost vendar ne zadostujeta vsem zahtevam človeškega duha in srca, in da pade brez vere in nravnosti človeštvo končno v pogubo. Tudi največji učenjaki čutijo včasi nedostatnost posvetne omike in umetnosti, in nekateri izmed njih so očitno priznali, da ne da nič človeku toliko moči, kreposti in vztrajnosti, toliko miru v viharjih življenja in toliko tolažbe v smrti, kakor srčna vera v Boga. Znani so slučaji, v katerih so učeni in posvetni možje naposled iskali miru in tolažbe v veri in v pobožnosti, katero so bili morda prej zasmehovali. Tembolj pa išče priprosto ljudstvo, česar bi se moglo oprijeti z vso vnemo svojega srca. A žal, da slovensko ljudstvo nima nobenega zvestega vodnika, nobenega zanesljivega vodila in pravila, in ne vé, kam obrniti se. Nasprotstvo med tako imenovanimi »klerikalci« in »liberalci« postaja vedno hujše, in taka splošna razdraženost in razburjenost je končno najbolj koristna nazadnjakom. Ljudstvo vendar neče biti brez vere, zato se oklepa duhovščine, dasiravno vé, da ni ta duhovščina taka, kakršna bi morala biti, in da pogostoma zlorablja zaupanje naroda, da bi ga tembolj priklenila na svoje verige in tako utrdila gospostvo cerkve in svečeništva.

Žalostne posledice takih razmer — o katerih ni treba tu pisati natančno — so zadosti znane vsem poštenim borilcem za svobodo, blagor in napredek naroda, kateri često vzdihujejo nad tem, da ves njih trud ne rodi takega sadu, kakršnega si je želeti. Če se doseže v nekem oziru

malo uspeha, pa se drugod izgubi skoro toliko! Tako pa ostajajo Slovenci vedno na slabem.

Ne mislim, da bi v tej knjižici podal zdravilo za vso bolezen slovenskega rodú, a samo želim napeljati resnicoljubne Slovence k temu, da premišljajo temeljiteje in dosledneje o verskem vprašanju nego so mislili doslej.

Obžalovanja vredna je ona polovičnost in površnost, v kateri se mnogokrat govori in ravna. Tako se n. pr. ogrevajo nekateri Slovenci zdaj za pravoslavje, zdaj pa zopet za unijatstvo in kdo ve še za kaj. In kaj jih mika pri pravoslavju ali unijatstvu? Staroslovensko bogoslužje! Ljudstvo razume staroslovenščino prav tako malo kakor latinščino, a vendar se mu nagovarja, da bo po staroslovenskem bogoslužju rešeno ponemčevanja in polaščevanja. Prazna nada!

Ali bi ne bilo pametneje rešiti versko vprašanje tako, kakor so to storili Slovenci v 16. stoletju? To se pravi: zavreči ne le latinizatorstva, temveč vse cerkvene izmišljotine, ki so se tekom časa nagrmadile, in oprijeti se iz vsega srca čistega nauka Kristusovega.

Nedavno mi je pisal neki gospod, da je bila »luteranska doba najboljša naše zgodovine. Če bi mi Slovenci ostali luterani, bi danes bili vse kaj druzega kakor smo, ker to versko gibanje je imelo velike duševne in gospodarske napore v svojem spremstvu, in mi Slovenci bi bili danes jačji od Čehov. — Katolicizem nas je oškodil in bo tudi naš mali narod v grob spravil . . .« To se priznava pogostoma, in vendar se Slovenci ničesar tako ne bojé kakor luteranstva! Ime »luteran« ali »protestant« jim vobče pomeni nekaj veliko hujšega nego »mohamedanec« ali »pogan«!

Prav ta bojazen Slovencev pred »luteranstvom« me je napotila, da izdajam Dalmatinov »Predgovor čez vso sveto biblijo«. Glejte vendar, dragi Slovenci, kaj so pravzaprav učili Trubar, Dalmatin in drugi, in kaj so tudi mnogi vaši pradedje iz vsega srca verovali in sicer tako trdno, da so radi tega mnogo trpeli! Vera, ki dela ljudi tako krepke, pogumne in vnete za občni blagor in napredek,

vendar ne more biti tako slaba, kakor se vam je pripovedovalo že v mladosti! Poglejte tudi, da med najnaprednejšimi narodi stojé v prvi vrsti oni, ki so se v 16. veku otresli papeškega jarma in sprejeli biblijo za podlago svoje vere, in pri katerih se še danes visoko ceni biblija! Tudi najmanjši teh narodov, kakor Danci ali v Afriki Buri, kažejo več kreposti življenja in sposobnosti za obstanek nego n. pr. mogočni Francozi ali Španci. To je vsaj vredno premišljevanja. »Po njih sadovih jih boste poznali!«

Dà, biblija ima blag vpliv in čudno moč na narode in posameznike, o tem ni dvoma. Neki Amerikanec je rekel o tem to-le:

»Da biblija obsega besedo božjo in izvira iz sv. Duha, spoznavam iz tiste moči, katero ima do ljudij. Poznamo ljudi, ki so se učili modroslovja, zvezdoznanstva, zemljepisa itd.; pa povejte, ali ste kdaj slišali, da je kdo izmed njih rekel:»Bil sem zavrženec, bil sem pijanec, živel sem v sramoto svoji rodbini in se gnusil vsemu svetu; toda začel sem se učiti filozofije, potem sem se lotil zemljeslovja, odsekoval sem s kladivom vogle skal ter preiskoval tvorbo zemlje, in od te dobe, ko sem se posvetil učenju, sem se docela izpremenil: zdaj sem pošten človek in dosegel sem zopet izgubljeno srečo; zdaj bi mogel ves dan radostno in hvaležno peti Bogu; moja duša je polna miru in zdravja; blagoslov, mir, složnost in ljubezen so se povrnili v mojo hišo«. Ali ste kdaj slišali, da je kdo pripisoval svoje odrešenje filozofiji ali kaki drugi znanosti? Nasprotno, jaz vam pokažem ne le enega, ne dveh, ne treh, ampak tisoče ljudij, ki bodo rekli odkritosrčno: »Bil sem revež, hudodelnik in ničvreden grešnik; edino jaz sem kriv, da je moji stari, dobri materi počilo srce; moji otroci so zbežali in se skrili, ko sem se vračal iz gostilne domú; jaz sem spravil v beraštvo svojo rodbino; moja žena je vedno imela objokane oči in žalostno srce; bil sem izgubljen, ni mi bilo pomoči, obupal sem popolnoma sam nad seboj. Tedaj sem zaslišal glas sv. pisma in to je izpremenilo moje srce in tudi moje razmere«. Tak človek vam bo pripovedoval, kako so ga besede sv. evangelija odvrnile od greha k Bogu. Pove vam tudi besedo, ki je imela tako moč nad njim. Morebiti je bila ta-le: »Pridite k meni vsi, kateri se trudite in ste obteženi, in jaz vas bom upokojil!« ali: »Glej, jagnje božje, katero odjemlje grehe sveta!« ali pa: »Tako je Bog ljubil svet, da je dal svojega edinorojenega Sina, da ...rkoli veruje vanj, se ne pogubi, ampak da ima večno življenje.« ...ti od te dobe, ko se je ta beseda vtisnila v njegovo srce, vzšlo upanje njegovi duši in jo navdihnilo z radostjo in novim življenjem. On vam bo pripovedal, kako se je vrnila zdrava rdečica bledi obraz njegove žene, kako so izginili papirji z razbitih oken

njegove hiše, kako je zamenil svoje cunje s spodobno obleko, kako mu zdaj tečejo naproti njegovi otroci, kadar se vrača domu, kako ima zdaj dovolj kruha na mizi, ognja v peči, reda v hiši in popolne sreče čut v srcu. To vse vam pove in potrdi, da je naredila to izpremembo biblija. Dà, take čudeže tvori ta knjiga in tvori jih vsak dan. Ako imate kako drugo knjigo, ki more izvršiti tako dobrodejno delo, prinesíte jo in pokažite nam jo! To delo mora biti izvršeno; zato če imate tako knjigo, ki ga more dognati, prosim, prinesite jo hitro! Ker pa vemo gotovo, da naša knjiga izvrši to delo, jo bomo za sedaj obdržali, dokler nam ne prinesete kake boljše«.

Ker sem trdno prepričan, da to niso le navdušene besede, temveč resnica, delujem za razširjanje čistega evangelija Kristusovega. Ta Dalmatinov spis tudi izdajam z namenom, da bi spoznali iz njega, kaj so se naši očetje učili v 16. veku verovati iz biblije in kako so si prizadevali v vsem po volji božji — ki nam je razodeta v bibliji — živeti in ravnati. Ni rečeno, da je vse, kar je tu Dalmatin napisal, nezmotljiva resnica; ta „Predgovor“ je samo kratko pojasnilo o tem, kar uči sv. pismo, ki naj bi vsakega bralca vzpodbudilo, vzeti biblijo v roke, da se prepriča osebno, ali je tako ali ne. Daj Bog, da bi to mnogi Slovenci pošteno preiskovali!

Nasprotnikom biblije ne bom tu ugovarjal. Nekateri pravijo, da biblija govori preveč po stari šegi, da nasprotuje človeški pameti, da pač more nekoliko koristiti starim ženicam, a za izobražence dvajsetega stoletja je vendarle priprosta in vsakdanja. To so navadno ljudje, ki so v drugih knjigah brali marsikako neumno šalo o sv. pismu, a si nikdar niso vzeli časa, da bi vsaj enkrat pazljivo pregledali vir krščanske vere — biblijo. — Drugi zopet pravijo, da je sv. pismo samo za duhovnike, za priproste ljudi da pa je biblija strup in oster nož, s katerim se lahko kakor nezreli otroci ranijo na smrt! Če bi ti »gospodje« bili odkritosrčni in svobodni, bilo bi jako zanimljivo razpravljati ž njimi o tem vprašanju; toda oni morajo govoriti prav tako kakor govoré, zato tu ne velja nobena razprava, noben dokaz nič.

Gledé izdanja tega Dalmatinovega spisa naj še opomnim, da bi ga bil najrajši izdal v izvirni obliki.

Toda Slovenci so se že odvadili bohoričice in stare slovenščine, in bi jim knjiga v stari pisavi in starem narečju ne ugajala, ker bi tudi marsičesa ne razumeli. Zato sem vse prepisal v novoslovenščino. Ker so v 16. stoletju radi pisali v predolgih in preobširnih stavkih, kar pa nam modernim ne ugaja, sem dostikrat skrajšal take okorne stavke, semtertje tudi cele stavke izpustil. Sicer pa sem si prizadeval, pisati kolikor mogoče z Dalmatinovimi lastnimi besedami, gledaje pred vsem na to, da bi bilo vse jasno in razumljivo. Da so vendarle ostale nekatere napake in nedoslednosti v pisavi in jeziku, in da je marsikaj še nekoliko okorno in trdo, upam, ne bodo mi prijazni čitatelji preveč zamerili. — Napisal sem tudi nekoliko lastnih opomb, ki so na dotičnih mestih tiskane doli pod črto, v pojasnilo Dalmatinovih besed. — Bibliške citate sem večinoma tudi položil pod črto, ker drugače motijo čitatelja preveč.

Č. Budějovice
Gymnasialní ul. 82
v maju 1901.

Anton Chráska.

Jurij Dalmatin.

Kratek življenjepis po podatkih dra. Elzeja.

Jurij Dalmatin se je rodil l. 1546 v Grškem na Savi iz revnih starišev. Do svojega 18. leta je živel v svoji domovini, kjer je tudi obiskoval Bohoričevo privatno šolo. Ker je bil jako nadarjen in priden, priporočila sta ga učitelj Adam Bohorič in evangeliški nadzornik Krel kranjskim deželnim stanovom, Primož Trubar pa virtemberškemu vojvodi, in na ta način mu je bilo mogoče l. 1565 vstopiti v evangeliško šolo v Bebenhausen in leto pozneje na vseučilišče v Tubingi. Tu se je šolal z dobrim uspehom do l. 1572: kranjski stanovi so ga v tem času nekoliko podpirali. Primož Trubar, ki je bil pregnan iz Kranjskega in živel na Virtemberškem, skrbel je zvesto za Dalmatina in ga je vzpodbujal za literarno delovanje. Vsled tega se je lotil Dalmatin prevajanja starega testamenta po hebrejskem izvirniku. Prvo knjigo Mojzesovo je poslal l. 1572 kranjskim deželnim stanovom, ponujaje se jim za propovedniško službo. Trubar ga je tudi toplo priporočal, naj ga sprejmo za njegovega naslednika v prevajanju sv. pisma. Akoravno ni bilo ta čas izpraznjenega mesta in je tudi bila dežela preobložena z mnogimi troški, vendar je bil Dalmatin še to leto postavljen za pridigarja v Ljubljani; od l. 1574—1585 je moral tudi oskrbovati evangeliško cerkev v Begunjah na Gorenjskem. Pri neki priliki so ga tam papeževci napadli in grdo psovali. Najbrže da ne bi se kaj takega opetovalo, bila mu je (od l. 1585—1589) poverjena v upravljanje župnija Št. Kocijan pri Turjaku. V Ljubljani je tudi deloval kot nadzornik šol in si prizadeval za izboljšanje šolstva, za ustanovitev ustanov za dijake in dr.

V prvi vrsti pa je posvetil vse svoje moči prevajanju sv. pisma v slovenščino, imajoč to za glavno nalogo svojega življenja. Že l. 1579 je dokončal prevod cele biblije. Nameraval jo je tiskati in izdati v Ljubljani. A nadvojvoda Karol je prepovedal ljubljanskemu tiskarju Manuelu to podjetje; dà, Manuelova tiskarna je bila uradno zaprta in tiskar sam pregnan iz dežele! Ker je bilo novo izdanje biblije namenjeno tudi Slovencem na Štajerskem in Koroškem, želel je Dalmatin, naj bi njegov prevod pregledali slovenski protestantski pridigarji iz vseh treh dežel. Od 28. augusta do 22. oktobra 1581 je torej zborovala v Ljubljani presojevalna komisija, obstoječa iz desetih najodličnejših bogoslovcev in jezikoznancev iz Kranjskega, Štajerskega in Koroškega. Šele 28. maja l. 1583 se je začelo sv. pismo tiskati in sicer v Vitenbergu na Saskem, kamor sta že prej po naročilu deželnih stanov odpotovala Bohorič in Dalmatin, da bi tam nadzorovala tiskanje slovenske biblije. Na početku novembra je bilo tiskanje končano. Dalmatin se je vrnil 2. marca 1584 v Ljubljano.

Ker so deželski stanovi na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem podpirali gmotno in moralno Dalmatinovo delo, posvetil jim je Dalmatin svojo biblijo z nemškim predgovorom, v katerem posebno priznava njih »pobožno gorečnost za čisto, nepopačeno besedo božjo«. Za tem nemškim predgovorom (pisanim 1. januarja 1584) sledi »Gmain predguvor zhes vso sveto biblio«, ki je v letej knjižici prepisan v novoslovenščino. Gledé svojega dela pravi v nemškem predgovoru: »Ker se doslej ni nihče našel, ki bi bil vse sveto pismo preložil v slovenščino, poprijel sem se jaz tega dela, ne le iz krščanske pobožne gorečnosti in iz ljubezni do svoje domovine, temveč ker so me k temu vzpodbujali mnogi zvesti kristjani, posebno tudi Vaše milosti, premilostljiva gospoda; prepisal in prevedel sem torej, ne gledaje na svojo nezmožnost, temveč zanašaje se na pomoč sv. Duha, za katero sem vsak dan prosil, vse sveto božjo pismo po izvirnih jezikih in po drugih razlagah, posebno po Luterjevem povsod slovečem prevodu, v naš jezik, v korist in prid naši domovini in vsem Slovenom itd«.

Po smrti reformatorja Pr. Trubarja v Derendigah (l. 1586) potoval je Dalmatin še enkrat v Tubingo. Dve leti pozneje, 31. augusta 1589, je umrl v Ljubljani, komaj 44 let star; 1. septembra je bil pokopan pri cerkvi sv. Petra. Propovednik Pyroter je imel pogrebni govor v špitalski cerkvi na podlagi Izaije 57, 1. 2: »Pravični gine, in nikogar ni, ki bi si to k srcu vzel itd.«

Dalmatin je bil oženjen z Barbaro, baje drugo hčerjo Trubarjevo, s katero je imel dva sina, ki pa sta še mlada umrla, in več hčer.

Spisal je več slovenskih knjig in zložil ali preložil nekaj pesmi za cerkveno pesmarico. Dasi je bil Trubarjev in Bohoričev učenec, vendar je v slovenščini nadkriljeval oba in bil sploh najimenitnejši in najboljši slovenski pisatelj šestnajstega stoletja.

Čast bodi njegovemu spominu!

OPOMIN.

V bibliških citatih, ki se navadno krajšajo, pomeni večje število p o g l a v j e, manjše število pa vrsto. N. pr.:

II Kor. 1, 24	pomeni:	Drugi list Korinčanom, p r v o p o g l a v j e, d v a j s e t i n č e t r t a v r s t a.
Mat. 18, 15—17	„	Evangelij sv. Matevža, 18. poglavje, od petnajste do sedemnajste vrste.
Jan. 5, 25. 29.	„	Evangelij sv. Janeza, peto poglavje, petindvajseta in devetindvajseta vrsta.
I Jan. 1, 7; 2, 2.	„	Prvi list sv. Janeza, prvo poglavje, sedma vrsta, in drugo poglavje, druga vrsta.
II. Sam. 12, 7—10	„	Druga knjiga Samuelova, 12. poglavje, od sedme do desete vrste.
Job. 1. in 2.	„	Jobova knjiga, prvo in drugo poglavje.

Milost Boga Očeta, pravo spoznanje in vera v Jezusa Kristusa, njegovega ljubega Sinú, našega edinega Izveličarja, po daru in moči sv. Duha, bodi vsem Slovenom, Amen.

Biblija je grška beseda in vobče pomeni bukve starega in novega testamenta, katere so le same **Sveto pismo** imenovane med vsemi drugimi bukvami in pismi, karkoli jih je na tem svetu.

1. Najpoprej zategavoljo, ker imajo le té same bukve med vsemi drugimi bukvami in pismi in mimo vseh drugih gotovo in **resnično božje pričevanje,** da so one božje in **da so prišle od samega Boga sv. Duha.** Zato kakor je le sam sv. Duh z Bogom Očetom in Sinom v edinem božanstvu prav svet, dá, trikrat svet, kakor sv. prerok[1]) pričuje: tako so tudi svete té njegove bukve in vsa pisma, ki so v njih. In najsi so tudi one pisane od svetih prerokov, vojvod, kraljev, evangelistov, apostolov in od drugih razsvetljenih ljudij, po katerih so tudi večidel imenovane: vendar niso tisti sveti ljudje teh bukvi pisali sami od sebe, ali teh reči, ki so v njih, tako izmislili sami iz svoje pameti in glave; temuč sam Bog sv. Duh je tako dobro ravnal, vladal in peljal njih roko kakor njih jezik, dokler so bili na tem svetu, da niso v svojem uku govorili ali pisali ničesar drugega, kakor le samo to, kar je On njim resnično razodel in sam naročil učiti ali pisati.

O Mojzesu, tem najstarejšim in prvim preroku, ki je tudi napisal svojih petero knjig, pričuje sam Bog[2]),

---

[1]) Izai. 6, 3. [2]) IV Mojz. 12, 8.

da je On ž njim govoril od ust do ust. Temu je tudi zapovedal[1]) On sam, da bi zapisal te besede, katere je On govoril ž njim: zakaj On bi hotel po takih besedah storiti zavezo z Izraelom. Tako pričuje in pravi tudi sveti prerok in kralj David o sebi[2]): „GOSPODOV Duh je po meni govoril, in njegovo govorjenje se je vršilo z mojim jezikom. Izraelski Bog je dejal k meni, Izraelska Skala je govorila itd.“ Katero pričevanje potrdi sam Jezus Kristus, ker pravi, da je David imenoval[3]) njega v Duhu GOSPODA. Tako govori sam Bog k Izaiju preroku: „Moj Duh, kateri je pri tebi, in moje besede, katere sem položil jaz v tvoja usta, ne smejo odstopiti od tvojih ust“ (Izai. 59, 21). Odtod se tudi bero v bukvah starega testamenta, v prerokih vedno te besede: GOSPOD Bog je govoril, rekel, dejal k meni ali: GOSPODOV glas je prišel k meni itd. In sv. Peter pričuje očitno o vseh prerokih, da se „še nikoli ni zgodilo nobeno prerokovanje iz človeške volje, temuč da so govorili sveti božji ljudje, prignani od svetega Duha“ (II Petr. 1, 21): In sv. Pavel pričuje, da je „vse pismo navdihnjeno od Boga“ (II Tim. 3, 16).

Ravno pa kakor so bukve starega testamenta pisane pred Kristusovim rojstvom po moči sv. Duha, tako **tudi te v novem testamentu** po Kristusovem rojstvu in vnebohodu. Zakaj sam Kristus, božji Sin, je dahnil v svoje učence in jim dal sv. Duha[4]), katerega je tudi potlej v očitni ognjeni podobi na binkoštni dan čeznje izlil[5]) po svoji obljubi, in jih je tako razsvetil, da niso v vseh svojih pridigah učili ničesar drugega, in pisali v vseh svojih bukvah in listih ničesar drugega, kakor samo to, kar so bili sami slišali, videli in se naučili od samega Kristusa, in kar jim je opominjal tudi sv. Duh[6]). In najsi sv. Marko in sv. Lukež nista všteta v število dvanajsterih apostolov, tako sta saj onadva tudi prejela sv. Duha z drugimi vernimi in krščeniki vred, in sta bila od začetka pri sv. apostolih, in imata resnično pričevanje, da nista

---

[1]) II Mojz. 34, 1. [2]) II Sam. 23, 2. 3. [3]) Mat. 22, 41—46. [4]) Jan. 20, 22. [5]) Ap. dej. 2, 1—4. [6]) I Kor. 2, 1—13; II Petr. 1, 16—18; I Jan. 1, 1—3; Jan. 14, 26.

pisala ničesar drugega v svojih evangelijih, kakor le to, kar sta bila prejela in se naučila od sv. apostolov, ki so videli od začetka sami te reči in so bili služabniki[1]) te besede. In zato se morajo njiju evangelija sprejeti in ceniti prav tako dobro kakor evangelija sv. Matevža in Janeza in pisma drugih apostolov za sv. Duha bukve. Sv. Pavel je bil tudi res poprej nevernik in silen preganjalec krščanske cerkve; ali Kristus ga je čudno preobrnil in mu daje iz nebes doli to pričevanje in pravi: »Ta je meni izvoljena posoda, da bo nosil moje ime pred pogane in pred kralje in pred izraelske otroke; jaz hočem mu pokazati, koliko bo moral trpeti zavoljo mojega imena« (Ap. dej. 9, 15. 16.). In sv. Pavel piše[2]) sam o sebi, da je bil zamaknjen v tretje nebo in v paradiž, kjer je slišal neizrečne besede, katerih ne more povedati noben človek. Zato se ne smatra tudi manjšim od drugih apostolov, in piše[3]), da je to, kar je učil, prejel od GOSPODA, namreč od Jesuza Kristusa.

In da bi nihče ne dvomil o sv. evangelistov in apostolov knjigah, pismih in učenju, so oni še za svojega življenja na tem svetu z močjo sv. Duha, ki je prebival v njih, **po velikih čudežih močno spričali**[4]) **svoje učenje** in pisma. In dali so se razen tega (a ne le oni, temuč tudi poleg njih in potlej za njimi mnogo tisočkrat tisoč sv. mučenikov in mučenic) le zavoljo svojega uka in vere, katera je zapopadena v njih bukvah in pismih, **nedolžno preganjati, grozovito in neusmiljeno mučiti in umoriti;** kakor pričajo toisto deloma njih lastna pisma, deloma pa druge resnične pripovedke. Da se vidi tako očitno, da so te bukve in listovi novega testamenta takò dobro božji in sveti, kakor pisma starega testamenta.

Zato se moramo že tukaj učiti prav in **dobro razločevati med to sv. biblijo** in **med drugimi bukvami,** ki niso zapopadene v bibliji: da damo mi le tém samim bukvam starega in novega testamenta to čast, da jih za božje, za nebeške, za svete in za pravo pravilo, mero in podlago naše vere smatramo in sprejemamo, in ravnamo

---

[1]) Luk. 1, 1. 2. [2]) II Kor. 12, 2—4. [3]) I Kor. 11, 23. [4]) Mark. 16, 20; Hebr. 2, 3. 4.

vse svoje reči in dejanje po njih samih, a ne drugače, kakor da bi sam GOSPOD Bog take reči, ki so tukaj notri pisane, še dandanes v vidni podobi govoril z nami. To se posebno tiče bukev, ki so od starega časa sem od prave božje cerkve in od pravih krščanskih učenikov imenovane v latinskem jeziku **Canonici**, t. j. pravilo ali mera pravega uka, in ki so spoznane in cenjene vsaki čas za pravi edini temelj naše krščanske vere, o katerih veljanju se ni nikoli dvomilo med božjim ljudstvom.*)

2. Kadarkoli pogledamo in razmislimo reči, ki so pisane v sv. pismih, najdemo, da kakor ona pridejo od samega GOSPODA Boga, ki je, le sam svet, tako ona **pišejo in učé resnično le zgolj o svetih rečeh.** Kar temu nasproti učé in govoré druge knjige, ali le o posvetnih rečeh, ali ako imajo katere kaj dobrega in svetega v sebi, tako mora biti gotovo isto vse iz biblije vzeto. Zakaj mi moramo dobro vedeti, da iz teh samih

---

*) V šestnajstem stoletju so se navadno tiskale in se še deloma tiskajo biblije, ki obsegajo tudi apokrifične (t. j. skrite ali podtaknjene) knjige. V Dalmatinove bibliji sledé za prerokom Malahijem s tem nadpisom: »Apokripha starega testamenta, to so bukve, ki se drugemu S. Pismu glih ne držé, ali so vendar pridne in dobre brati.« So pa téle: Judit, Modrost, Tobija, Sirah, Baruh, dve knjigi Makabejcev, dodatki knjigi Ester in proroku Danijelu. V nekaterih biblijah so pridjane še druge. — Te knjige niso bile priznane za sv. pismo od Judov samih. Kdor jih pazljivo bere, kmalu zazna, da je med njimi in drugimi knjigami v bibliji precej razločka in da apokrifi v marsičem nasprotujejo učenju ne le novega, temveč tudi starega testamenta. Kristus in njegovi apostoli so prav pogostoma navajali stavke iz sv. pisma stare zaveze, a nikoli **ne iz apokrifov,** kar nam jasno kaže, da jih niso priznavali za knjige enake vrednosti s sv. pismom. Prvotna cerkev krščanska jih tudi ni sprejela za svete in kanonične. Tudi nekateri cerkveni očetje in učeniki niso jih smatrali kanoničnimi (na pr. Origen, Evzebij, Atanazij, Gregor Nazianski, Ciril Jeruzalemski in dr.) Sv. Hijeronim našteva 22 kanoničnih knjig starega testamenta, druge pa imenuje »apokrifa« in pravi, da »se sicer morejo rabiti za podučno berilo, a nikoli ne za dokazovanje verskih resnic.« Cerkev rimsko-katoliška je šele v tridenškem zboru sprejela apokrife med druge svetopisemske knjige, zato ker je potrebovala dokazov za nekatere svoje krive nauke, ki nimajo nobene podlage v celem sv. pismu, pač pa se morejo nekoliko utemeljiti ali opravičiti s nekaterimi izreki apokrifov.

svetih bukev izvira in prihaja kakor iz žlahtnega božjega studenca vse to, kar more človek govoriti, pisati ali storiti dobrega in svetega; in da tudi ni ničesar resnično svetega in se ne sme imeti za sveto, temuč za prekleto in za gnusno pred Bogom, karkoli ni iz teh svetih bukev vzeto, ali ni v istih utemeljeno in se ne more iz njih dokazati, kar bomo potlej na svojem mestu dalje povedali in spričali. In zato so tudi te bukve spodobno imenovane svete.

In dasi se najdejo v bibliji mnogi nauki in pripovedke o vsakdanjih rečeh, o deželski gosposki in o hišnem stanu: vendar toisto ničesar ne odvzame od nje svetosti. Tembolj ker so take deželske in hišne reči tu notri v te svete bukve zategavoljo zapisane, da je hotel sv. Duh ves svet s tem učiti, da ta dva stanova, deželski in hišni, **nista prekleta** ali od GOSPODA Boga prepovedana in zavržena, temuč da sta **od Njega samega postavljena,** in zato tudi Njemu dopadljiva in sveta; in da ti, ki v takih staneh Bogu po sv. pismu prav služijo, t. j. ki prav verujejo v Kristusa in po Njega volji pobožno ter pošteno živé, so tudi udje Njegove sv. krščanske cerkve, nič manje kakor ti, ki so poklicani k pridigarstvu. Zakaj Bog je postavil tudi pridigarstvo le za teh dveh in drugih stanov voljo, da bi se učili ljudje v istih stanovih od pridigarjev in cerkvenih učenikov iz sv. pisma Boga prav spoznati in njemu po njega volji prav služiti, da bi tako gosposka in podložniki ali hišni ljudjé s svojimi učeniki in cerkvenimi služabniki vred verovali prav v Kristusa in postali po Njem izveličani. In sosebno je tudi to dobro pomniti, da je zapisanih v starem in novem testamentu veliko deželskih in hišnih reči, kar vse je zanesljivo znamenje, da naš GOSPOD Bog ne samo vselej in povsod vse reči, male in velike, in vse dejanje ljudi vé in vpričo vidi, temuč da jich tudi povsod k svoji časti in k svojih izvoljenih izveličanju tako obrača, da stavi hudim, pregrešnim in nepokornim, in njih hudobi ter grehom cilj in mero, jih kaznuje v svojem času, in ako se ne pokoré, jih pogubi vekomaj; na pobožnih pa ima svoje dobro dopadenje, tem tudi pomaga, jih tolaži

in brani, dokler jih naposled iz vseh njih nadlog iz tega sveta k sebi ne vzame v nebo, njih solze z njih lica obriše in razveseli z večno častjo po Kristusa.

Ker se pa omenjajo v bibliji na dosti mestih **težki padci in grozoviti grehi** imenitnih in svetih ljudij, kakršen je na pr. padec in grozovita nepokorščina naših prvih starišev Adame in Eva v paradiži [1]), Noa-tova [2]) in Lotova [3]) pijanost, Jakobovih sinov [4]) sovraštvo in izdajstvo svojega lastnega brata Jožefa, nečistost očaka Jude [5]), Arona duhovnika [6]) malikovanje v puščavi, Mirjame [7]) mrmranje in punt zoper Mojzesa svojega brata, Davidovo [8]) prešestvo in uboj, kreg in prepir sv. apostolov [9]) za deželsko gospodovanje, zatajenje sv. Petra [10]), sv. Tomaža [11]) nevera, in kar je takih zgodeb več: to tudi ničesar ne odvzame od svetosti teh bukev, ali teh rečij, ki se nam v njih pripovedujejo.

Zakaj take reči niso zategavoljo zapisane, da bi imel GOSPOD Bog nad takimi grehi kdajkoli na kom dobro dopadenje, ali kakor da bi še hotel ali mogel imeti, kadar bi mi za temi ljubimi svetniki tudi tako grešili. Zakaj Bog ni Bog, kateremu bi ugajalo hudobno dejanje; „kdor je grešen, ta pred Njim ne ostane", pravi sv. David [12]). Temuč Bog hoče [13]), kakor je On svet, da bodimo tudi mi sveti. In kdorkoli greši na božjo milost vedeč in svojevolno, „tega pogubljenje je celo po pravici", piše [14]) sv. Pavel. Take reči niso tudi zapisane tem ljubim svetnikom in svetnicam, ki so tako v greh padli, v posmehovanje. Zakaj kdo bi se hotel tem posmehovati, kateri so že zdavnaj z Jezusovo rešno krvjo [15]) od vseh grehov očiščeni, posvečeni, in so že zdaj v nebeški časti? Temuč ti in drugi taki grozoviti zgledi so zato zapisani:

a) najpoprej, da se imamo učiti, kako so ti ljubi svetniki in svetnice v starem in novem testamentu postali sveti in izveličani, namreč nikakor ne s svojo

---

[1]) I Mojz. 3. [2]) I Mojz. 9, 20—27. [3]) I Mojz. 19, 30—36. [4]) I Mojz. 37. [5]) I Mojz. 38. [6]) II Moj. 32, 1—6. [7]) IV Mojz. 12. [8]) II Sam. 11. [9]) Mat. 20, 20—28. [10]) Luk. 22, 54—62. [11]) Jan. 20, 24. 25. [12]) Ps. 5, 5. 6. [13]) I Petr. 1, 15. 16. [14]) Rimlj 3, 8. [15]) I Jan. 1, 7.

lastno svetostjo ali pobožnostjo, temuč **po sami milosti božji, z vero** v našega GOSPODA Jezusa Kristusa, kateri je sam »naša modrost, pravica, svetost in odrešenje« (I Korinč. 1, 30.); po čegar zasluženju so jim njih grehi spet odpuščeni, in so radi njega pred Bogom Očetom za svete spoznani, kakor pričuje sam David v psalmu 32. —

b) Potlej so tudi taki vzgledi zategavoljo tukaj zapisani, da se iz drugih ljudij škode **učimo biti modri,** to je, živeti v božjem strahu, čuti in moliti, da v izkušnjavo ne pademo, in se nikakor na svojo lastno moč ne zanašati. Zakaj če so tako imenitni in visoko razsvetljeni svetniki padli v take velike, grozovite grehe, kadar je Bog odtegnil svojo roko od njih in jih sebi samim in njih lastni moči prepustil: koliko lažje, veliko brže in hitreje bi padli mi, ki jim daleč nismo enaki, ako bi Bog Oče nebeški nas po milosti in moči svojega sv. Duha vedno ne vladal in k vsemu dobremu ne priganjal. Zato nas tudi naš najsvetejši Izveličar Kristus, ki noče, da bi katera njegovih ovčic bila izgubljena [1]), zvesto opominja [2]) k molitvi in čuvanju, in da imamo vsak dan našega nebeškega Očeta med drugimi prošnjami sosebno tudi za to prositi, da nas ne vpelje v izkušnjavo. In sv. Pavel pravi: »Komur se zdi, da stoji, ta naj gleda, da ne pade« (I Korinč. 10, 12.). In sv. Peter pravi, da moramo vedno trezni biti in čuti in hudiču, ki »hodi okoli kakor rjoveč lev in išče, koga bi mogel požreti, trdno ustavljati se v veri« (I Petr. 5, 8. 9.).

c) Taki vzgledi služijo tudi tem **k tolažbi,** ki so padli iz šibkosti svojega mesa in hudičeva prenagljenja v kak velik greh, da jim ni treba v grehu ležeč ostati in tudi **nikakor ne zavoljo grehov obupati,** kakor Kain [3]), Ahitofel [4]), Judež Iškariot [5]) i. dr., temuč se veliko več zdajci spet preobrniti k Bogu in pri njem iskati odpustka grehov. Zakaj oni tukaj vidijo, da pridejo v nebo nikakor le veliki svetniki, temuč tudi veliki grešniki, ne ti,

---

[1]) Luk. 15. [2]) Luk. 18, 1; 21, 36. [3]) I Mojz. 4, 13. [4]) II Sam. 17, 23. [5]) Mat. 27, 3—5.

ki gredó vedoma in svojevoljno v grehih naprej, ampak ti, ki svoje grehe spoznajo, jih iz srca obžalujejo, pri Bogu po Jezusu Kristusu prosijo odpuščenja, in se tako s pravo pokoro preobrnejo od greha spet k Bogu. (kakor so storili tudi ti zgoraj imenovani svetniki in svetnice), in so zopet od Boga pomiloščeni. Zakaj kakor Bog nespokorne grešnike kaznuje in vekomaj pogubi: tako je za spokornih voljo sam pri sebi prisegel, da »kakor je resnično živ, tako noče smrti in pogubljenja grešnika, temuč da se preobrne in živi« (Ezeh. 18 in 33).

3. Končno: Kadar premislimo tudi konec in vzrok, za česa voljo je GOSPOD Bog dal v začetku sv. pismo, in ga potlej zoper hudičevo divjanje in zoper zlobnost hudega sveta tako čudno obvaroval dosehmal, razširil in pustil priti v mnogotere jezike: tako najdemo, da je ono tudi radi tega spodobno imenovano »sveto pismo«. Zakaj Bog je to vse storil, da bi mi ubozi grešniki s poslušanjem in branjem sv. pisma prišli k pravi verí v našega GOSPODA Jezusa Kristusa (kateri je tudi konec[1]) vsega sv. pisma, in naša pravica[2]), ter svetost), in da bi postali po Njem svojih grehov prosti in pred Bogom pravični ter sveti. In da bi po božji volji, katera je nam v sv. pismu razodeta, v svetosti in pravici, ki je Njemu všeč, živeli vse svoje žive dni[3]); da bi pri nas in od nas božje ime, ki je sicer tudi samo na sebi sveto, bilo posvečeno, kakor prosimo vsak dan v svetem očenašu; in da bi zadobili »konec ali namen svoje vere, to je, izveličanje svojih duš« (I Petr. 1, 9.), in mogli tamkaj na onem svetu izveličani in sveti biti vekomaj.

To so torej vzroki, zakaj so te bukve imenovane »sveto pismo«. Iz tega se tudi more razumeti, da te bukve, biblija, hranijo v sebi in zapopadejo popolnoma vse to, karkoli je človeku potreba, da tukaj, na tem svetu, živí sveto, Bogu dobro dopadljivo življenje, in da bo tamkaj v nebesih vekomaj ohranjen. Zakaj tu, v teh bukvah, nam je dana kratko, razumljivo in očitno na

---

[1]) Rimlj. 10, 4. [2]) I Kor. 1, 30. [3]) Luk. 1, 74. 75.

znanje vsa božja resnica in prava božja služba; in nam je pravi pot k nebesom zadosti pokazan, kolikor na tem svetu moremo razumeti in kolikor je nam potreba k izveličanju. Kakor o tem sv. Pavel piše na svojega učenca Timoteja: »Sveta pisma, ki jih od mladih nog znaš, so zmožna môdriti te v izveličanje po veri v Jezusa Kristusa« (II Tim. 3, 15.). — Zato je iz tega tudi lahko razumeti, da ni nobenemu človeku, dà, tudi nobenemu angelju **nikar dopuščeno, da bi k sv. pismu božjemu** ali k tej pravi službi božji, ki je nam tu notri predpisana, **karkoli pristavil**, ali pa od tega **kaj odvzel ali premenil.** Zakaj o tem sam Bog tako-le govori: »Vse, karkoli vam jaz zapovedujem hranite in storite; ničesar ne smete k temu pridati, niti česar odvzeti« (V Mojz. 12, 32.). Tako piše tudi Salomon: »Ničesar ne priloži k Njegovim besedam, da te ne bo kaznoval, in da ne boš spoznan lažnjivcem« (Pregov. 30, 6.). In sv. Janez završuje svoje razodenje in tako tudi vse sv. pismo s temi besedami: »Pričam vsakomur, kdor sliši besede prerokovanja té knjige: Če temu kdo pridene, njega zadene Bog s šibami, zapisanimi v tej knjigi. In če kdo odvzame od besed knjiga tega prerokovanja, odvzame mu Bog dél njegov od knjige življenja in iz mesta svetega in od tega, kar je pisano v tej knjigi« (Razod. 22, 18. 19.). Zato nimajo tudi nad temi bukvami in zoper te božje bukve nobene veljave niti stare navade, niti človeška modrost ali pamet, niti človeške postave, niti Concilia, niti Decreta, niti prikazni, niti čudesa: temuč le ta sama božja beseda mora biti »sveča naši nogi in luč na našem potu« (Ps. 119, 105.). Samó tej besedi moramo kakor pravilu, meri in navodilu verovati, po njej Bogu služiti in ravnati vse svoje dejanje, da prideta nad nas in nad nami ostaneta božji mir in milost[1]). In moramo to tako trdno verovati, da če ki celó angelj z nebes pridigoval kak drugi evangelij, kakor ta, ki je zapisan v sv. pismu, naj bo ta angelj[2]) preklet in pogubljen! Zato vsi ti, kateri ne gledajo le na sv. pismo, temuč se pečajo s

---

[1]) Gal. 6, 16. [2]) Gal. 1, 8. 9.

človeškimi postavami, ti naj dobro preudarijo, kako bodo na sodni dan obstali pred sodnim stolom Kristusovim, kateri očito pravi: »Zastonj služijo meni, ker učé tak uk, kateri ni nič drugega, kakor človeške zapovedi« (Mat. 15, 9.). In: »Ne bo prišel vsak, kdor mi pravi: GOSPOD, GOSPOD! v nebeško kraljestvo; temuč kdor izpolnjuje voljo Očeta mojega, ki je v nebesih« (Mat. 7, 21.).

Kadar pa kristjani to sv. pismo beró ali poslušajo, je dobro in koristno, da pazijo na imenitnejše nauke in zapovedi, ki so v njem, da morejo biti v svoji pravi stari krščanski, apostolski in prav katoliški*) veri iz tega sv. pisma utrjeni in zagotovljeni, da je ta njih vera prava, in da morejo v njej po moči sv. Duha zoper hudiča in zoper vse zapeljanje in izkušnjave, preganjanje in smrt trdno in stanovitno do konca obstati in tako po pravi veri biti izveličani. Tisti imenitejši nauki in zapovedi naše prave krščanske vere, o katerih vse to sv. pismo v starem in novem testamentu enako uči, so po vrsti ti-le:

I. O Bogu.

Najpoprej nas uči sv. pismo našega GOSPODA Boga, od katerega smo stvarjeni, odrešeni in posvečeni, prav spoznati in njemu prav po njegovi volji služiti. Zakaj sicer, razen luči sv. pisma, je vseh ljudi pamet in razum na tem svetu, od Adama in Eve, naših prvih

*) Dalmatin, Trubar, Hus, Lutr, Kalvin in druzi reformatorji niso zapustili prave katoliške vere, kakor je ista zapopadena v sv. pismu in potem v takoimenovanem apostolskem, nicejskem in drugih veroizpovedanjih iz prvih stoletij krščanske cerkve. Oni so samo zahtevali, naj se odpravijo vse izmišljotine in človeške naprave, katere so rimski papeži in nekateri cerkveni zbori prideli prvotnemu apostolskemu nauku. V prvih stoletjih se je vsakdo imenoval »katoliški« kristijan, kdor je veroval vse nauke, ki jih obsega apostolsko ali nicejsko veroizpovedanje; ker pa reformatorji niso ničesar zavrgli iz tistih naukov in si tudi niso nič popolnoma novega izmislili, ostali so »katoličani« in njih vera je ostala »katoliška«, četudi jih je rimsko-katoliška cerkev zavrgla in preklela. Navadno se ne dela nobenega razločka med »katoliško« (t. j. vesoljno) in »**rimsko**-katoliško« vero, kar pa ni prav. Je mnogo »katoličanov«, ki niso »**rimsko**-katoličani«, in tudi nasprotno.

starišev, semkaj, po naravi kakor v drugih duhovnih rečeh, tako tudi v tem visokem nauku o Bogu, tako celo slepa, da noben človek, in naj je v posvetnih rečeh še tako razumen in moder, **ne more iz svoje lastne pameti in moči Boga prav spoznati**[1]. Kakor sam Kristus pričuje, ko pravi: „Nihče ne pozna Sina, kakor le Oče, in nihče ne pozna Očeta, kakor le Sin, in komur Ga hoče razodeti Sin“ (Mat. 11, 27.). Tako tudi pravi sv. Janez, da „Boga ni videl nikoli nihče“ (Jan. 1, 18.). In sv. Pavel, da „Bog prebiva v luči, h kateri ne more priti nihče; katerega ni noben človek videl in ga ne more videti“ (I Tim. 6, 16.). Posledica take slepote je, da nekateri ljudje ali celo ne verujejo, da je Bog, ali četudi ga z ustmi spoznajo, Ga vendar v svojem srcu in s svojim pregrešnim, nepokornim dejanjem tajé, in, kakor pravi David, govoré v svojem srcu: Ni Boga![2] Ali ako jih očitne božje stvari, znamenja in vsakdanje dobrote v njih vesti prepričajo, da morajo spoznati, da je Bog (kakor o tem sv. Pavel in Barnabas pravita, da „se Bog ni bez pričevanja pustil, temuč je nam delal veliko dobrega in dajal z neba dež in rodovitne čase in napolnjeval naša srca z jedjo in z veseljem itd.“ (Dej. 14, 17.); in sv. Pavel spet pričuje (Rimlj. 1, 19. 20.), da so „nekdaj neverni pogani iz božjih stvari vedeli, da je Bog“): tako vendar noben človek ne more le iz samih takih božjih stvari, znamenj in dobrot brez sv. pisma spoznati svojega Boga prav in k svojemu izveličanju. Zakaj človek vendarle iz teh samih ne more vedeti, kdo je pravi Bog, in še veliko manj, kaj je Njegova sveta volja. To je tudi edini vzrok od začetka semkaj po vsem svetu vseh grozovitih pregreh, malikovanja, krivoverstva, nevere in zapeljanja, in vsled tega božjega srda in njegovih kazni. (Glej list sv. Pavla Rimljanom pogl. 1—3.).

In ko bi GOSPOD Bog z nami ubogimi ljudmi po svoji trdi pravici bil hotel ravnati, bi morali ostati vekomaj v taki temi, slepoti, grehih in v večnem pogubljenju, z vsemi hudiči vred, ki so bili tudi prej dobri

---

[1] I Kor. 1, 20. 21.; 2, 7—16. [2] Ps. 14, 1.

angelji, stvarjeni od Boga, ali niso v svojem stanu ostali, ravno kakor potlej ljudje. Toda sv. pismo pričuje, da je Bog le hudiče tako popolnoma zavrgel in pogubil, da ne morejo v njegovo milost nikoli več vekomaj priti: toda nad tem ubogim človeštvom se je zavoljo svojega Sina usmilil in se mu najmilostljivej razodel; ne le s tem, da je sam nekdaj s sv. očaki v starem testamentu, kakor z Adamom, z Noo, z Abrahamom, z Izakom, z Jakobom, z Mojzesom i. dr. mnogoterikrat in na mnogoteri način [1]) govoril, in da je v poslednjih dneh k nam govoril po svojem Sinu: temuč tudi s tem, da je dal táko Svoje razodenje in voljo v te sv. bukve zapisati, in iz njih po vsem svetu pridigovati in razglasiti, kolikor moremo v svoji šibkosti na tem svetu po daru in moči sv. Duha razumeti in kolikor nam je k ohranjenju in večnemu izveličanju potreba, dokler ne pridemo tjakaj na oni svet, kjer bomo gledali Njega v večnem življenju od obličja do obličja [2]), in Ga z vsemi izvoljenimi svetniki in svetnicami in svetimi angelji častili in hvalili.

1. Najpoprej pa kaže in pričuje sv. pismo, da **je gotovo in resnično Bog**; ne le s tem, ker povsod o Bogu pripoveduje in tako govori: Bog je vstvaril, Bog je govoril, Bog je rekel, Bog je videl itd., temuč ker nam stavi tudi pred oči častita velika božja dela, kakor je stvarjenje, vladanje in ohranitev tega sveta v njega stanu in lepem redu. Nadalje: izvoljenje, razširenje in čudno obvarovanje krščanske cerkve; velike in poprej nikoli od nikogar storjene čudeže; prerokovanje o prihodnjih rečeh in dopolnenje teh; in naposled obljuba, pomen in poslanje našega GOSPODA Jezusa Kristusa na ta svet. To vse so zgolj take trdne priče, da ne sme noben človek dvomiti, temuč mora trdno vedeti in verovati, da je gotovo Bog v nebesih, kateri take reči ustvarja, dela in opravlja.

2. Nadalje kaže sv. pismo povsod, da ni več ali mnogo bogov, temuč da je le **en sam edini pravi Bog.** Mojzes pravi izraelskemu ljustvu tako-le: »Poslušaj,

---

[1]) Hebr. 1, 1. [2]) I Kor. 13, 12.

Izrael, GOSPOD, naš Bog, je en edini Bog« (V Mojz 6, 4.). V Izaiju preroku sam Bog tako-le govori: »Jaz sem prvi in poslednji, in razen mene ni nobenega Boga« (Izai. 44, 6.). Tako piše tudi Malahija prerok: »Nimamo li vsi enega Očeta? Ni li nas en Bog ustvaril (Mal. 2, 10.)?« In sv. Pavel: »En GOSPOD, ena vera, en krst, en Bog in Oče nas vseh« (Efež. 4, 5. 6.). »Le en Bog je in en srednik med Bogom in med ljudmi, namreč človek Kristus Jezus« (I Tim. 2, 5.). In takih prič je vse sv. pismo polno. In najsi se tudi v njem omenjajo drugi ali ptuji bogovi, se to vendar ne sme tako razumeti, kakor bi bilo pravih bogov več, in ne le en sam; kajti tu se govori o bogih in malikih, izmišljenih od malikovalskih, nevernih ljudi, »katerih nerazumno srce je postalo temno, in ker so se (vendar) imeli za modre, so postali norci in so premenili slavo neminljivege Boga s podobo obraza trohljivega človeka in ptic in četveronogih živali in lazečih zverin« (Rimlj. 1, 21—23.). Na nekaterih mestih pa so tudi oblastniki in od Boga postavljena gospoščina imenovani »bogovi«, zato ker morajo na tem svetu kot namestniki Boga [1]) varovati pravo pravdo in sodbo za vse enako. O tem piše sv. Pavel tako-le: »Mi vemo, da ni malik nič na svetu, in da ni nobenega druzega Boga kakor le en sam. In najsi so, ki so bogovi imenovani, bodisi v nebu ali na zemlji, (kakor je veliko bogov in gospodov,) ali za nas je le en sam Bog itd.« (I Korinč. 8, 4—6.).

3. **Kdo je pa in kaj je ta edini pravi Bog,** kar se njega božanstva in božjega stanu tiče, o tem sv. pismo tudi pričuje, da se je On sam nam ljudem tako razodel, da je duhovno [2]), večno [3]), vsegamodro [4]), nepremenljivo [5]), samo sveto [6]), pravično [7]), resnično [8]), in vsegamogočno [9]) bitje ali božanstvo, ki nima nikoli konca. In da živí ta edini pravi Bog od vekomaj doslej v taki popolnosti, da nikogar ne potrebuje [10]), temuč da vse stvari Boga potrebujejo [11]) in vse, karkoli so in imajo, to so in imajo od

---

[1]) II Mojz. 21, 6; 22, 8; Ps. 82. [2]) Jan. 4, 24. [3]) Skr. raz. 4, 8. [4]) Rimlj. 16, 27. [5]) I Sam. 15, 29. [6]) I Sam. 2, 2. [7]) Ps. 11, 7. [8]) IV Mojz. 23, 19. [9]) Luk. 1, 37. [10]) Ps. 50, 9—13. [11]) Ps. 104, 29—30.

Njega. Zato je tudi proti vsem svojim stvarem in delom milostljiv in dobrotljiv, sosebno pa proti nam ljudem, katerih se usmili, kakor oče svojih otrok[1]; On ni daleč od nobenega od nas, kajti v Njem živimo in se gibljemo in smo[2]. Oni pa, ki tako Njegovo očetovsko milost in ljubezen zaničujejo, krivo uživajo ali zapusté, in se k malikom ali čarodejstvu obračajo, ali sicer živé zoper njegove zapovedi, za iste je On srditi goreči Bog in požirajoči plamen[3], kateri v svojim srdu in gorečnosti vse, ki ga sovražijo, telesno, in kateri se ne preobrnejo na tem svetu, tudi večno s peklenskim ognjem kaznuje.

4. Dalje uči in pričuje očitno sv. pismo, da so v tem edinem samem čudnem božjem bitju, stanu ali božanstvu, **tri** med sabo različne **osebe: Bog Oče, Sin in sv. Duh.** Bog Oče ni od nikogar storjen, ni ustvarjen, ni rojen: temuč je od vekomaj na čuden in neizrečen način iz svojega bitja ali božanstva rodil[4] Sina, kateri je ž njim enega in istega bitja in božanstva, enega veličanstva, časti in moči. Bog Sin je od Očeta, ne storjen, ne ustvarjen, temuč rojen od vekomaj. Sin se imenuje v sv. pismu »večna Modrost«[5] in sama v sebi obstoječa »Beseda«[6] Očetova in »odsvit slave Njegove«[7]. Kateri je tudi za nas ljudi in za našega izveličanja voljo prišel z nebes in telesen postal od sv. Duha iz Marije Device, postal človeku enak, trpel, umrl, od smrti vstal, šel v nebesa, kjer sedi na desnici Očeta vsegamogočnega, odkod spet pride v slavi, da sodi žive in mrtve. Njegovega kraljestva ne bo konec. Druga oseba tega božanstva je torej tudi pravi človek, v eni, nerazdeljivi osebi, in taka ostane vekomaj. Bog sv. Duh je od Očeta in Sina, ni storjen, ni ustvarjen, ni rojen: temuč izhaja od njiju vekomaj, in se od njiju pošilja[8] v vernikov srca. In te tri osebe niso med sabo zmešane, temuč različne, kar se oseb tiče, in vendar ni druga od druge razločena ali razdeljena, kar se božanstva in njih bitja tiče, tako da bi bili trije bogovi: temuč so le tri osebe, ki so vse

---

[1] Ps. 103, 13. [2] Dej. 17, 27. 28. [3] II Mojz. 20, 5. V Mojz. 4, 24. [4] Ps. 2, 7. [5] Pregov. 8. [6] Jan. 1, 1. 2. [7] Hebr. 1, 3. [8] Jan. 14, 16. 17. 15, 26.

enega samega božjega bitja ali božanstva, enega večnega veličastva, ene modrosti, pravice, dobrote, resnice in vsegamogočnosti. Ta skrivnost je prvič v starem testamentu s hebrejsko besedo **Elohim** izražena, katera sicer množino pomeni, in vendar se rabi o enem samem edinem Bogu. Enako se mora tudi razumeti o sv. Trojici, kjerkoli sv. pismo govori o Bogu, kakor da bi bila dva Gospoda[1]), ker saj nista dva Gospoda, temuč je le en GOSPOD; ravno kakor nista dva Bogova, temuč le en sam Bog. Zato se mora táko govorjenje razumeti o osebah v božanstvu in ne o več bogovih, kjerkoli govori[2]) edini Bog o sebi, kakor da bi jih bilo več; istotako kjer stoji božje ime trikrat[3]) zaporedoma, kar nam kaže, da se je GOSPOD Bog v starem testamentu, pred Kristusovim rojstvom, tako razodel, da je le sam edini pravi Bog, in da je sv. Trojica. V novem testamentu nam je ta skrivnost o sv. Trojici očitneje dana na znanje, n. pr. ko je Kristus rekel krstiti v imenu sv. Trojice, Boga Očeta, Sina in sv. Duha[4]). In sv. Janez evangelist o tem jasno piše: »Trije so, ki pričajo v nebesih: Oče, Beseda in sv. Duh, in ti trije so eno« (I Jan. 5, 7.). To so tudi očitne priče o sv. Trojici v novem testamentu, da so se osebe tega božanstva deloma dale slišati, n. pr. Bog Oče, ko je z nebes govoril in rekel o Sinu: »To je moj ljubezniv Sin, na katerem imam svoje dopadenje« (Mat. 3, 17.). Deloma pa so se dale najčastiteje videti, kakor božji Sin, Jezus Kristus, ko se je dal v Jordanu krstiti[5]), in ko se je potlej na gori pred svojimi učenci premenil[6]). In sv. Duh, kateri se je dal videti nad Kristusom v Jordani v podobi goloba[7]), in potlej na binkoštni dan v podobi ognjenih in razdeljenih jezikov[8]). Tako noben pravi kristjan v najmanjšem ne more in ne sme dvomiti, temuč mora biti trdno zagotovljen, da je ta vera, katero vsak dan s svojim očenašem spoznava, ko pravi: »Jaz verujem v Boga Očeta itd.; jaz verujem v Jezusa

---

[1]) I Mojz. 19, 2. Ps. 110, 1. Mat. 22, 44. [2]) I Mojz. 1, 26. 3, 22. [3]) II Mojz. 34, 6; IV Mojz. 6. 24—26. Ps. 67. [4]) Mat. 28, 19. [5]) Mat. 3, 13—17. [6]) Mat. 17, 1—5. II Petr. 1, 17. 18. [7]) Mat. 3, 16. [8]) Ap. dej. 2, 3.

Kristusa, njegovega edinega Sina itd.; jaz verujem v sv. Duha itd.« — sama prava, resnična in izveličanska vera, katera je tudi trdno v teh svetih bukvah starega in novega testamenta utemeljena in spričana. In katerikoli tej veri ugovarjajo ali se istej ustavljajo, tiste moramo smatrati za nevernike in malikovalce, ki ne služijo Bogu, ampak hudiču. Takšni so vsi pogani, sedanji judje, Turki, Antitrinitarci, kateri so si deloma iz svoje nore pameti izmislili mnogo bogov in pomočnikov in si jih še izmišljajo, deloma pa, ako so tudi spoznali in še spoznavajo, da je le en sam edini pravi Bog, ki je ustvaril nebo in zemljo, tega vendar niso verovali in še ne verujejo, da bi bile v enem samem bitju ali božanstvu tri različne osebe, in ki sosebno našega GOSPODA, Jezusa Kristusa, pravega božjega in device Marije Sina, našega edinega Odrešenika in Izveličarja, zatajujejo, zasmehljivo o njem govoré in ga najgrozoviteje grdé. Zato najsi se hvalijo in menijo, da molijo in časte pravega Boga in stvarnika tega sveta, Ga vendarle ne molijo in ne částé, temuč ga zatajujejo, sramoté in kolnejo. Zakaj Bog Oče se drugače ne časti in noče tudi drugače češčen biti, kakor le v svojem edinem ljubem Sinu, na katerem samem ima svoje dopadenje; prav kakor tudi nihče ne more priti k Njemu ali biti uslišan od Njega, razen po samem Sinu njegovem.

II. O stvarjenju tega sveta.

O tem svetu uči sv. pismo, da **ni vselej ali od vekomaj tako stal**; in da tudi **ni narejen iz kake reči,** ki bi bila GOSPODU Bogu enako **večna**; in še veliko manj, da bi bil **sam od sebe**, brez stvarjenja, **postal tak kakršen je:** temuč da ga je Bog, večni Oče s svojo enako večno in vsegamogočno Besedo, t. j. s svojim edinorojenim Sinom, s sv. Duhom vred, iz lastne moči, modrosti in neizrečne dobrote, pred 5547 leti, v šesti dneh, prav iz ničesar ustvaril,*) in ne le to vidno nebo

*) Tu je treba pripomniti: 1) Število: 5547 let velja prav za prav od **stvarjenja človeka** do l. 1584, kadar je Dalmatin svoj Predgovor pisal (danes torej 5864 let). To število se opira na

in zemljo in vse, kar je v njih zapopadeno, temuč tudi nevidne duhove in angele[1]). Nekateri angeli niso ostali v svojem stanu pobožni, dobri in sveti, temuč so se vsled oholosti in nepokorščine, iz prevzetja svojih darov, od Boga odvrnili, in postali iz dobrih angelov hudiči[2]), kateri so zdaj vsemu dobremu in vsem ljudem, sosebno pa izvoljenim božjim in njegovi pravi cerkvi najhujši sovražniki, kakor nam priča Jobova zgodba[3]) in drugih svetnikov vzgledi. Drugi angeli in nevidni duhovi so stanovitni ostali v pokorščini proti Bogu, katere On ohranja tudi naprej s svojo milostjo v svetosti in pravici, in jih je postavil za služabnike[4]) svoje krščanske cerkve in nje izvoljenih udov: da se za teiste vedno vojskujejo[5]) zoper pogubljene angele, hudiče, in jih na tem svetu varujejo in branijo in da nesó po tem življenju njih duše[6]) v večno življenje.

Najsi pa je o Bogu pisano[7]), da je sedmega dne počival, ko je bil vsa svoja dela dokončal: Bog vendar ne odstopi in ne zapusti tega svojega stvarjenega sveta, kakor zapusti tesar ali zidar svojo strešino ali zid, kadar ga dodela, temuč Bog ostane vedno pri svojih stvareh[8]), jih oskrbuje, vlada, ravna, ohranja v njih redu in obrača po svoji svobodni volji k svoji časti in k dobremu svojih izvoljenih, hudim pa ob svojem času za kazen. Zategavoljo je Bog takoj v začetku dobro uredil svoja dela, in dal vsakoteremu svoje lastno opravilo, in tako vse vzdržuje in hrani, da vse stvari vedno opravljajo, k čemer so postavljene, in da drugo ni drugemu na poti, temuč je

---

kronologične podatke v bibliji, katere pa so marsikje nepopolne; zato tudi štejejo nekateri več, nekateri manj. Da bi bil svet prav pred toliko leti ustvarjen, biblija nikjer ne pravi in bi se dandanes tudi Dalmatin izrazil malo drugače. 2) »V šestih dnevih« se more razumeti: »v šestih dôbah« ali »v šestih časih«. V sv. pismu beseda „dan" prav mnogokrat pomeni večji oddelek časa kakor dan, ki ima 24 ur. 3) Sv. pismo tudi ne pravi, da je Bog »prav iz ničesar« ustvaril svet, ampak: »svetovi so bili osnovani po besedi božji, tako da n i i z p r i k a z u j o č e g a s e p o s t a l o, kar je (sedaj) vidno« (Heb. 11, 3.).

[1]) I Mojz. 1; Ps. 33, 6–9; Pregov. 8, 22–29; Jan. 1, 3; Kol. 1, 16; Ps. 104. [2]) Jud. 1, 6. Skr. raz. 12, 9. [3]) Job. 1 in 2. [4]) Heb. 1, 14. [5]) Ps. 34, 8. [6]) Luk. 16, 22. [7]) I. Mojz. 2, 2. [8]) Jan. 5, 17; Jerem. 23, 23. 24; Dej. ap. 17, 27. 28.

vselej svojemu namenu pokorno. Zato tudi vidimo, da zgoraj lepo nebo[1]), sonce, luna in zvezde, katerih je brez števila veliko, v svojem stalnem in čudnem redu vedno okoli tekó, in ne le dan in noč ločijo, temuč tudi delajo letne čase, kakor leto, jesen, zimo in spomlad, in izkazujejo svojo vplivnost, katera je njim od Boga ustvarjena[2]), dolenjim stvarem pod nebom. — In tudi pod zemljo dá GOSPOD Bog videti svojo vsegamogočnost, ker daje tolikanj plemenitih rud[3]), zlata, srebra, železa, jekla in drugega brona, katere pod zemljo rastó, in katere kopljejo rudarji, in se tudi časih zasipljejo in konec vzemo, kadar Bog svoj blagoslov odtegne in hoče nehvaležne kaznovati.

In vse to je GOSPOD Bog tako ustvaril in še vzdržuje in vlada, da nam ubogim ljudem izkazuje svojo neizrečeno ljubezen in dobroto kakor najdobrotljivejši oče, ki tudi v svojih rokah ima in vlada življenje vseh ljudi, in kakor dolgo živè za nje skrbi, da imajo vse, kar potrebujejo. Sosebno pa skrbi za verne, katerih se usmili kakor oče svojih otrok[4]), da imajo hrano, pijačo, obleko in kar spada k njih potrebi. On jih tudi varuje in brani zoper hudičevo divjanje na tem svetu kakor »zenico svojega očesa« [5]), da hudič, četudi hodi okoli kakor rjoveč lev in išče, koga bi mogel požreti, vendar ne more vernim in bogaboječim dalje škoditi kakor mu Bog dovoli: tako da tudi en las brez nebeškega Očeta volje z njih glave ne more pasti. Zato se tudi moramo izkazati hvaležni Bogu za take dobrote: moramo ga ljubiti, v njega strahu živeti, ga v vseh nadlogah klicati, in njegovih dobrih stvari nikdar hudobno, h grehu, temuč dobro, t. j. k Njegovi časti in na korist našega bližnjega uživati. Če to delamo v veri, se smemo in imamo po Jezusu Kristusu vselej na Njega, kot svojega najdobrotljivejšega Očeta popolnoma zanašati in vanj zaupati, in če spimo ali čujemo, živimo ali umrjemo, se Njegove brambe in ohranjenja nadejati.

---

[1]) Ps. 19, 2. [2]) I Mojz. 1, 14—18. [3]) Job. 28, 1. 2. [4]) Ps. 103, 13; 127, 2; Mat. 6, 8. [5]) V Mojz. 32, 10; Zach. 2, 8.

III. O človeku in prirojenem grehu.

O človeku uči sv. pismo, da ga je Bog šesti dan ustvaril kakor najplemenitejšo stvar med vsemi stvarmi na zemlji: Adama iz praha in prsti te zemlje, Evo pa iz njegovega rebra [1]). Človek je **po božji podobi ustvarjen,** to je, v takem stanju in taki podobi, kakor kažejo deset zapovedi, da je bil pobožen, pravičen in popolnoma svet, da je imel ne le srčno, čisto željo in ljubezen do Boga in veselje v Bogu, ki je prebival in svetil v njem s svojo večno modrostjo in pravico, temuč je tudi iz svoje od Boga ustvarjene, naravne moči imel čistost in moč, da je mogel biti božji volji in zapovedim tako popolnoma pokoren, kakor Ga je popolnoma spoznal. Zakaj Bog ni človeka ustvaril za minljivo, temuč veliko bolj, da Mu služi, Ga časti in hvali in da bo večno živel.

Človek pa ni ostal v tej božji podobi, po kateri je bil v začetku od Boga ustvarjen; temuč stara, prezvijačna kača, **hudič,** je najpoprej **zapeljal Evo** [2]), potem ž njo Adama, da sta prestopila iz svoje svobodne volje božjo zapoved, in po tem padla v greh, in tako sama sebe in nas vse, ki smo od njiju po naravi rojeni, spravila v greh, v božji srd, v smrt in pogubljenje, katero vse zlo po njih z rojstvom podedujemo in s sabo iz materinega telesa prinašamo na svet. Zakaj Adam in Eva nista v začetku prejela božje podobe sama za se, nego tudi za vse, ki naj bi bili od njiju rojeni; izgubila sta torej božjo podobo vsem ljudem, ki so od njiju rojeni. Rodila sta otroke ne več po božji, temuč po svoji podobi, t. j. iz grešnega semena. Tako so vsi potomci Adamovi, tudi otroci v materinem telesu, »v grehih spočeti in rojeni« (Ps. 51, 7.), z grehom ostrupljeni, in so „otroci srda božjega“ (Efež. 2, 3; Rimlj. 3, 10—18.).

O takem **prirojenem** in **podedovanem grehu** uči sv. pismo, da smatra Bog vse človeštvo ne le za dolžno smrti in večnega pogubljenja [3]) radi tega padca in prvega greha naših prvih starišev, temuč da se je človeška

---

[1]) Mojz. 1, 27; 2, 7. 21. 22. [2]) I Mojz. 3, 1—6; II Kor. 11, 3. [3]) I Kor. 15, 21. 22.

narava tako izpridila in popačila, da nimamo nič one pravice in časti[1]), katero sta imela Adam in Eva pred svojim padcem; in da smo tudi nagnjeni in željni delati le zoper božjo postavo; da ni ostalo ničesar zdravega, čistega, neomadeževanega na naši duši ali telesu, na naši vnanji in znotranji moči. Zakaj v človeški pameti ni več božja luč in pravo spoznanje božjega bitja in Njegove volje[2]), temuč je človek strašno neveden v vseh božjih rečeh in ne razume prav ničesar, kar je Duha božjega[3]). Njegova volja pa je k vsemu hudemu nagnjena, nepokorna, trdovratna, in se vedno ustavlja sv. Duhu in božji milostljivi volji. V človeškem srcu je mnogo nespodobnih željâ, tako da so od mladosti vse misli človeka le hude[4]).

Iz tega prirojenega, pododedovanega greha, kakor iz hudega korena in gnjilega drevesa, izrašča hudi sad **dejanskih grehov,** kakor so vse grešne misli, besede in dela zoper božjo postavo[5]). Ta sad doprinaša hudič, ki deluje v svojih otrocih, t. j. v pregrešnih in nespreobrnjenih ljudeh[6]), kateri ga tudi zbog svoje popačene narave poslušajo, da se valjajo kakor svinje v vseh očitnih grehih in v sramoti[7]) in se kakor kače in modrasi pikajo in grizejo sami med sabo[8]). Verni se pa vojskujejo s pomočjo sv. Ducha v pravi veri zoper tako hudo nagnenje. Zato tudi njim greh ne bo k pogubljenju, temuč jim bo radi Kristusa, našega srednika, odpuščen in zakrit z Njegovo popolno pokorščino[9]).

IV. O človeški svobodni volji.

O **svobodni volji** uči sv. pismo, da jo je človek imel pred padcem v raju, tako dobro k dobremu kakor k hudemu. Zakaj Bog mu je ponudil oboje, dobro in hudo, in mu dal na izber, da je mogel seči po katerem je hotel, in izvoliti dobro ali hudo, življenje ali smrt; poleg tega ga je Bog opominjal, da bi se pred hudim

[1]) Rimlj. 3, 24. [2]) Rimlj. 1, 21. 22. [3]) Efež. 4, 17. 18. [4]) I Mojz. 6, 5; Jer. 17, 9; Ap. dej. 7, 51; Rimlj. 7, 18—20. [5]) Gal. 5, 19—21; Mat. 12, 33—35; 15, 18—20. [6]) Efež. 2, 2. 3; II Tim. 2, 26. [7]) Rimlj. 1, 26—32; II Petr. 2, 22. [8]) Ps. 14, 4; Ps. 52, 4—6; Gal. 5, 15. [9]) Rimlj. 8, 1; Ps. 32, 1. 2.

varoval. Človek pa ni ostal Bogu pokoren (kakor bi bil na božje opominjanje moral in tudi lahko mogel ostati, ko bi bil hotel), temuč je iz svoje svobodne volje privolil v greh zoper izrečno božjo zapoved in opominjanje. **Odtod je človeška volja celó grešna** ali z grehom skažena, in hudemu vdana, da je izgubila v vseh duhovnih rečeh, ki se tičejo Boga in človeka, ne le svojo svobodnost, veselje in ljubezen do Boga in njegove postave, temuč je tudi po hudičevi volji (kateregа jetnik[1]) je postal človek vsled greha) Bogu in njegovi postavi najbolj sovražna[2]). Dà, človek je tako odumrl vsemu dobremu, da kakor se mrtvo telo samo ne more obuditi k posvetnemu življenju, tako malo more grešni človek, ki je resnično po grehu pred Bogom duhovno mrtev[3]), sam vstati k duhovnemu življenju, ali se preobrniti k Bogu; on tudi sam od sebe ni sposoben kaj dobrega misliti, tem manj pa izvršiti[4]).

V posvetnih vnanjih rečeh je po padcu naših prvih starišev res še ostala svobodna volja, ali ta **ni več popolna**: človek namreč ima svobodno voljo, da more misliti, govoriti in storiti to, kar se temu svetu, ki gleda le na vnanjost, zdi dobro in hvalevredno. Človeški razum in volja ima tudi še nekoliko svobodnosti in moči, da more svojim vnanjim udom vladati in jim braniti, da ne izvršé velikih vnanjih grehov, kakor ubijanja, prešestva, tatvine itd., da tako človek pred tem svetom živi pošteno. Ali ker taka vnanja pokorščina in pošteno življenje pri teh, ki še niso izpreobrnjeni po moči sv. Duha, ne pride iz čistega, svobodnega srca, temuč izvira ali iz napuha, ali iz častihlepnosti in dobičkaželjnosti, ali iz strahu pred posvetno kaznijo in sramoto: taka vnanja pokorščina in pošteno življenje brez vere ni torej dobro pred Bogom, najsi se temu svetu zdi dobro kakor hoče; temuč je pred Njim gnusoba in Mu ne ugaja prav kakor grešnikov sramotno življenje, sosebno kadar hoče človek biti s tako vnanjo svojo hinavsko

---

1) Jan. 8, 44. 2) Rimlj .8, 7. 8 3) Kol. 2, 13. 4) Jer. 13, 23; II Kor. 3, 5.

pobožnostjo pred Bogom pravičen in si tako sam zaslužiti nebesa[1]).

Človek torej, po svoji naravi in ob svoji lastni moči, je in ostane **pod božjo jezo in v pogubljenju**, in se tudi **sam od sebe nikakor ne more spreobrniti** k Bogu in k Njegovi milosti, niti se zanjo pripraviti[2]). Temuč da se človek k Bogu spreobrne, Bogu ugaja in postane izveličan, mu je potreba daru in moči sv. Duha[3]), ki deluje v njega srcu pri poslušanju, branju ali premišljevanju božje besede[4]); razen tega mu je potreba pravega uživanja sv. zakramentov. Zakaj če tudi ima človek svobodno voljo in more iz svoje volje iti v cerkev ter poslušati pridigo božje besede, ne more vendar sam od sebe razumeti poslušane božje besede, niti je sprejeti v srce, niti jej verovati, ako mu sv. Duh ne odpre srca in razuma. Spomni se dveh učencev, ki sta šla v Emaus[5]) in Lidije v Filipis[6])! Zato tedaj ta ni nič, ki pridiguje, tudi ta ni nič, ki posluša, ako Bog sv. Duh k temu ne da uspeha[7]). Sv. Duh pa vzbuja v nas ne le pravo spoznanje božje in pravo vero po poslušanju božje besede in prejemanju sv. zakramentov, temuč On tudi prenavlja našo pamet in voljo, da kakor poprej, predno smo bili izpreobrnjeni, smo bili od hudiča ujeti in zvezani in Bogu zoperni: tako zdaj po izpreobrnenju z milostjo sv. Duha postanemo svobodni, voljni in veseli pokoravati se Bogu in njega volji[8]). Ker človek ne sme dobro, katero stori, pripisovati sam sebi ali svoji moči, temuč le milosti in moči sv. Duha. »Zakaj Bog je, ki v nas deluje oboje, da hočemo ter da storimo po Njegovi volji« (Filip. 2, 13). In so vendar tudi svetnikov dobra dela in njih pokorščina na tem svetu nepopolna, in oni vedno v sebi čutijo, da se jim meso ustavlja in upira zoper duha[9]), da ne morejo dobrega izvršiti popolnoma, kakor bi radi. Zato morajo tudi svetniki Boga odpuščenja svojih grehov prositi in vsak dan moliti »očenaš«.

---

[1]) Izai. 64, 6; Mat. 23, 14—33. [2]) Jer. 17, 14; 31, 18. 19. [3]) Ezek. 11, 19. 20. [4]) Rimlj. 10, 17. [5]) Luk. 24, 13—32. [6]) Dej. 16, 14. 15. [7]) I Kor. 3, 7. [8]) Ps. 1. [9]) Gal. 5, 17; Rimlj. 7, 15—23.

V. O kazni in božjem srdu radi greha.

Ker so torej vsi ljudje z grehom skaženi, in ker je GOSPOD Bog požirajoči ogenj, ki nikakor greha ne pusti brez kazni[1]): uči dalje sv. pismo, da so **vsi ljudje enako padli v božji pravični srd.** Odtod je tudi človeško življenje na svetu, zavoljo greha, postalo ne le kratko, minljivo in zanikerno, temuč tudi vsled hudičeve sile polno trpljenja in žalosti od materinega telesa do groba. Tu je neprestano skrb, strah, obupavanje, srd, sovraštvo, nemir, smrtna nevarnost, nevoščljivost, krvoprelitje, nesreča, lakota itd.; in kadar je bilo življenje najboljše, je bilo »le žalost in delo« (Ps. 90, 10). In najsi pride včasi tudi veselje vmes, saj isto dolgo ne trpi in ni stanovitno, temuč pride večinoma za njim velika žalost. In ko menijo včasi ljudje, da stoprv začenjajo uživati na tem svetu dobro življenje, pride smrt in ugrabi človeka naglo, predno se tega nadeja. Zato tudi sv. pismo spodobno primerja človeško življenje senci, vetru ali dimu, ki ga prežene veter, slani ali megli, ki pogine od solnca, ko sije, sosebno pa senu, travi ali cvetju na polji in listju na drevju, kar vse, ako tudi lepo cvete in ima lep duh in barvo, vendar hitro uvene in pogine. Ker so vsi ljudje grešniki, morajo vsi umreti in si ničesar gotoveje v svesti biti kakor smrti, in ničesar manj gotovi kakor ure smrti. In kadar umrjó, ne vedó in ne čutijo ničesar več tega, kar je na svetu[2]). Takoj ko se loči v smrti duša od telesa, začne telo gniti, smrdeti[3]) in biti jed črvom, dokler docela ne strohni in zopet se ne povrne v prst ali prah[4]), iz katerega je vzeto. In to vse nam pride od greha, v katerem smo spočeti in rojeni in katerega smo storili sami.

Ali pri tem vsem še ne ostane: temuč sv. pismo nas uči dalje, da je človek podvržen ne le telesni smrti in sploh vsem nujam in nadlogam na tem svetu, temuč tudi **večnemu** peklenskemu ognju in **pogubljenju**, da je tako človek vsled greha postal mnogo revnejši kakor nespametna živina[5]). Zakaj ako tudi v grobu segnije in

---

1) Joz. 24, 19. 2) Propov. 9, 5. 6. 3) Jan. 11, 39. 4) Ps. 104, 29; I Mojz. 3, 19; Propov. 12, 7. 5) II Petr. 2, 12. 13; Jud. 10.

strohni, bo vendar moral na sodni dan zopet vstati od smrti in stopiti pred strašni sodni stol Jezusa Kristusa, in bo moral dati račun tudi od vsake prazne besedice[1]). In kateri ni na tem svetu dobil odpuščenja grehov po pravi veri v Jezusa Kristusa, bo po božji pravdi in pravici obsojen v peklenski večni ogenj in bo takoj vanj vržen, iz katerega ne bo mogel vekomaj priti ali biti odrešen[2]). Zakaj »njih črv ne bo umrl in njih ogenj ne bo ugasnil«. V peklenskem ognju bodo pregrešni obropani ne le ob vso moč, čast in veselje, temuč tudi ob božje izveličansko in veselo obličje, in bodo morali prebivati med hudiči in prekletimi duhovi in se bodo z njimi vred mučili vekomaj[3]). In njihove muke bodo tako velike, grozovite in strašne, da se ne more popisati. Zategadelj bi tem ljudem, ki pridejo tjekaj, bilo boljše, da bi nikoli ne bili rojeni[4]).

Tako peklensko britkost **čutijo tudi včasi že na tem svetu pregrešni,** kadar jih začne njih lastna vest zbog greha najgrozoviteje tožiti in jim pričati o božji sodbi; vsled česar postanejo mnogokrat tako žalostni, da jih ne more razveseliti nobena reč na tem svetu: temuč jih prestraši tudi to, kar samo na sebi sicer ni strašno[5]), radi česar bi tudi rajši hoteli biti mrtvi kakor trpeti tak strah in britkost; vsled česar nekateri tudi obupajo in umoré sami sebe, kakor je storil Saul, Ahitofel, Judež Iškariot i. dr. In se tudi včasi prigodi, da radi greha pridejo tudi verni in izvoljeni božji v tak strah in trepet, da druzega ne menijo, kakor da so od Boga popolnoma zavrženi in obdani s peklenskimi mukami. Tak strah in britkost je izkusil David in drugi svetniki, dà, sam Kristus na križu[6]). Poglej, to vse pride vsled pravičnega srda božjega zbog greha nad vse Adamove otroke!

VI. O postavi.

Dasi je pa **GOSPOD Bog dal svojo postavo** in jo bil v začetku človeku zapisal v srce, da je sam od sebe

[1]) Mat. 25, 31—46; Skriv. raz. 20, 11—15; Mat. 12, 36. [2]) Luk. 16, 19—31; Izai. 66, 24. [3]) Rimlj. 2, 3—11; Skr. raz. 14, 9—11. [4]) Mat. 26, 24. [5]) III Mojz. 26, 36; V Mojz. 28, 66. 67; Izai. 30, 17. [6]) Ps. 6, 2—4; Ps. 22; Mat. 27, 46.

vedel, kaj je imel storiti ali pustiti[1]; in potem, ko je ista božja postava v človeškem srcu po padcu naših prvih starišev potemnela, jo je zopet ponovil na gori Sinaj in na dve kameniti deski v desetih zapovedih zapisal, kaj Mu ugaja in kaj ne, in česa si mora človek prizadevati in česa se varovati, da izkaže Bogu pokorščino[2]; in dasi je ta postava sveta, in vsaka zapoved sveta in pravična in dobra, in dasi obljublja postava življenje tem, ki te zapovedi storé in po njih žive[3]: je vendarle spet očitno, da GOSPOD Bog v taki svoji postavi od nas zahteva ne le vnanjo temuč tudi notranjo pokorščino in tako popolno čistost srca, da bi v njem ne smelo biti nobene huđe želje[4]. Naše srce pa je po padcu v greh tako skaženo, da ne more izpolnovati ni tega, kar je Bog zapovedal, niti tega se varovati, kar je Bog prepovedal, temuč je skrivaj sovražno dobremu, kar je Bog zapovedal, in goji želje in veselje k hudemu, kar je On prepovedal. Tako uči sv. pismo, da **ni nobenega človeka na svetu, kateri bi mogel postavo božjo** iz lastne moči **popolnoma izpolniti.** Zakaj Bog sam toži, da njegovo ljudstvo ni ohranilo zaveze postave, katero je sklenil ž njimi[5]. In Kristus pravi Judom, da jim je Mojzes dal postavo, ali nikogar ni med njimi, ki bi jo izpolnoval[6]. Sv. Štefan tudi Judom oponaša in pravi[7]: »Vi ste postavo prejeli, a niste je ohranili«. In sv. Peter priznava isto, ko pravi[8]: »Ne očetje naši, ne mi nismo mogli prenašati jarma postave«. Kakor je tudi naša nemoč in nesposobnost naslikana v priliki o hlapcu, ki je bil svojemu gospodu dolžan deset tisoč talentov in ni imel s čim plačati[9].

Zato je to **velika zmota** in zapeljevanje in celó zoper sv. pismo, ako se uči, da bi človek mogel iz svoje moči božjo postavo izpolniti. Zakaj »postava je duhovna, mi pa smo meseni, grehu suženjsko prodani«[10]. In vsi ljudje imajo meseno mišljenje. »Meseno mišljenje pa je sovraštvo do Boga, ker se božji postavi ne pokorava, ker se tudi ne more«, pravi sv. Pavel. »In oni, ki imajo

---

[1] I Mojz. 2, 16. 17; Rimlj. 2, 15. [2] II Mojz. 20. [3] Rimlj. 7, 11; Gal. 3, 12. [4] Mat. 5, 28; Rimlj. 7, 7. [5] Jerem. 31, 32. [6] Jan. 7, 19. [7] Ap. dej. 7, 53. [8] Ap. dej. 15, 10. [9] Mat. 18, 23. 34. [10] Rimlj, 7, 14.

meseno mišljenje, ne morejo ugajati Bogu« (Rimlj. 8, 7. 8.). Toda s tem se nikakor ne pravi, da bi bil Bog zapovedal **nemogoče reči.** Zakaj Adam in Evi je bilo to vse pred padcem mogoče; le s svojim padcem sta izgubila moč, izpolniti zapovedi božje. Ker pa Bog ni dal temu padcu nobenega vzroka, pristojno je, da terja še današnji dan, kar je bil takoj v začetku zapovedal in dal k temu moč, da se je moglo izpolniti.

Sosebno pa so predaleč od prave poti oni, ki se dadó pregovoriti, da bi nekateri ljudje mogli ne le popolnoma izpolniti, kar je Bog zapovedal v svoji postavi, temuč da bi mogli storiti **še več kakor bi bili dolžni**; in da bi taka svoja dela, katera bi iz svoje pobožnosti storili v večji meri kakor jim je bilo zapovedano, mogli drugim ljudem ali za denarje in za dobro plačilo prodati, ali sicer iz dobre volje privoščiti, da bi jim tako v nebesa pomagali. To je veliko zapeljevanje. Kajti od čigave obilnosti imamo kaj prejemati[1]) kakor le od Kristusove? Kajti ako od Njega ne prejmemo vsega, na duši in na telesu, smo mi sami na sebi tako ubogi, da ne moremo GOSPODU Bogu na tisoč besed niti edne odgovoriti[2]). Vsa naša pravičnost, t. j. najboljše, kar moremo storiti, ni pred Bogom nič druzega kakor oskrunjeno oblačilo[3]). Zaraditega nas tudi naš ljubi GOSPOD in Izveličar Jezus Kristus opominja, da naj rečemo, kadar vse storimo, kar nam je ukazano: »Nepridni hlapci smo; zakaj storili smo stoprv to, kar smo bili dolžni storiti«[4]). Tudi sveti prerok in kralj David — dasi ga sv. pismo hvali[5]), da je storil, kar je ugajalo Bogu in vse svoje žive dni ni odstopil od vsega, kar mu je Bog zapovedal, razen dejanja z Urijem Hetejskim — je vendar spoznal, da se to ne more razumeti, kakor bi bil popolnoma izpolnil božjo postavo. Zato tudi piše in moli: »Ne hodi, GOSPOD, v sodbo s hlapcem svojim, ker pravičen ni pred teboj nihče, ki živi« (Ps. 143, 2.)

---

[1]) Jan. 1, 16. [2]) Job. 9, 3. [3]) Izai. 64, 6. [4]) Luk. 17, 10.
[5]) I Kralj. 15, 5.

Postava torej take **čistosti in popolnosti** srca, kakoršno zahteva, **pri ljudeh ne najde, dati je pa tudi ne more.** Dà, kakor nam priča sv. pismo[1]), postava ne le pusti človeka takega kakoršen je od narave, temuč ga tudi preklinja in obsoja po božjem ukazu: oznanja namreč in izreka božjo sodbo, časno in večno prekletstvo nad vsakim, ki ne stori, kar je pisano v knjigi postave. Tako dela postava greh le večjim, mogočnejšim in strašnejšim. Postava je jasno zrcalo[2]), ki kaže človeku, kako je po grehu grd, skažen in popačen.

Vendar pa ni GOSPOD Bog trinog ali nasilnik, ki bi imel veselje do mučenja in obsojanja človeka, zato ker po postavi obsoja in najgrozoviteje pretí in straši. Zakaj Njegova volja ni, da bi ljudje ostali v strahu, britkosti, kazni in pogubljenju[3]). Temuč **On po postavi deluje le za dobro človeka.** Najpoprej prebuja ljudi iz njih epikurejske in živinske brezskrbnosti, v kateri živé vedoma v velikih grehih, da se učé iz postave božje spoznati svojo nevarnost in kaznivrednost, in si prizadevajo oprostiti se vnanjih grehov in vsaj za vnanjost pošteno živeti[4]). (2) Takim, ki si prizadevajo za vnanje pošteno življenje, pretí Bog po postavi, da ne postanejo hinavci in samopravičneži, temuč naj se učé iz postave, da Bogu ne zadošča vnanja pokorščina in pošteno življenje, ampak da terja od nas vseh notranjo, vso, popolno pokorščino, da Boga ljubimo iz vsega srca, iz vse duše, iz vse misli in z vso močjo, in našega bližnjega kakor sami sebe[5]). (3) Ker pa je to na tem svetu nemogoče (kakor moramo vsi priznati), priganja nas Bog po postavi, da — spoznavši svojo grešnost in nepopolnost — iščemo popolno pokorščino, pravičnost in svetost, odpuščenje grehov in večno življenje ne več sami v sebi, temuč izvunaj sebe, pri samem našem GOSPODU in edinem Izveličarju in Sredniku Jezusu Kristusu[6]), ki je pravi »Jehóva Cidkénu«*) t. j. »GOSPOD naša pravica« [7]), ki

---

[1]) Gal. 3, 10; V Mojz. 27, 14—26; Rimlj. 5, 20. [2]) Jak. 1, 24. [3]) Jerem. 29, 11. [4]) I Tim. 1, 9. 10; Ps. 32, 3—5. [5]) Mat. 5; Mojz. 6, 5. [6]) Filip. 3, 8—9. [7]) Jerem. 23, 6.

*) Hebrejski izraz, ki je služil reformatorjem kot geslo.

nam je storjen od Boga za modrost in za pravico in za posvečenje in za odrešitev; da — kakor je pisano — »kdor se hvali, v GOSPODU naj se hvali« [1]). Tako je »postava voditeljica naša do Kristusa, da se z vero opravičimo« (Gal. 3, 24). (4) Postava je koristna tudi tem, ki so že prerojeni iz vode in iz sv. Duha in so postali pravični po Kristusovi, našega Posrednika in Izveličarja, pokorščini in pravici. Iz nje morejo vedeti, kaj je prav in kaj krivo in katera so prava dobra dela, ki Bogu ugajajo, namreč ne ta, katera si človek izmisli po svoji lastni pameti in pobožnosti, katera tudi pred Bogom nič ne veljajo, ampak so gnusoba pred Njim [2]): temuč da so samo ta dela Bogu prijetna in dopadljiva, katera je predpisal v svojih desetih zapovedih, in je ostro naročil, da se ne sme k Njegovim besedam nič priložiti, niti kaj v njih premeniti, niti nič ódvzeti [3]). Zato se spodobno imenuje božja postava »luč na našem potu in svetilo našim nogam« (Ps. 119, 104.).

VII. O evangeliju.

Ker je torej postavi, ki je bila dana po Mojzesu, nemogoče, storiti nas pred Bogom pravične, zato ker je postala slaba vsled slabosti in popačenosti našega mesa [4]), prinesel nam je božji Sin, Jezus Kristus, iz naročja svojega nebeškega Očeta [5]) **nov uk,** namreč **svoj sveti e angelij.** »Evangelij« pa je grška beseda in pomeni »vesel glas«, »vesela vest« ali »veselo poročilo«. Kristusov uk pa se zato imenuje »evangelij«, ker je **veselo poročilo** in **tolažilna pridiga** [6]), po kateri dobivajo plašljive in prestrašene duše od Boga pravo tolažbo, novo moč, odpuščenje grehov in milost za milost [7]). Zato se tudi uk sv. evangelija primerja v sv. pismu: rosnemu oblaku zjutraj; rosi, ki zgodaj zjutraj pade [8]); solncu, ki vzhaja jasno, brez oblakov [9]); dežju po vročini, ki vse ohladi in

---

[1]) I. Kor. 1, 30. 31. [2]) Izai. 29, 3; Mat. 15, 7—9. [3]) V Mojz. 4, 2. [4]) Rimlj. 8, 3. [5]) Jan. 1, 18. [6]) Izai. 52, 7; 61, 1—3. [7]) Jan. 1, 16. [8]) Ozeja 6, 4. [9]) II Sam. 23, 4.

oživi, kar je uvenelo[1]; solncu, ki vse spet dvigne, kar je od dežja pobito k tlom; lepemu in veselemu poletnemu času[2]), veliki večerji[3]), dragocenemu biseru, skritemu zakladu[4]), in drugim imenitnim rečem. Zato mora biti vsak kristjan pripravljen, da voljno zapusti ne le svoje blago, nego tudi svoje življenje in karkoli ima ljubega na tem svetu zavoljo evangelija[5]).

Treba pa je v krščanski cerkvi delati **velik razloček med postavo in evangelijem** in prav razlagati besedo resnice. Kajti (1) postava je bila v začetku, pri stvarjenju, človeku zapisana v srce in je bila tako od narave **znana**, da je človek vedel sam od sebe, kaj bi moral storiti ali opustiti. Ampak evangelij je ljudem in angeljem od narave skrit in se je razodel le po Kristusu, ki je v naročju Očetovem[6]). (2) Postava res obljublja pravičnost, življenje in večno izveličanje, ali le tem, kateri jo popolnoma izpolnijo. Ampak evangelij ne le obljublja, temuč nam tudi resnično daje pravičnost, življenje in večno izveličanje, brez vseh naših lastnih del, povsem zastonj, le zavoljo samega Kristusa, katerega z vero prejmemo in postanemo po veri deležni vseh njegovih dobrot in vsega njegovega zasluženja[7]). (3) Ker ni človeka na tem svetu, ki bi bil popolnoma izpolnil božjo postavo ali jo mogel izpolniti, straši ona in ostro preti z božjim sodom, z večno smrtjo in pogubljenjem. Ampak evangelij tolaži nad grehom žalujočo vest s popolno pokorščino našega Gospoda in Izveličarja, Jezusa Kristusa, ki je na našem mestu zadostil božji postavi, evangelij priča, da je Bog spravljen z vsemi temi, ki trdno verujejo v Kristusa, Njegovega Sina[8]).

Evangelij torej **ni le kos ali oddelek iz sv. evangelistov**, kateri se razlaga ob nedeljah ali praznikih; tudi **ni le povest o življenju Jezusa Kristusa**, namreč kako je bil spočet od sv. Duha v telesu čiste device

---

[1]) Ps. 68, 10. [2]) Vis. pes. 2, 11. [3]) Luk. 14, 16—24. [4]) Mat. 13, 44—46. [5]) Mat. 16, 24—26. [6]) Efež. 1, 9. 10. Rimlj. 16, 25. 26. [7]) Kološ. 2, 9—15. Gal. 3, 26—29. [8]) Izai. 40, 1; Mat. 11, 28; II Kor. 1, 3—5; 5, 18. 19.

Marije in od nje rojen kot pravi človek; kako je bil mučen pod Pontijem Pilatom, križan in v grob položen; kako je šel v pekel, tretji dan od smrti vstal, šel v nebesa, kjer sedi na desnici Boga, svojega Očeta, vsegamogočnega: temuč evangelij tudi uči, da je le sam Jezus Kristus s svojim britkim trpljenjem in s svojo smrtjo plačal za naše grehe in zadostil postavi; da je s svojim vstajenjem od smrti premagal, kakor pravi srčni nebeški junak, greh, smrt, hudiča in pekel, ki so ga hoteli mesto nas držati v ječi; in da je iz njihove oblasti oprostil svoje verne in jim pridobil odpuščenje grehov, pravičnost, vstajenje mesa in večno življenje[1]). Zakaj greh je bil taka gnusoba in tako prevelik dolg pred božjimi očmi, da nismo mogli biti odrešeni ni z zlatom, ni s srebrom, ni s krvjo nobene živali, in še mnogo manj z našimi lastnimi ali pa drugih ljudij dobrimi deli in z zasluženjem, temuč le z drago rešnjo krvjo božjega Sina, kakor nedolžnega in neomadeževanega Jagnjeta[2]). Zato kdor išče izven Kristusa druge poti k nebesom in odpuščenja svojih grehov, ta zaničuje drago rešnjo kri Kristusovo in sramoti Njegovo zasluženje. Vsi taki so Kristusa izgubili in izpadli iz Njegove milosti[3]). Zakaj ako bi se nam moglo na neki drugi način pomagati, bi ne bilo potreba božjemu Sinu priti na ta svet in toliko trpeti. Ker pa je prišel in sam dosegel spravo za naše in za vsega sveta grehe[4]), ni v nobenem drugem izveličanja in tudi ni nobeno drugo ime dano ljudem, v katerem bi mogli biti izveličani, kakor le ime Jezus[5]).

In ta uk ni nikakor nov, ki bi se bil začel šele pred štiridesetimi ali šestdesetimi leti, ali tudi šele s Kristusovim rojstvom, temuč se je takoj v začetku sveta pridigoval **v raju**, kjer je **obljubil** sam Bog Oče **žensko seme**, t. j. Kristusa, ki bo kači glavo strl*), t. j. hudiču,

---

[1]) Rimlj. 3, 24—26; Efež. 1, 7; Gal. 4, 4. 5; Tit. 2, 14. [2]) Heb. 9, 11. 12; I Petr. 1, 18. 19. [3]) Gal. 5, 4. [4]) I Jan. 2, 2. [5]) Ap. dej. 4, 12.

*) Ta obljuba se glasi po hebrejskem izvirniku (I Mojz. 3, 15.) tako-le: »In postavim sovraštvo med té (t. j. kačo) in to ženo (t. j. Evo), in med seme tvoje in njeno seme; to (t. j. žensko

grehu, smrti in peklu odvzel moč. In ta obljuba se je **čestokrat in na mnogoteri način ponovila** svetim očakom in prerokom od Mojzesa naprej, tako da so natančno prerokovali čas in mesto Kristusovega rojstva [1]), Njegovo trpljenje in vstajenje [2]). Kristusovo trpljenje in smrt se je tudi kazalo naprej po mnogih znamenjih in predpodobah, kakor po daritvah v Mojzesovi postavi, sosebno po velikonočnem jagnjetu i. dr. [3]). Kakor je tudi Kristus sam pred svojim trpljenjem in še po svojem vstajenju od mrtvih razlagal svojim učencem sv. pisma in prerokovanja, in jih je poslal po vsem svetu, naj pridigujejo tak evangelij o Njem [4]). Najsi torej sv. očaki niso dočakali Kristusovega rojstva, so vendar imeli obljubo božjo in se iste prav posebno veselili, in si iz srca želeli Njegovega prihoda [5]) in trdno verovali, da se ta obljuba o Kristusu, Izveličarju vsega sveta, gotovo izpolni. In najsi je Bog še tako dolgo odlašal, so se vendar srčno zanašali na njegove besede, in so tako v starem testamentu — kakor tudi mi v novem testamentu — postali le po taki veri v Kristusa pred Bogom pravični in izveličani. Tako je torej od začetka do konca sveta le **eden sam pravi pot v nebesa**, namreč: vera v našega GOSPODA Jezusa Kristusa [6]). In ni veliko razločka med temi, ki so živeli pred Kristusovim rojstvom, in med nami, ki živimo zdaj: oni so čakali in verovali v tega, kateri je imel priti, mi pa verujemo v tega, kateri je že prišel in izvršil našo odrešitev popolnoma. Jezus Kristus pa je isti včeraj, danes in tudi vekomaj [7]).

---

seme) ti stare glavo, ti pa (namreč kača) mu bodeš zbadala peto.« V prevodih rimsko-katoliške cerkve večinoma stoji: »ona ti bo strla glavo, ti pa boš zalezovala njeno peto.« Potemtakem se razlaga: Žena bo zmagala hudobnega duha in mu popolnoma strla vso njegovo moč — ta žena pa je mati Jezusova, Marija. Toda taka prestava in razlaga nikakor ni upravičena, ampak zelo prisiljena. Hebrejska beseda »hu« nikoli ne pomeni »ona«, temveč »on« ali a »ono«. Jasno je tudi, da je **le Kristus**, to seme žene, zmagal udobnega duha, ne pa Marija.

[1]) Mat. 2, 5. 6; Jan. 7, 42. [2]) Ps. 22; Izai 53; Ps. 16, 10. Hebr. 9; II Mojz. 12, 1—30. [4]) Luk. 24, 25—27; 44—48. [5]) Jan. 8, ; Luk. 10, 24. [6]) Ap. dej. 15, 11; Rimlj. 3, 21. 22. [7]) Hebr. 13, 8.

VIII. O pridigarstvu.

Da bi ta izveličanski, veliko vredni zaklad Kristusovega zasluženja in veseli glas njegovega sv. evangelija ne ostal skrit, temuč se razodel in razglasil vsemu svetu, **postavil je Bog** v starem in novem testamentu **pridigarstvo.** Karkor nam priča sv. pismo, poklical je že zdavnaj nekatere svete ljudi, kakor očake, preroke, in potem apostole, katerim je naročil, naj oznanjujejo to, kar so slišali in videli od Njega samega, ali le samemu ljudstvu izraelskemu, ali pa vsemu svetu [1]). Tudi še dandanes kliče Bog nekatere za svoje služabnike, da pridigujejo Njegovo besedo. In kakor sv. preroki in apostoli niso smeli ničesar druzega pridigovati ali učiti kakor samo to, kar so slišali in videli od samega Boga: tako tudi so dandanašnji učeniki in cerkveni služabniki zavezani, da **ne smejo učiti druzega** kakor samo to, **kar so učili in pisali sv. preroki in apostoli.** In ako bi si kdo drznil učiti in pridigovati kaj drugega, tega bi ne smel nihče poslušati, in tak pridigar mora biti preklet, dasi bi bil tudi angelj iz nebes. Kakor piše sv. Pavel Galatom: »Ni drugega evangelija; samo da so nekateri, ki vas zmedajo in hočejo preobrniti evangelij Kristusov. Ali tudi ko bi vam mi ali angelj iz nebes oznanjeval evangelij drugač, nego smo vam mi oznanili, preklet bodi!« (Gal. 1, 7. 8.)

Po tem pridigarstvu daje nam nebeški Oče propovedovati [2]) o svojem ljubeznivem Sinu Jezusu Kristusu in vseh njegovih dobrotah, in ponujati svojo milost in večno izveličanje, in sicer na ta način, da **sv. Duh prebudi** in odpre človeku srce [3]), da pazi na besedo božjo, katera se mu pridiguje ali katero bere sam; in ko spozna človek po ostri pridigi o božji postavi svoje grehe in zaide radi njih v strah in britkost, da ne ve kaj početi, tedaj ga zopet sv. Duh **tolaži** z milosti polnim ukom sv. evangelija o našem edinem posredovalcu in pravem Izveličarju, Kristusu Jezusu. Tako nas uboge ljudi, ki smo sicer po naravi otroci božjega srda, Bog sv. Duh rodi

---

[1]) Izai. 6.; Jer. 1, 4—10; Ezek. 2, 3—7; Mat. 28, 19. 20; Gal. 1, 15. 16. [2]) Ap. dej. 10, 5. 6; Rimlj. 10, 14. [3]) Ap. dej. 16, 14.

vdrugič s pomočjo pridigarstva po božji besedi in svetih zakramentih in nas stori božjimi otroki in dediči vsega nebeškega blaga [1]).

IX. O veri.

Kakor nam pa GOSPOD Bog Oče nebeški po očitem pridigarstvu v svoji besedi in sv. zakramentih daje oznanovati, ponujati in podajati dragi izveličanski zaklad britkega trpljenja, smrti, vstajenja od smrti in vsega zasluženja svojega ljubega Sina, odpuščenje grehov, pravičnost, ki pred Njim velja, in po tem življenju večno življenje: tako tudi uči in pričuje sv. pismo, da takih dobrot ne moremo prejeti in jih deležni postati drugače, kakor **le po veri v našega GOSPODA Jezusa Kristusa.** Zato sam Kristus pridigarstvo in vero stavi vkup, ker govori k svojim učencem tako-le: »Pojdite po vsem svetu in pridigujte evangelij vsem stvarem. Kdor bo veroval in bo krščen, bo izveličan; kdor pa ne bo veroval, bo pogubljen« (Mar. 16, 15. 16.). Tako piše tudi sv. Pavel, da »evangelij je božja moč, katera izveliča vse, ki ga verujejo« (Rimlj. 1, 16). In na drugem mestu pravi: »Katerikoli bo klical ime GOSPODOVO, bo izveličan. Kakó pa bodo klicali tega, v katerega niso verovali? Kako bodo pa verovali, če niso o Njem slišali ničesar? In kako bodo slišali brez pridigarja? A kako bodo pridigovali, ako niso bili poslani?« — »Vera pride iz pridige, pridiga pa po božji besedi« (Rimlj. 10, 13—17). In zopet na drugem mestu pričuje, da potem, »ko ta svet ni po svoji modrosti spoznal Boga v Njegovi modrosti, je sklenil Bog po neumnosti oznanjevanja (evangelija) izveličati té, kateri verujejo. Kajti beseda križa (t. j. evangelij) je tistim, ki se pogubljajo, neumnost, nam pa, ki se zveličujemo, je moč božja« (I Kor. 1, 18. 21).

Da postanemo le po sami veri pravični in izveličani, je **iz vsega sv. pisma očitno,** in sam naš Odrešenik

[1]) Jan. 3, 5.

Kristus **nas uči povsod**, da naj le v Njega samega verujemo, in le vero hvali visoko, nad nevero pa se srdi[1]) in jasno pričuje, da je volja Njegoveja nebeškega Očeta, da katerikoli vidi Sina in veruje v njega, ima večno življenje[2]). To potrjujejo tudi Kristusovi učenci. Sv. Pavel piše povsod, da pravičnost, ki velja pred Bogom, pride le po veri v Jezusa Kristusa k vsem in na vse, kateri verujejo[3]). Tako piše tudi sv. Peter iz preroka Izaije: »Glej, — pravi GOSPOD — jaz položim v Sijonu izvoljen, dragocen vogelni kamen, da kdor v njega veruje, ne bo osramočen. Vam torej, ki verujete, je on čast« (I Petr. 2, 6. 7). In sploh pridiguje sv. Petr, da bodo po imenu Jezusovem — kakor so pričali vsi preroki že od zdavnaj — prejeli odpuščanje grehov vsi, ki v Njega verujejo[4]). Kakor so bili tudi vsi sv. očaki, svetniki in svetnice v vseh časih Bogu prijetni in postali pravični pred Njim le radi njih vere, kakor to sv. Pavel zadosti dokazuje v listu Rimljanom pogl. 4 in Hebrejcem pogl. 11, in zategadelj imenuje Abrahama »očeta vseh vernih«, ker mu je Bog njegovo vero računil za pravico.

Iz tega vsega se že lahko razumè, da **vera ni taka molovredna reč**, kakor se zdi človeški popačeni pameti in kakor o veri govore neverni, hinavci in samopravični pred preprostimi ljudmi. Tudi ni vera vsakaterega last in ni v naši lastni moči, da bi mogel dobiti človek sam od sebe pravo vero, temuč je poseben **dar božji** in visoko opravilo sv. Duha v naših srcih.

Kadar se pa v sv. pismu uči in govori o pravi veri, je treba dobro vedeti in si zapomniti, **kaj je prava izveličanska vera** in kaj obsega, da se nihče ne moti, misleč, da je veren, in bi bil na sodni dan spoznan za nevernika in obsojen v pekel.

Zato nas sv. pismo uči dalje, da ni nikakor prava krščanska, izveličanska vera, če človek **vé zgodbo** o našem GOSPODU Jezusu Kristusu, da more povedati, kdo je On, in kako je za nas trpel itd. Zakaj to tudi

---

[1]) Mat. 8, 10; 15, 28; 8, 26; Mar. 9, 19; 16, 14. [2]) Jan. 6, 40. [3]) Rimlj. 3, 22. [4]) Ap. dej. 10, 43.

hudobni duhovi vedó in verujejo (pravi sv. Jakob)[1]), in veliko bolje kakor marsikateri kristjan, in vendar se s tem ne bodo opravičili in izveličali. Kajti oni ne verujejo, da bi bil Kristus njih Izveličar, da bi trpel zavoljo njih in jih odrešil s svojim trpljenjem, temuč se nad tem strašijo in trepetajo. Temuč k pravi krščanski veri, po kateri prejmemo odpuščenje grehov in postanemo pravični pred Bogom, je treba, da človek vse to, kar se oznanjuje v evangeliju o Kristusu, **sprejema za gotovo, trdno in resnično,** ter da si sosebno **prisvoji** in **prilasti** Kristusa, našega Posrednika in Izveličarja, z vsem Njegovim zasluženjem in z vsemi dobrotami, kakor se On ponuja v evangeliju vsakemu spokorjenemu grešniku; treba je, da stavi iz vsega srca **vse svoje upanje in tolažbo na Njega samega,** in je tega v svojem srcu zagotovljen, da je bil Jezus v smrt dan za njegove grehe in je od mrtvih vstal za njegovo opravičenje[2]).

Skratka: Prava vera je tako zanašanje na Jezusa Kristusa, da človek **docela obupa nad vso svojo lastno močjo, pobožnostjo in svetostjo,** tudi nad pomočjo vsega sveta; četudi čuti težko butaro svojih grehov in mu vest očita, da si je zaslužil božji srd in večno pogubljenje[3]), vendar ne obupa nad Jezusom Kristusom, temuč k Njemu pribeži **in se trdno in stanovitno zanaša na Njega resnično besedo,** da mu je Bog milostljiv, da mu grehe odpušča in mu jih nikakor ne všteva, temuč mu gotovo daje zavoljo Kristusa večno življenje. Katerikoli Kristusa tako sprejme v pravi, živi veri in s srčnim zanašanjem, ta je v Njega tako zasajen[4]), da je Bog Oče ne gleda, kdo je on, temuč kdo je Kristus, tudi ne, kaj je storil, temuč kaj je storil Kristus in zanj trpel. Zato mu tudi Bog več njegovih grehov ne všteva, temuč namesto njih mu prišteva popolno pokorščino in zasluženje Kristusovo, nič drugače, kakor da bi sam nikoli ne storil nobenega greha, temuč izpolnil vse božje zapovedi. Tako ga zavoljo Kristusa sprejema za pravičnega in svetega in ga opro šča

---

[1]) Jak. 2, 19; Mar. 1, 23. 24; Ap. dej. 16, 16. 17. [2]) Jan. 20, 28; Izai. 9, 6; 53, 5; Rimlj. 4, 25. [3]) Ps. 51; 130. [4]) Jan. 15, 3; Riml. 11, 16—24.

njegovih grehov in večnega pogubljenja. Zategadelj je tudi Kristus v sv. pismu imenovan naša pravičnost, svetost, modrost in odrešenje [1]). Kakor tudi sv. Pavel o tem piše: »Ako je Bog z nami, kdo more biti zoper nas? Kateri ni prizanesel svojemu edinemu Sinu, temuč ga je za nas vse dal, kako ne bo tudi ž njim nam podaril vsega? Kdo bo tožil proti izbranim božjim? Bog je, ki jih dela pravične. Kdo je, kateri jih bo obsodil? Kristus je, ki je umrl, pa je tudi vstal od mrtvih, kateri je tudi na desnici Boga, kateri tudi prosi za nas. Kdo nas bo ločil od ljubezni Kristusove? itd.« (Rimlj. 8, 31—38).

Ker je torej to resnično, da le sama vera, katero vžge sv. Duh v naših srcih, nas stori deležne GOSPODA Jezusa Kristusa in vseh njegovih dobrot, še predno smo kaj dobrega storili ali mogli storiti (kajti »brez vere je nemogoče Bogu dopasti [2])«, in »vse, kar ni iz vere, je greh [3])« pravi sv. Pavel): tako se iz tega lahko razume in dokaže, da nas **opraviči in izveliča le sama vera** v Kristusa. Kakor piše o tem sv. Pavel na mnogih mestih; na primer Rimlj. 3, 28: »Zato trdno mislimo, da postane človek pravičen z vero, brez del postave«. Takisto Rimlj. 4, 5: »Tistemu pa, ki ne dela (namreč: dobrih del za svoje opravičenje), a veruje v tega, ki opravičuje brezbožnega, računi se njegova vera za pravičnost«. In Gal. 2, 16: »Vedoč, da se ne opravici človek z deli postave, ampak po veri v Jezusa Kristusa, verovali smo tudi mi v Jezusa Kristusa, da bi se opravičili z vero Kristusovo in ne z deli postave, ker se ne bo opravičil z deli postave noben človek«.

Ko sv. Pavel govori o »postavi« in »delih postave«, ne misli na verske obrede in deželne zadeve; kajti take vnanje obrede in deželne postave je bilo prav dobro mogoče izpolniti z vnanjo pokorščino. On pa misli s tem deset božjih zapovedi, katerih noben od Adama rojen človek ne more popolnoma izpolniti. — In ako bi tudi izpolnili vse božje zapovedi, reči moramo po besedi Kristusovi: »Nepridni hlapci smo; storili smo, kar smo bili dolžni storiti«. Nobene pravice nimamo torej zahtevati ali pričakovati za to kako plačilo.

[1]) I Kor. 1, 30. [2]) Hebr. 11, 6. [3]) Rimlj. 14, 23.

Jasno je torej, da nas more le vera pred Bogom opravičiti, ne da bi se gledalo na naše zasluženje. Kajti — pravi sv. Pavel — »če je (pravičnost in izveličanje) iz milosti, ni več iz del ali zasluženja, sicer bi milost ne bila več milost; če pa je iz zasluženja, ni več milost, sicer bi zasluženje ne bilo zasluženje« (Rimlj. 11, 6). In na drugem mestu: »Iz milosti ste izveličani po veri, in to ne iz vas, dar je božji; ne iz del, da se kdo ne hvali« (Efež. 2, 8. 9).

In tega uka se moramo trdno držati in se nikakor dati od njega zapeljati. 1. Najpoprej zategadelj, da se dá našemu GOSPODU in Izveličarju Jezusu Kristusu Njegova pristojna čast, o kateri pravi prerok[1]), da je noče dati nikomur drugemu. To je, da naj ne pripisujemo sami sebi ali drugim stvarem tega, kar se spodobi Njemu samemu, temuč da spoznavamo le Njega samega in Njegovo zasluženje in pokorščino za svojo pravičnost in izveličanje. Zakaj le **On sam** je imenovan naš priprošnjik pri Očetu[2]) in edini Srednik med Bogom in ljudmi[3]).

2. Ta uk o izveličanju iz same vere brez zaslužnih del si moramo ohraniti tudi radi tega, da imamo zanesljivo, trdno tolažbo[4]) v vseh britkostih in izkušnjavah, zoper hudiča, greh in smrt: katera tolažba ni utemeljena na naših ali drugih ljudij nepopolnih delih, temuč na Kristusovi popolni pokorščini, na njegovem zasluženju, na njegovi obljubi in milosti.

3. Moramo ta uk o veri skrbno hraniti tudi zategadelj, da bi ostali v evangeljski svobodi in se zopet ne vpregli v jarem postave, tudi ne mešali evangelij in postavo skupaj, kakor se je pogostoma godilo in se še dandanes godi v krščanski cerkvi. »Kajti postava se je dala po Mojzesu, milost pa in resnica je postala po Jezusu Kristusu« (Jan. 1, 17). »Niste pod postavo, ampak pod milostjo« (Rimlj. 6, 14).

Tu pa je treba vedeti: četudi priča sv. pismo povsod, da le po veri dobimo odpuščenje grehov, pravičnost

---

[1]) Izai. 42, 8. [2]) I Jan. 2, 1. [3]) I Tim. 2, 5. [4]) Hebr. 6, 18—20.

in večno življenje, vendar se to ne sme tako razumeti, kakor da bi se pokorščina in zasluženje Jezusa Kristusa ločila od vere, tako da bi vera sama — brez Kristusa — zadoščala ali da bi mogel človek brez Kristusa take velike dobrote prejeti. Temuč govorjenje sv. pismo o veri nam mnogo bolj kaže, da je **Kristus sam** s svojim trpljenjem, s smrtjo in vstajenjem od smrti **edini pravi vzrok, začetek, sreda in konec našega izveličanja** [1]), [vera pa da je vezilo, ki nas druži s Kristusom, in nas stori deležne vseh njegovih dobrot]. On je vrata in pot v nebeško kraljestvo, resnica in življenje; nihče ne more priti k Očetu, kakor le po Njem [2]). Vera nas izveliča, ker ona gleda le na Njega, le Nanj stavi in se le Nanj zanaša.

Da nas izveliča le vera sama, se povdarja v sv. pismu tudi za to, da bi vedeli, da **naša ali drugih ljudij dela**, četudi se zdé še tako dobra in sveta, **niso in ne morejo biti vzrok našega izveličanja.** To je jasno videti na mitničarju v tempelju [3]), na razbojniku na križu [4]), na Mariji Magdaleni [5]) in drugih, kateri niso imeli nobenih dobrih del, temuč so imeli le zgolj huda dela, predno so od Kristusa dobili po veri odpuščenje grehov. Zato spoznava in piše tudi sv. Pavel o sebi, da najsi je živel po Mojzesovi postavi brez pogreška, je imel vendar vse, kar mu je bilo dobiček, samo zaradi Kristusa za škodo. »Ali zares tudi zdaj imam vse za škodo, ker je mnogo boljše spoznanje Kristusa Jezusa, Gospoda mojega, radi katerega sem vse izgubil in imam za smeti, da pridobim Kristusa, in se najdem v Njem, ne da imam svoje pravičnosti ki izvira iz postave, **ampak té, ki pride po veri Kristusovi, iz Boga pravičnosti, na podlagi vere«** (Filip. 3, 8. 9). Vera nas tudi ne izveliča za to, ker je neko posebno, veliko delo, temuč le zavoljo Kristusa, na katerega ona gleda in ga sprejema v božji besedi in sv. zakramentih z vsemi Njegovimi dobrotami. Kdor tako Kristusa z vero sprejme, postane blagoslovljen

---

[1]) Hebr. 5, 9; 12, 2. [2]) Jan. 10, 7—9; 14, 6. [3]) Luk. 18, 10—14. [4]) Luk. 23, 42. 43. [5]) Luk. 7, 37—50.

z vernim Abrahamom[1]) in se mu dá oblast biti otrok božji[2]) in dedič vsega nebeškega blaga, da more veselo reči s prerokom Izaijo: »V GOSPODU imam vso svojo pravico in moč« (Izai. 45, 24). Zato se **ne smemo zanašati na svojo lastno ali drugih ljudi pobožnost ali pravičnost,** kakor so delali farizeji, in kakor še dandanašnji delajo hinavci in samopravičneži, temuč moramo z vsemi svetniki spoznavati svojo nepopolnost in nevrednost, se poniževati pod mogočno roko božjo[3]) in Ga prositi z Davidom[4]), naj nas ne sodi, naj nam ne računi naših grehov, in naj nam našo šibko vero pomnoži in poboljša[5]).

To je najimenitnejši in najtolažilnejši nauk naše krščanske vere, v katerem je zapopaden in nam pokazan pravi pot, ki nas pelje naravnost v večno življenje: radi česar govori tudi sv. pismo o njem največ in povsod. Ali kakor nam je na tem nauku največ ležeče: tako se mu je **vedno ustavljal hudič,** ta stara peklenska kača, in se drznil ljudi zapeljati na drugi pot, ki drži v pekel in v večno pogubljenje. Po njegovem zapeljanju so se nekateri, od Kajna, prvega sina Adamovega, sem, zanašali bolj na svoje prvorojenstvo kakor na obljubljeno žensko seme, na Jezusa Kristusa, ki je imel kači streti glavo, n. pr. Kajn[6]), Izmael[7]), Ezav[8]), Ruben[9]) itd; drugi so se zopet zanašali na obrezo, na tempelj v Jeruzalemu ali na daritve, ki so se v njem darovali[10]). In so še dandanašnji tudi med temi, ki se imenujejo kristjani, **troje krive misli,** ki docela nasprotujejo temu nauku o veri v Kristusovo zasluženje.

1. Prva je, da nekateri menijo in učé, da kristjan ne more trdno verovati, temuč m o r a v e d n o d v o m i t i, so mu li grehi odpuščeni in je li v božji milosti ali ne. To pa je celó nasprotno sv. pismu in tudi Bogu in Mu nikakor ne more biti všeč. Sv. pismo pravi: »Vera je trdno pričakovanje tistega, kar se upa, in uverjenje o

---

[1]) Gal. 3, 6—9. [2]) Jan. 1, 12. [3]) I Petr 5, 6. [4]) Ps. 143, 2; 130, 1—3. [5]) Mar. 9, 24; Luk. 17, 5. [6]) I Mojz. 4. [7]) I Mojz. 21, 9—12. [8]) I Mojz. 27, 32—46. [9]) I Mojz. 49, 2. 3. [10]) Jer. 7, 4.

stvareh, katere se ne vidijo« (Hebr. 11, 1). Beremo tudi, da je Bog po svojem preroku svaril kralja Ahaza in vse judovsko ljudstvo[1]), rekoč: »Ako ne verujete, ne bodete obstajali«. Tako tudi Kristus svari svoje učence, ko pravi[2]): »O vi maloverniki, zakaj se tako bojite?« In na drugem mestu[3]) pravi: »Kdor ne veruje, nad tem ostane srd božji«. In to celó po pravici: kajti četudi smo šibki, je vendar božja moč v nas slabih mogočna[4]); in Bog je resničen in nikoli ne laže, temuč gotovo in trdno izpolni vse, kar je obljubil; Njegova beseda ostane vekomaj[5]). Zato kdorkoli ne veruje, »dela Boga za lažnika«, pravi sv. Janez, »ker ne veruje v pričevanje, katero je Bog pričal o Sinu svojem« (I Jan. 5, 10). Na ta trdni temelj se postavlja apostol Pavel, ko pravi: »Vem namreč, v koga imam zaupanje, in preverjen sem, da je zmožen ohraniti to, kar sem Mu izročil, do zadnjega dneva« (II Tim. 1, 12). In na drugem mestu pravi: »Prepričan sem, da ne smrt, ne življenje, ne angelji, ne oblastva, ne moči, ne sedanjost, ne prihodnost, ne višina, ne globočina, ne katera druga stvar nas ne bo mogla ločiti od ljubezni božje, katera je v Kristusu Jezusu, Gospodu našem« (Rimlj. 8, 38. 39). In da mi kristjani ne dvomimo, temuč trdno verujemo, tega nimamo sami od sebe (zakaj ako bi hoteli gledati na svojo moč ali šibkost, morali bi ne le dvomiti, temuč celó obupati); ampak **tako trdno vero** in zanašanje na božje resnične, milostljive obljube **dobivamo po daru sv. Duha**, kateri pomaga naši slabosti, po katerem tudi kličemo k Bogu: »Aba, ljubi Oče! Ta Duh daje pričevanje našemu duhu, da smo otroci božji« (Rimlj. 8, 15. 16).

2. Druga napačna misel in krivi nauk, ki je pravi veri in vsemu sv. pismu nasproten, je, da nekateri menijo in učé, da se človek ne sme popolnoma in edino na zasluženje našega GOSPODA Jezusa Kristusa zanašati, nego **nekoliko tudi na svoja lastna dela**, ki jih stori po božji postavi ali iz dobrega namena, — ter

---

[1]) Izai. 7, 9. [2]) Mat. 8, 26. [3]) Jan. 3, 36. [4]) II Kor. 12, 9. 10. [5]) Ps. 33, 4; Rimlj. 3, 4; Izai. 40, 5—8.

da si mora z istimi odpuščenje grehov in **večno življenje zaslužiti.** Kaj bi se pa moglo grozovitejšega in zasmehljivejšega zoper našega najljubeznivejšega Izveličarja izmisliti ali govoriti kakor to?! Ravno kakor bi Njegova pokorščina in zasluženje ne bilo popolno, temuč da bi mi sami morali šele dopolniti in nadomestiti, kar bi manjkalo na Kristusovem zasluženju! Ko vendar Bog ni rekel Abrahamu[1]: »V tvojih semenih« — kakor bi jih bilo mnogo — temuč: »V tvojem semenu«, kateri je Kristus, »blagoslovljeni bodo vsi narodi zemlje«. In list Hebrejcem nam priča[2], da je »Kristus z jedno daritvijo za vedno popolnil one, ki se (po veri v Njega) posvečujejo«. In sv. Janes Krstnik pravi[3]: «Glej, jagnje božje, katero jemlje greh sveta!« In sv. Janez evangelist piše[4]: »Kri Jezusa Kristusa, Sina božjega, očiščuje nas od **vseh** grehov«. In: »On je sprava za grehe naše; ne pa samo za naše, nego tudi za vsega sveta grehe«. Če nas torej kri Kristusova res očiščuje **vseh** grehov, ali se bo kdo hotel **še bolj očistiti** s svojimi dobrimi deli? Ali bo kdo hotel spraviti Boga s svojim zasluženjem, ko je vendar Kristus delo sprave izvršil za ves svet? Kdo bo tako prevzeten in nesramen, da bi hotel zoper take jasne besede sv. pisma oropati Kristusa njegove časti in jo prideti sam sebi ali svojim nepopolnim delom? Če hočeš prevzetno in nesramno staviti svoja dela poleg Kristusovih, premisli vendar: so li ta tvoja dela tako dobra, tako popolna, da bi si ž njimi mogel zaslužiti odpuščanje grehov, pravičnost in večno izveličanje? Poglej vendar, kaj pravi o tem sv. pismo in našel boš, kaj so tvoja dobra dela in kaj morejo zaslužiti! Sv. Pavel, o katerem je sam Kristus z nebes doli pričal, da je Njegova izvoljena posoda, piše[5] o svojih dobrih delih in svoji pravičnosti: »Vse imam za škodo in za smeti, da pridobim Kristusa, in se najdem v Njem (skrit), ne imajoč svoje pravičnosti, ki izvira iz postave, ampak té, ki pride po veri Kristusovi, iz Boga pravičnosti, na podlagi vere«. Poglej, tu vidiš, kako so

---

[1]) Gal. 3, 16; I Mojz. 22, 18. [2]) Hebr. 10, 14; 9, 26. 27. [3]) Jan. 1, 29. [4]) I Jan. 1, 7; 2, 2. [5]) Filip. 3, 8. 9.

dobra naša dela! Prerok Izaija pravi[1]) o svoji in drugih ljudij pravičnosti: »Vsi smo kakor nečisti, in vsa pravičnost naša (pazi! on ne pravi: naš greh, temuč: naša pravičnost) je kakor oskrunjena cunja«. Poglej, tu vidiš, kako čista so naša dela! Izgubljeni sin pravi[2]): »Oče, nisem vreden, da bi se imenoval tvoj sin«. Poglej, tu vidiš, kaj je naša vrednost pred Bogom! Kristus pravi[3]): Kadar storite vse, recite: »Nepridni hlapci smo«. Poglej, tu vidiš, kaj je naših del zasluženje, dasi bi bila popolna, ko vendar niso. David moli[4]): »Ne sodi, GOSPOD, hlapca svojega, ker pravičen ni pred tabo nihče, ki živi!« Tu vidiš, kaj je naša pravičnost! Galatom (pogl. 5, 4) piše sv. Pavel: »Odpravljeni ste od Kristusa, katerikoli se hočete s postavo opravičiti, izpadli ste iz milosti«. Tu imaš, kakšno izveličanje se dobi z našimi deli, po postavi. Dâ, kdor išče teh velikih rečij, ki nam jih je zaslužil sam Kristus, v svojih lastnih delih, ta dela ravno kakor otroci, ki po senci na steni segajo, kjer vendar ničesar ne primejo; ali kakor lačni človek, kateremu se sanja, da jé, ko se pa zbudi, je tako lačen kakor poprej[5]). To je: taki ljudje, ki menijo priti v nebesa docela ali do polovice po svojih lastnih delih, varajo sami sebe in bodo slednjič za večno življenje prejeli večno lakoto in žejo in večno pogubljenje. Zakaj to je enkrat resnica, in večno tako ostane, kakor piše sv. Pavel: »Iz milosti ste izveličani po veri, in to ne sami iz sebe; to je božji dar; ne iz del, da se ne hvali kdo« (Efež. 2, 8. 9).

3. Tretja kriva misel in največje in najočitejše zapeljanje od prave izveličanske vere je, da se ljudje predrznejo, poleg Kristusovega zasluženja in pogostoma nad nje staviti dela, katerih Bog sploh ni ukazal v svojih zapovedih, nego katera so si **sami izmislili** po svoji pameti in pobožnosti, ter da hočejo po takih izmišljenih delih sebi in drugim zaslužiti odpuščanje grehov in večno življenje. Kakor dan lanašnji hoče večji del ljudij priti v nebo z romanjem, z božjimi poti, s procesijami, z mašami, s posti, ko se dela razloček med

---

[1]) Izai. 64, 6. [2]) Luk. 15, 21. [3]) Luk. 17, 10. [4]) Ps. 143, 2. [5]) Izai. 29, 8.

mesnimi in drugimi jedmi*), z meništvom in nunstvom, in kar je več tacega. O Bog, kako bodo taki ljudje obstali sodni dan? Zakaj sam Bog v preroku in tudi Kristus v evangeliju pravi: »Zaman mi služijo, ker učé take nauke, ki niso nič kakor človeške zapovedi« (Izai. 29, 12; Mat. 15, 9). In to je **dvojni greh,** radi katerega toži v preroštvu Jeremije in pravi: »Strmite

*) V stari zavezi je Bog ukazal Izraelcem ob določenih časih se postiti, ne ker bi bil post sam ob sebi kako izredno dobro in Bogu ugodno delo, ampak ker se s postom lahko dajo ukrotiti grešne želje, in ker tešče telo ne ovira duše v duhovnih vajah in v molitvi, kakor če je nasičeno; s postom naj bi se tudi poniževali pred Bogom in priznavali, da niso zbog svojih grehov ničesar vredni, niti vsakdanjega kruha. Iz teh razlogov more se tudi kristjan postiti, in če je pri tem odkritosrčen in ponižen, mu bo vsekakor koristilo. Kristus ni ukazal svojim učencem, da naj se ob določenih dnevih postijo, rekel je samo to, da, **kadar** se postijo (prostovoljno in ob kateremkoli času), ne bodo žalostni in čemerni kakor hinavci, ki grdé obraze svoje, da pokažejo ljudém, da se postijo. »Postiti se« pomeni pravzaprav: nekaj časa le malo ali sploh nič ne jesti. Če se kdo namesto mesnih jedil najé česa drugega, ali je to kak post? Treba je tudi pomniti, da Bog ne gleda v želodec, ampak v srce, tudi da ne oskrunja človeka, kar prihaja v usta, temveč kar izhaja iz srca. Saj je rekel Bog že v starem testamentu Judom, ko so se ponašali s svojim postom in pričakovali v plačilo božjo milost in pomoč: »Ali je to tak post, kakoršnega volim? ali je to dan, v katerem človek (res) pokori dušo svojo? Pripogibati kakor biček glavo svojo, in pokriti se z raševnikom in pepelom, — ali boš **to** imenoval »post« in »dan po volji Gospodu«? Ali ni to post, katerega volim.: da razvežete krivične spone in razvozlate sužnji jarem ter izpustite tlačene, da bodo prosti, in razbijete sleherni jarem? Ali ni to post (po moji volji): da deliš lačnemu kruh svoj, in siromake izgnane pripelješ domov? ko vidiš nagega, da ga pokriješ, in se ne skrivaš pred sorodništvom svojim?« (Glej: Izai. 58, 1—12; Mat. 6, 16—18; 15, 17—19; I Kor. 8, 8.). V prvotni krščanski cerkvi so se pogostoma postili, zasebno in tudi skupno; kar pa so s postom prihranili, razdelili so ubogim bratom. Pozneje se je iz dobrovoljnega posta naredila cerkvena postava in zahtevalo se je tudi različno trpinčenje mesa, kar vse je v največjem nasprotju s sv. pismom. Sv. Pavel je prerokoval (I Tim. 4, 1—5): »Sv. Duh izrečno pravi, da bodo v poslednjih časih nekateri odpadli od vere in se držali lažnjivih duhov in naukov hudičevih — ki **branijo ženiti se** in možiti, in **zapovedujejo zdrževati se jedil,** katera je Bog ustvaril za uživanje s zahvaljevanjem vernim in njim, ki so spoznali resnico. Kajti **vsaka stvar božja je dobra** in **nič ni zavržljivo,** kar se prejema s zahvaljevanjem (Bogu) itd.«

nebesa nad tem, in strah in groza vas bodi, govori GOSPOD. Kajti dvojno zlo je storilo ljudstvo moje: mene so zapustili, vir večnih vodâ, in so si izkopali vodnjake, luknjaste vodnjake, kateri ne držé vode!« (Jer. 2, 12. 13). Zato naj se varuje pred takim zapeljanjem vsaki, kdor noče škode trpeti na svoji duši, kdor noče dobiti hudo vest in grizočega črva v srce in biti vekomaj pogubljen.

X. O dobrih delih.

Dasi pa vse sv. pismo uči in pričuje, kakor je zdaj povedano, da ne moremo odpuščenja grehov in večnega življenja doseči drugače, kakor le po sami veri v Jezusa Kristusa, in da si ga s svojimi deli nikakor ne moremo zaslužiti, vendar **s tem ni prepovedano delati dobra dela, in še veliko manj se s tem dovoljuje grešiti in delati po svoji volji, karkoli komu ugaja:** temuč se s tem naukom veliko bolj potrjujejo in odobravajo prava in Bogu ljuba dela, in se kristjani k istim napeljavajo. Zakaj krščanska izveličavna vera, o kateri smo zdaj govorili, ni mrtva vera ali gnilo nerodovitno drevo, ali prazna blodnja: temuč je živa in močna vera, katera se prijema Kristusa, ki je življenje naše, in zategadelj tudi oživi človeka, da postane delaven v ljubezni[1]). Zato pravi sv. Pavel iz preroka Habakuka[2]) »Pravični bo živel iz svoje vere«. In sv. Jakob[3]): »Vera brez del je mrtva«. Tako vedó tudi tudi ti, ki so po veri postali pravični, da, ako bi želje tega sveta bolj ljubili kakor Boga in milost božjo krivo rabili v razuzdanost[4]), bi kraljestva božjega ne podedovali[5]), in bi že na tem svetu njih poslednje stanje postalo hujše kakor je bilo prvo[6]). Sv. Pavel pravi: »Stvarjeni smo v Kristusu Jezusu za dobra dela, katera je Bog naprej pripravil, da hodimo v njih« (Efež. 2, 10). In Izveličar nas opominja: »Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaša dobra dela in slavé vašega Očeta, ki je v nebesih« (Mat. 5, 16).

---

[1]) Gal. 5, 6. [2]) Hab. 2, 4; Heb. 10, 38. [3]) Jak. 2, 26. [4]) Jud. 4. [5]) Gal. 5, 19—21. [6]) Luk. 11, 25—26.

Pravoverni kristjani si prizadevajo za dobra in Bogu ugodna dela, pa **nikakor ne, da bi si zaslužili ž njimi odpuščenje grehov** in večno življenje. Zakaj, kakor je zdaj dokazano, Kristus nam je vse zaslužil, in mi postanemo deležni vseh Njegovih dobrot po sami veri, še predno storimo kako dobro delo, ki bi moglo ugajati Bogu. Razen tega je greh tak hudičev strup, ki je človeka tako okužil in se v njem tako ukorenil, da se ne dajo grešne želje popolnoma ven pomesti in izčistiti, dokler ne pride telesna smrt. Zato tudi najsvetejši do konca svojega življenja na tem svetu čuti v svojem mesu mnoge hude želje, slabosti in grehe[1]), radi česar so tudi njegova dobra dela pred Bogom nepopolna in se mu ne morejo po postavi računiti za pravičnost. Zakaj Bog zahteva popolno pokorščino, iz vsega srca, iz vse misli in z vso močjo, proti **vsem** Svojim zapovedim[2]). In »kdor bi izpolnjeval vso postavo, pregrešil pa se zoper eno zapoved, postal je vseh dolžan« (Jak. 2, 10). Zato je naš GOSPOD Kristus ukazal svojim učencem, da molijo v očenašu[3]): »Odpusti nam naše grehe«. In sv. Janez pravi[1]): »Ako pravimo, da nismo grešili, slepimo sami sebe in delamo Boga za lažnika«. Zato se tudi ljubi svetniki nič ne zanašajo na svoja dobra dela[4]), nego z Davidem prosijo, da jih Bog ne sodi in jim njih grehov ne všteva; in v vseh izkušnjavah, nadlogah in na smrtni postelji se tolažijo le z britkim trpljenjem, smrtjo in vstajenjem od smrti in z vsem zasluženjem našega GOSPODA Jezusa Kristusa, in hvalijo Boga za tako veliko dobroto, da jih je brez vsega lastnega zasluženja, zgolj iz milosti[5]), sprejel za svoje otroke in dediče vsega nebeškega blaga.

Pravi kristjani vedó, da so **radi drugih vzrokov** dolžni delati dobra dela:

1. Najpoprej, **da se izkažejo pokorne** božjim in svojega ljubega GOSPODA in Izveličarja zapovedim[6]). Zakaj kakor mora biti hlapec pokoren svojemu gospodu, in žena svojemu možu: tako mora biti vsa občina ali

[1]) I Jan. 1, 8. 10. [2]) Mat. 22, 37—40. [3]) Mat. 6, 9—15. [4]) I Kor. 4, 4; II Kor. 11, 30; 12, 9. [5]) I Kor. 15, 10. [6]) Jan. 15, 10—17; Rimlj. 6, 13; Efež. 5, 23. 24.

cerkev božja Kristusa podložna in pokorna. To velja tudi o vseh njenih udih.

2. Dobra dela morajo delati, **da se ravnajo po Kristusovem vzgledu** in stopajo v Njegove stopinje, in **s tem očitno spričajo svojo vero,** da vsakdo more spoznati, da so Njegovi učenci. Kakor je spričal in dokazal tudi sam Kristus vero Marije Magdalene z njenimi deli zoper farizeja Simona [1]). In sodni dan bo hvalil vernih dobra dela kakor sad pravice, in bo s tem dokazal, da so oni na tem svetu bili verni in otroci božji [2]).

3. Pravi kristjani opravljajo dobra dela, **da z dobrim vzgledom svetijo svojim bližnjim,** da bo nebeški Oče tudi od teh češčen in slavljen [3]), in se jih bo veliko z bogaboječim vedenjem pridobilo za resnico, da bi se tako razširjala božja cerkev [4]). Kajti ti, ki se s krščansko vero hvalijo in živé pregrešno, pohujšajo jih veliko in tako povzročijo, da se ime božje sramoti in preklinja od nevernikov. Takim pohujšljivcem bi bilo bolje, da bi se jim obesil mlinski kamen na vrat in bi se potopili v morje, kjer je najglobokejše [5])

4. Verni si tudi zato prizadevajo za dobra dela, **da si ohranijo dobro vest in da ne razžalijo sv. Duha** [6]), s katerim so zapečateni za dan odrešenja. Zakaj katerikoli padejo zopet v greh, in v tem svojevoljno in nepokorno nadaljujejo in se ne preobrnejo, izgubé božjo milost, sv. Duh jih zapusti in njih poslednje stanje bo hujše kakor je bilo prvo [7]); in taki nepokorni ljudje, najsi se hvalijo s krščanskim imenom in vero, ne morejo zavoljo svojega pregrešnega življenja ničesar drugega pričakovati, kakor da jih bo Bog že na tem svetu kaznoval, in potem — kot nerodovitna, gnila drevesa — vrgel v peklenski ogenj [8]). [Takega žalostnega padca v grešno življenje se pa kristjan najbolje obvaruje s tem, da je priden v vsakem dobrem delu, da premišlja in stori vse, kar je resnično, kar čestito, kar pravično, kar čisto, kar ljubeznivo, kar sloveče in čedno [9]).]

---

[1]) Luk. 7, 36–50. [2]) Mat 25, 34–36; I Jan. 3, 10; Jan. 13, 35. [3]) Mat. 5, 16; I Petr. 2, 11. 12. [4]) I Petr. 3, 1. 2. [5]) Mat. 18, 6. 7. [6]) I Tim. 1, 19; Efež. 4, 30. [7]) II Petr. 2, 20–22. [8]) Mat. 7, 19. [9]) Filip. 4, 8.

O dobrih delih uči sv. pismo, da **niso ona, katera se zdé dobra ljudem in njih pameti.** Ker so vsi ljudje z grehom skaženi, ne morejo sami nič dobrega misliti in prav razsojati, kaj je dobro in kaj slabo, temuč morajo paziti le na božje besede in zapovedi in se ravnati po njih. Dobra dela so pa le ta, katera je ukazal Bog v svojih zapovedih, ako se namreč izvršujejo iz vere in ljubezni od téh, ki so že bili po Kristusu od Boga Očeta pomiloščeni in opravičeni. Zakaj »brez vere ni mogoče Bogu dopasti«, in »karkoli ni iz vere, je greh«, pravi [1]) sv. Pavel. Tako je Abel po veri daroval Bogu boljšo žrtev kakor Kajn. In »GOSPOD je milostljivo pogledal na Abela (najprej na njegovo osebo) in potem na njegovo daritev (dęlo njegove vere). Na Kajna pa in na njegovo daritev ni pogledal«, ker ta ni imel prave vere [2]). Kaj si ljudje sami po svoji pameti izmislijo in tudi brez prave vere opravljajo, ne more biti Bogu nikakor všeč, četudi ima na videz še tako dobro in slavno ime [3]).

Sicer morejo ljudje opravljati marsikatero od sebe samih **izmišljeno delo z dobrim namenom**; kakor Gideon, ko je naredil efod (naprsnik za velikega duhovnika) — potem pa ga je rabil za malikovalstvo [4]); Jefta je tudi storil obljubo z dobrim namenom, in potem mu je bilo žal [5]). Zaradi takih del se morejo ljudje tudi mnogo truditi in mnogo potratiti [6]). Ali ker Bog takih rečij ni zapovedal in jih tudi ne vzprejema, služijo ljudje s takimi svojimi izmišljenimi deli bolj hudiču kakor Bogu; hudič jih pa mami in jim v srce in v pamet nagovarja, češ, to in to je posebna božja služba. Saj pričuje tudi Bog v sv. pismu često in na mnogih mestih, da je izraelsko ljudstvo s takimi službami ne Njemu, temuč hudiču služilo in darovalo [7]), dasi so menili, da s tem samemu Bogu služijo in so Mu všeč. Vendar pa je bil njih trud, delo in potrata docela zastonj [8]), in Bog jih je zavrgel z vsem tém, in kateri se niso spreobrnili od svojih pregreh

---

[1]) Hebr. 11, 6; Rimlj. 14, 23. [2]) I Mojz. 4, 3—5; Hebr. 11, 4. [3]) Mat. 23, 27. 28; Luk. 16, 15. [4]) Sodn. 8, 22—27. [5]) Sodn. 11, 30—35. [6]) Izai. 1, 11—15. [7]) V Mojz. 32, 17; Ps. 106, 37. 38; I Kor. 10, 20. 21. [8]) Izai. 55, 2; 59, 1—3.

in svojega malikovanja, bili so pogubljeni. Zakaj »preklet je mož«, pravi prerok Jeremija, »kateri ima zaupanje v človeka in dela meso (t. j. človeka) za rešilno roko svojo, od GOSPODA pa odstopa srce njegovo« (Jer. 17, 5).

Nasprotno pa, če se človek ravna po božjih zapovedih iz otroške pokorščine, dasi s tem pred Bogom ničesar ne zasluži in ne more zaslužiti ter dasi so njegova dela nepopolna: vendar ga GOSPOD Bog iz zgolj milosti zavoljo Kristusa[1]) blagoslovi in mu **plača za njegovo zvestobo in ljubezen** že v sedanjem, posebno pa **v prihodnjem življenju**[2]). V tem življenju s telesnim užitkom, blagom, zdravjem, ljubeznijo in spoštovanjem pri ljudeh, kolikor je k božji časti in človeku k pridu in izveličanju, tako da vidijo pobožni svojih otrok otroke in pustě za seboj dober glas, hvalo in častno ime; dà, božji blagoslov preide tudi na njihovo potomstvo, tako da postane njih zarod mogočen in dolgotrajen na zemlji[3]). Tamkaj na onem svetu pa bodo ti, ki so tu živeli v božjem strahu, obdarovani z mnogimi darovi, z nebeško častjo in slavo[4]). [Večno življenje in vstop v nebesa dobé sicer zastonj po zasluženju Jezusa Kristusa, a Bog bo vrhu tega še iz milosti plačal njih vero, ljubezen in zvestobo]. Prava vera in pobožnost je torej »vsekakor koristna, ker ima obljubo za sedanje in tudi za prihodnje življenje«. To naj nas opominja, da se vedno varujemo grehov in si prizadevamo noč in dan za dobra dela, katera so nam v božjih zapovedih predpisana.

XI. O pokori.

O krščanski pokori ali o pravem izpreobrnenju ubogega človeka k Bogu uči sv. pismo, da ni ničesar drugega, kakor bati se pred srdom božjim zavoljo greha, in vendar ne obupati v takem strahu, temuč se v pravi veri tolažiti z božjo milostjo v Kristusu, našem Posredniku. Taka krščanska pokora obsega torej to dvoje:

---

[1]) Mat. 10, 41—42; 25, 40; Mar. 9, 41. [2]) I Tim. 4, 8. [3]) Pregov. 3, 1—10; Ps. 112; 37, 25. 26. [4]) Mat. 13, 43; Jan. 17, 24; Mat, 19, 29.

1. Prvo se imenuje v latinskem jeziku contritio, kar pomeni, da človek svoje grehe spozna in se jih ne veseli ali ž njimi ne hvali, tudi jih ne zagovarja in ne izgovarja, temuč jih srčno obžaluje, pred Bogom se **za dolžnega prizna** in **toži sam sebe, božji srd nad grehom pa spozna pravičnim**[1]). In to pomeni GOSPOD Bog, ko pravi v prerokih, da bi ljudstvo njegovo moralo raztrgati svoje srce in ne svojih oblačil[2]).

2. Drugi del pokore je **vera** v **Kristusa,** v kateri prosi človek Boga zavoljo Jezusa Kristusa odpuščenja vseh svojih grehov in veruje trdno, da so mu radi Kristusa zgolj iz milosti odpuščeni[3]).

To dvoje, kes in vero, stavi sv. pismo vedno skupaj, ali vsaj kadar govori o jednem, s tem vred razume tudi drugo. Sam Kristus je začel svoje pridigovanje s temi besedami[4]): »Spokorite se in verujte v evangelij!« In svojim učencem je ukazal pridigovati v svojem imenu spokorjenje in odpuščanje grehov med vsemi narodi[5]). Po tem ukazu so tudi apostoli skrbno delali. Sv. Peter na binkoštni dan pridiguje in pravi: »Spokorite se in krsti naj se vsakdo izmed vas v imenu Kristusa za odpuščenje grehov!« (Ap. dej. 2. 38). In sv. Pavel pravi: »Pridigoval sem Judom in Grkom o pokori k Bogu in veri v Gospoda našega Jezusa Kristusa« (Ap. dej. 20, 21). Beseda »pokora« se tu razume: **srčna žalost nad grehi** in **izpreobrnenje od njih k Bogu.** Dokler pa človek čuti le žalost in kes nad grehi, je to le polovica pokore, katera mu brez vere nič ne pomaga, temuč ga žene v obup, kakor vidimo na Kajnu, Savlu, Judežu Iškarijotu i. dr. Šele ko se žalosti in kesanju **pridruži vera,** je pokora vsestranska in popolna, krščanska in izveličavna. In Bog tako sporkorjene grešnike sprejema v svojo milost, kakor imamo zgledi na Davidu, Manasesu, sv. Petru, Mariji Magdaleni, razbojniku na križu i. dr.

Taki izveličavni pokori sledi **nova pokorščina** Bogu in njegovim zapovedim. Človek zdajci začne drugače živeti, grehe sovražiti, in si prizadeva dobro delati. Ta

---

[1]) Mat. 26, 75; Jak. 4, 9; Ps. 51; II Kor. 7, 10. [2]) Joel. 2, 12. 13. [3]) Ps. 32, 5; Luk. 23, 42. 43; Ap. dej. 26, 18. [4]) Mar. 1, 15. [5]) Luk. 24, 47.

nova pokorščina pa ni del pokore, temuč sad prave pokore. In Bog od nas tudi zahteva, da z novim, Bogu dopadljivim življenjem spričamo, da smo se resnično spokorili in izpreobrnili, saj nam govori v prerokih: »Iščite dobrega in ne hudega, da boste živeli; in tako bo GOSPOD Bog nad vojskami z vami, kakor govorite. Sovražite hudo in ljubite dobro!« (Amos 5, 14). »Odstopi od hudega in delaj dobro; in bival boš vekomaj« (Ps. 37, 27). »Umijte, očistite se, odpravite hudobnost dejanj svojih izpred mojih očij; jenjajte delati hudo, učite se delati dobro; iščite pravice itd.« (Izai. 1, 16. 17). Tako govori tudi Janez Krstnik: »Rodite vreden sad pokore! Stoji pa tudi že sekira drevju pri korenini: vsako drevo torej, ki ne rodi dobrega sadu, se bo posekalo in vrglo v ogenj« (Mat. 3, 8—12). In sv. Pavel piše Rimljanom: »Kakor ste dali svoje ude za sužnje nečistosti in krivici, tako dajte sedaj svoje ude za sluge pravici na posvečenje« (Rimlj. 6, 19).

Za obujenje take krščanske, izveličavne pokore, t. j. za obujenje pravega kesa čez grehe in prave vere rabi Bog svoj dvojen uk, namreč: **postavo** in **evangelij.** S postavo, kakor s kladivom, omehča naša kamenita srca[1]), našo izprijeno naturo. Beseda božje postave je »krepka in ostrejša kakor vsak dvorezen meč in pridere noter do ločitve duše in duha, in je sodnik naklepov in misli srca» (Hebr. 4, 12). S postavo Bog obudi v nas contritionem, t. j. spoznanje grehov in pravo ter resnično kesanje in žalost. Z evangelijem pa t. j. s tolažilnimi besedami božjimi obudi sv. Duh v naših srcih vero in zanašanje na GOSPODA Jezusa Kristusa[2]), da v Njegovem imenu iščemo pri Bogu odpuščenja grehov in ga tudi resnično dobimo. In tako se izpreobrnemo od hudiča in greha k Bogu in začnemo s pomočjo sv. Duha živeti po Njegovi sveti volji, kakor govori Bog po preroku: «Ako se hočeš preobrniti, Izrael, k meni se preobrni!« (Jer. 4, 1).

Kadar pa ljudje ne marajo besede božje, da bi se tako k Njemu preobrnili, tedaj jih Bog — kakor pričuje

[1]) Jer. 23, 29. [2]) Rimlj. 10, 17.

sv. pismo — opominja k taki pokori[1]) z mnogoterimi čudeži na nebu in na zemlji, z različnimi šibami, kakor je meč, lakota, kuga, čudne in težke bolezni, da bi se spametovali in k Njemu preobrnili, da bi ne bili vekomaj pogubljeni, kakor pravi sv. Pavel: »Ko bi mi sami sebe sodili, ne bili bi sojeni. Če smo pa sojeni, kaznuje nas Gospod, da ne bi bili s svetom pogubljeni« (I Kor. 11, 31. 32). In ker Bog sam v nas dela in obuja pravo pokoro, hoče On tudi, da Ga molimo za razumno srce in ušesa, ki slišijo, in za tako voljo, ki se Njegovim zapovedim pokorava[1]).

To je ob kratkem pravi uk o pravi krščanski in zveličavni pokori, utemeljen na sv. pismu. Ako se pa uči, da bi pokora obsegala tri (ali še več) reči ali delov, zlasti: kes srca, izpoved ali ustno spoznanje, in zadoščenje, je to nasprotno ne le temu zgoraj razloženemu pravemu uku, temuč vsemu sv. pismu in britkemu trpljenju našega GOSPODA in edinega Zveličarja Jezusa Kristusa. Zakaj tisti, ki tako o pokori učé, nič ne pravijo o veri v Jezusa Kristusa, brez katere vendar ne more biti prave pokore. Tudi je krivo, ko se uči, da kdor ima popolnoma kes, zadobi odpuščenje vseh svojih grehov. Kajti kdo more popolnoma poznati svoje grehe in jih popolnoma obžalovati? S tem se zaničuje britko trpljenje in smrt našega GOSPODA Jezusa Kristusa, ki sam pozna velikost naših grehov in božjega srdu nad njimi, ki sam hoče naše grehe izbrisati zavoljo samega sebe (nikakor ne zavolja našega kesanja ali žalosti) in se jih nikoli več ne spomniti[2]). Kar se pa tiče izpovedi ali spoznanja grehov, je res, da je vsaki človek dolžan svoje grehe spoznati, in sicer **najpoprej GOSPODU Bogu**, kakor je David storil, ki pravi o tem v psalmu 32: »Ko sem zamolčaval svoj greh, starale so se kosti moje od stoka mojega ves dan. Ker podnevi in ponoči bila je težka nad mano roka Tvoja, in životni sok se mi je spremenil v poletno sušo. Zato sem svoj greh Tebi razodel, in krivice svoje nisem pokrival; dejal sem: Izpovem se

---

[1]) Ps. 32, 3. 4; Jer. 2, 19; Luk. 21, 24. 25. [2]) Jer. 31, 18. 19. Ps. 51, 12. Izai. 43, 25; Jer. 31, 34.

svojih pregreh GOSPODU! In ti si odpustil hudobijo mojega greha«. Tako je tudi vsaki dolžan svoj greh spoznati **svojemu bližnjemu**, zoper katerega se je pregrešil z besedo ali z dejanjem, in se ž njim pomiriti. O tem govori Kristus: »Če prineseš dar svoj k oltarju in ti ondi pride na misel, da ima brat tvoj nekaj zoper tebe: pusti dar svoj pred oltarjem, in pojdi, pomiri se poprej z bratom svojim, in potem pridi in daruj svoj dar« (Mat. 5, 23. 24.). In sv. Jakob: »Spoznajte drug drugemu svoje grehe in molite drug za drugega, da boste ozdravljeni« (Jak. 5, 16). Takisto je v krščanski cerkvi lep in koristen red, da spokorjeni grešniki pridejo tudi k svojemu cerkvenemu služabniku ali duhovnemu pastirju in mu razodenejo svoje pokorno srce, se spoznajo za uboge grešnike in od njega prosijo tolažbe iz božje besede, da bi bili tem bolj zagotovljeni odpuščenja svojih grehov. Pri tem se morejo preprosti bolj podučiti in ti, ki so doslej v očitnih grehih živeli, posvariti, da se bojé božjega srda, ako bi se spet povrnili v greh. Saj je tudi David svoj greh spoznal pred Natanom prerokom, in od njega prejel tolažbo[1]). In tedaj je treba, da če ima kdo velik greh ali izkušnjavo na sebi, da istega pové svojemu duhovnemu pastirju, ki ga potolaži z božjo besedo in mu zagotovi odpuščenje grehov. Zato je Kristus zapustil ključe nebeškega kraljestva svojim učencem in vsem pravim cerkvenim služabnikom, da komur odpusté grehe na zemlji, temu so odpuščeni tudi v nebesih, komur jih pa zadržé, temu so zadržani[2]). Kar torej kristjan sliši od svojega duhovnega pastirja iz božje besede, mora verovati, kakor bi mu isto sam Kristus z nebes govoril. Zakaj On je rekel: »Kdor posluša vas, posluša mene; in kdor zaničuje vas, zaničuje mene itd.« (Luk. 10, 16). Da bi kdo mogel ali moral sešteti po številu in po redu vse svoje grehe svojemu pridigarju in da bi s tem odpuščenje zaslužil, to nima dokaza in temelja v sv. pismu, temuč mu celó nasprotuje. Zakaj David pravi: »Kdo razume, kolikokrat greši?« (Ps. 19, 13). »Več je

---

[1]) II Sam. 12, 7—10. [2]) Jan. 20, 22. 22; Mat. 18, 18.

pregreh mojih kakor lás moje glave« (Ps. 40, 13). In Manase v svoji molitvi spoznava, da je njegovih grehov več kakor peska pri morju. Kakor malo se more pesek pri morju sešteti, tako malo se morejo sešteti in izpovedati naši grehi. Tako izpovedovanje grehov ni nič drugega kakor grozovito mučenje uboge vesti, ker človek nikdar ne more gotov biti, je li se vseh grehov dočista in prav izpovedal, ali je kaj zamolčal, ali pozabil; in to mučenje je še tem večje in hujše, ker se ubogim ljudem predpisujejo in zapovedujejo mnogotera pravila, kakor: kdaj, kolikokrat, na katerem mestu, pred katerim duhovnikom, s kakšnim sklepom itd. se morajo izpovedati. O vsem tem pa vendar ne najdemo besedice v celem sv. pismu. Taka izpoved — po teh izmišljenih pravilih — se tudi ne more na podlagi vere izvršiti, ker prava vera pride le iz poslušanja besede božje. In kakor je taka izpoved in naštevanje grehov po številu in redu nemogoča, tako je tudi nepotrebna, razen če ima človek kak poseben greh na vesti ali če ga muči huda izkušnjava. Kajti za pojedin greh ni potrebno posebno odpuščenje, kakor n. pr. za vsako bolezen posebno zdravilo, temuč **odpuščenje** je **za vse grehe jednako,** namreč po našem GOSPODU Jezusu Kristusu, kateri je Jagnje božje, ki nosi vsega sveta grehe, katerega kri nas očiščuje vseh naših grehov [1]).

Satisfactio operis ali **zadoščenje z deli,** to je, da bi si človek mogel odpuščenje grehov zaslužiti, je **docela nasprotno sv. pismu** in Kristusovemu trpljenju in zadoščenju. Zakaj dela, ki se ljudem v zadoščenje za grehe nalagajo, so večinoma taka, katera niso od Boga zapovedana, kakor n. p. posti, rožnivenci, božji poti itd., o katerih Kristus pravi: »Zastonj mi služijo, ker učé tak uk, kateri ni nič drugega kakor človeške zapovedi« (Mat. 15, 29). In tudi če bi bila ona dela od Boga zapovedana, vendar nam ni mogoče ž njimi za grehe zadostiti, temuč le z življenjem, pokorščino, britkim trpljenjem in smrtjo našega GOSPODA Jezusa Kristusa [2]).

---

[1]) Jan. 1, 29; I Jan. 1, 7; I Petr. 1, 18. 19. [2]) Hebr. 9, 11. 13; 10, 10—18.

Kar se pa tiče **očitne pokore v prvotni krščanski cerkvi**, ki se je imenovala satisfactio, ne sme se tako razumeti, kakor bi se s tisto Bogu za grehe zadoščalo, temuč taka pokora se je nalagala očitnim grešnikom[1]), **da bi se zadostilo krščanski občini**, katera je bila vsled njih grehov pohujšana in razžaljena, in da bi se videlo, če se ti grešniki svojih grehov resnično kesajo ali ne; in končno za to, da bi drugi po takih zgledih se učili greha varovati. Takrat pa so take cerkvene kazni bile tudi potrebne, ker še kristjani niso imeli gosposke, ki bi bila prave vere, in bi bila pregrehe kaznovala na kristjanih, kakor se spodobi. Takrat so namreč živeli med pogani. Zato je cerkve sama morala na ta način zabranjati grehe in pohujšanja.

XII O sv. zakramentih.

Ker pa tudi pravični ljudje po prejetem odpuščenju svojih grehov v sebi čutijo slabost svoje vere, je postavil Bog poleg obljube svoje besede tudi vnanja, vidna, tolažilna znamenja, s katerimi je On svoje obljube potrdil, da bi vsakateri bil v svoji veri tem bolj prepričan in potrjen. Ta vnanja očita božja znamenja se v krščanski cerkvi imenujejo **zakramenti**, in niso le navadna znamenja, temuč **posebna, milosti polna znamenja**, ki se zlagajo z besedo božjo, in so od Boga postavljena zato, da bi bili verni ž njimi, kakor z nebeškimi pečati, zagotovljeni božje, nam obljubljene milosti, pravice, dedščine in večnega življenja. In kakor sta bila v starem testamentu dva taka zakramenta: obreza in velikonočno jagnje[2]), tako sta tudi zdaj v novem testamentu **le dva zakramenta** od GOSPODA postavljena, namreč: **sv. krst** in **sv. večerja Kristusova** ali obhajilo; katera sta ne samo spomin Kristusove daritve na križu, temuč se nam v teh dveh zakramentih **zagotavlja milost in**

---

[1]) I Kor. 5, 3—5. [2]) I Mojz. 17, 10—14; II. Mojz. 12, 1—14.

večno izveličanje, katero je On nam zaslužil s svojim britkim trpljenjem in s svojo prelito krvjo.

O sv. krstu.

Sv. krst se imenuje zakrament ali očito božje znamenje, ko se človek po Kristusovem ukazu oblije z vodo, in pri tem se izrekó te besede: »Jaz te krstim v imenu Boga Očeta, Sinu, in sv. Duha«[1]). **Pri sv. krstu** je torej to **dvoje: voda**, kot vnanje znamenje, in **božja beseda**, s katero se spričuje, da Bog Oče po Jezusu Kristusu s sv. Duhom vred hoče krščenemu človeku biti milostljiv Bog, da mu odpušča vse njegove grehe iz zgolj milosti, zavoljo Jezusa Kristusa, in ga sprejema za svojega otroka in dediča vsega nebeškega blaga. In to vse se pri sv. krstu potrjuje, ne le z besedami, temuč tudi z vodo, da ravno kakor se krščeni zunaj z vodo oblije, tako se mu tudi znotraj opero in izbrišejo na duši in telesu s Kristusovo krvjo in z besedo božjo vsi njegovi grehi, da mu ne bodo všteti v pogurljenje, temuč odpuščeni zavoljo Kristusa, v katerega je on po veri in po sv. krstu vsajen in vkoreninjen[2])

Ker pa GOSPOD Bog noče, da bi mladi otročiči ne bili deležni Njegovega kraljestva, temuč veli, da k Njemu pridejo, in pričuje, da je takih nebeško kraljestvo[3]), sledi iz tega, da Bog hoče, da so tudi mladi otroci krščeni in tako po sv. krstu zasajeni v njegovo sv. krščansko cerkev; in da postanejo deležni njegovega večnega kraljestva, po prerokovanju sv. preroka, ki pravi o poklicanju poganov, da bodo prinašali sinove svoje v naročju in hčere svoje v naročajih[4]). Saj so bili tudi v starem testamentu otroci obrezani in so s tem postali deležni zaveze božje[5]).

Tako uči sv. pismo ob kratkem o sv. krstu, da je namreč to pravi in popolni sv. krst, ko se krsti z vodo

---

[1]) Mat. 28, 19. [2]) Mar. 16, 16; Tit. 3, 4—7; I Petr. 3, 21; Rimlj. 6. 3—6; Gal. 2, 27. [3]) Mat. 19, 14; Mar. 10, 14. [4]) Izai. 49, 22. [5]) I Mojz, 17, 12.

v imenu sv. Trojice, kakor se je tudi sv. Trojica prikazala v Kristusovem krstu [1]. Kar se pa tiče drugih reči, ki so se pozneje dodale obredu sv. krsta, kakor sveto olje, blagoslovljena sol, sline, neznan (latinski) jezik itd., o tem ni v sv. pismu ničesar zapisanega. Zato so ti dodatki človeške postave in se ne smejo pri sv. krstu rabiti.

O Kristusovi večerji.

Sveto večerjo je postavil sam naš GOSPOD Jezus Kristus v oni noči, ko je imel iti v smrt [2]. Ona naj bi bila **duhovna hrana in pijača krščenikov,** v kateri jim On daje v podobi kruha in vina jesti svoje telo in piti svojo kri. Sprejmejo pa verniki Njegovo sv. večerjo **v krepčilo za večno življenje,** neverniki pa in hinavci **v sodbo in v kazen.** In najsi mi s svojo pametjo ne moremo razumeti take velike skrivnosti, kako se more Kristusovo telo razdajati na toliko raznih mestih v Njegovi sv. večerji: vendar moramo zaupno verovati Kristusovim besedam, s katerimi je On to večerjo postavil in se jih stanovitno oklepati. Zakaj Kristus ni le človek, temuč tudi pravi, vsegamogočni, resnični Bog, kateri ničesar ne govori in ne obeta, česar bi ne mogel ali ne hotel izpolniti. Sosebno pa bo nam izpolnil, kar nam je pred smrtjo obljubil v tem svojem testamentu ali poslednji volji s takó jasnimi in dobro premišljenimi besedami. In če se človeški testament, ako je oblastveno priznan, ne sme ovreči ali se mu kaj pridejati [3]: koliko manj se kristjanom spodobi preminjati čiste besede tega testamenta božjega Sinú, ali jih razlagati drugače, kakor nam jih je zapustil On? Jeli bi se to ne reklo Kristusa, to večno modrost in resnico reformirati, hoteti mu biti učitelj in Ga celó na laž staviti? Bog nas tega obvaruj!

---

[1] Mat. 3, 16. 17. [2] Mat. 26, 26—28; Mar. 14, 22—24; Luk. 22, 19. 20; I Kor. 11, 23—25. [3] Gal. 3, 15.

Kakor pa je krivo in Kristusovemu nauku nasprotno, ko se uči, da bi v Kristusovi večerji ničesar drugega ne bilo kakor kruh in vino, tako tudi ni prav, če se uči, da se kruh in vino tako docela izpreminja v Kristusovo telo in kri, da tu **ne ostane od kruha in vina ničesar drugega kakor le prazna podoba** kruha in vina. Kajti Kristusovo telo ni iz kruha in vina, temuč, kakor spoznavamo v naši krščanski veri, iz Marije Device; in nam se ne daje v sv. večerji novo Kristusovo telo in kri, ki bi bilo šele tukaj vstvarjeno iz kruha in vina, tako da bi tu ne bilo pričujoče Njegovo pravo telo, ki je od sv. Duha spočeto in iz Device Marije rojeno; kajti Kristus bi potem imel dvoje teles in dvojno kri: eno telo, ki bi bilo tam gori v nebesih, in drugo tu doli v svoji sv. večerji, kar je grozno misliti. V sv. obhajilu **ostane kruh in vino to, kar je,** kot očitno vnanje znamenje, ravno kakor **voda v sv. krstu ostane voda**; in vendar se nam daje v tem kruhu [na duhoven način] Kristusovo telo jesti in v tem vinu Kristusova kri piti. Tudi sv. Pavel večkrat imenuje[1]) blagoslovljeni kruh »kruh«, in blagoslovljeni kelih imenuje »kelih«, česar bi on gotovo ne storil, ako bi v Kristusovi večerji ne ostal pravi kruh in pravo vino.

Po Kristusovi postavi tudi ni prav, temuč je zoper njo, ako se sv. večerja ne razdeljuje vsem enako, preprostim kristjanom kakor tudi cerkvenim služabnikom: kajti neduhovnikom se daje **le polovica sv. večerje,** namreč kruh, blagoslovljenega vina v kelihu pa se jim ne dá. Zakaj Kristus ni postavil dvojne večerje: ene za svoje apostole in za cerkvene služabnike, druge pa za preproste kristjane; temuč kakor je On **le jeden Kristus,** vseh pravih cerkvenih služabnikov in drugih kristjanov **jeden Zveličar:** tako je nam vsem postavil **le jedno obhajilo,** namreč, da vživamo v kruhu Njegovo telo in da pijemo v vinu Njegovo kri, katero je za nas vse prelil. Kristus ni le kruha blagoslovil in rekel svojim učencem: »Jejte, to je moje telo!« temuč blagoslovil je tudi kelih

---

[1]) I Kor. 10.16. 17; 11, 23—28.

in dejal: »**Pijte vsi iz njega**[1]), to je moja kri!« — kar so učenci tudi storili, kakor pričuje sv. evangelist, češ, »vsi so pili iz njega«[2]). In sv. Pavel nikakor ne pripušča, da bi samo duhovniki pili iz keliha, drugi kristjani pa ne, ter piše vsej občini in vsem kristjanom v Korintu, da morajo, kadar se snidejo in udeležujejo Kristusove večerje, ne le blagoslovljeni kruh jesti, temuč tudi piti iz blagoslovljenega keliha, in pristavlja, da je ta nauk prejel od samega Kristusa[3]).

Še čudnejše je pa to, ko se iz sv. večerje dela **mašna daritev** in se uči, da bi ex opere operato, t. j. le za tega voljo, da se opravlja ali daruje, koristila ne le duhovniku, ki jo opravlja, temuč tudi vsem drugim, ki se je udeležé, dà, celó tem, ki niso prisotni in le na njo mislijo, ali jo dajo po drugih opravljati; da bi tako bila koristna ne le za telesno srečo in blagor, temuč tudi za odpuščanje grehov živih in za odrešenje mrtvih iz vic. Naš GOSPOD Jezus Kristus, ko je postavil sv. večerjo, ni zapovedal darovati; kakor On tudi tisti večer, ko je postavil svoje sv. obhajilo, On tačas **ni daroval** svojega telesa in svoje krvi, temuč je **le ukazal jesti** Njegovo telo **in piti** Njegovo kri. Šele drugi dan potem, namreč na veliki petek, je svoje rešno telo daroval svojemu nebeškemu Očetu za naše grehe na lesu — kakor sv. Peter pravi[4]) — ali na križu, in tam tudi prelil svojo rešno kri[5]). In tako je s svojo lastno krvjo enkrat za vselej šel kot najvišji duhovnik v nebeško svetišče in nam je večno odrešenje dobil, in s to edino daritvijo za vekomaj popolne storil té, ki verujejo in se posvečujejo — kakor nam to jasno spričuje list Hebrejcem[6]. Treba je tudi pomniti, da naš GOSPOD ni ukazal pri postavljenju svoje sv. večerje, da naj kdo jé Njegovo telo in pije Njegovo kri za se in za druge, temuč naj oboje vživa **vsakdo sam za se.** Zato se ta testament božjega Sinú ne sme preminjati v daritev. In s tako mašno daritvijo, ker ona je človeška, nikakor pa

---

[1]) Mat. 26, 27. [2]) Mar. 14, 23. [3]) I Kor. 11, 23—29. [4]) I Petr. 2, 24. [5]) Jan. 19, 34. [6]) Hebr. pogl. 9 in 10.

božja naprava, se GOSPODU Bogu ne le ne služi, temuč se ž njo veliko več **onečaščuje edina, samó prava spravna daritev** našega GOSPODA Jezusa Kristusa, katero je On enkrat na križu za nas daroval, češ, da bi ista ne zadoščala, da bi nam On ž njo zaslužil odpuščenja vseh grehov. Vendar ostane Kristusova daritev vekomaj edina spravna daritev za naše in vsega sveta grehe, kar se nam priča v listu na Hebrejce.

Gorostasno je pa in krivo, kadar se polovica tega sv. zakramenta, namreč blagoslovljeni kruh, zapira in ob določenih dnevih z veliko svečanostjo okoli nosi in od ljudi moli! Kakor je Kristus vzel kruh in, zahvalivši se, ga prelomil in rekel: Vzemite, jejte: to je moje telo itd.; kakor je tudi kelih vzel, se zahvalil, in jim dal rekoč: Pijte iz njega vsi; to je moja kri itd., tako moramo delati tudi mi, to je: **ne smemo tega sv. zakramenta deliti** ali polovičiti, tudi ne **pred njim na kolena padati** in ga moliti, **niti ga na ogled nositi** ali izpostavljati, temuč po Kristusovem zgledu kruh lomiti in kelih blagoslavljati, jesti in piti. Kakor v starem testamentu niso smeli ničesar od velikonočnega jagnjeta ohraniti do drugega dne[1]), tako ne smemo mi ničesar od sv. večerje hraniti, da bi to okoli nosili in molili. To je Kristusovemu postavljenju celó nasprotno. Zato je to vse, kar je krivo in se ne vjema s Kristusovimi besedami, iz prave božje cerkve odstranjeno in zavrženo in le to ohranjeno, kar je Kristus sam zapovedal in postavil, saj le s tem bomo Kristusove pokorne ovčice, ki poslušajo glas svojega pastirja, za tujcem pa, ki ni pastir, temuč je le najemnik, nikakor ne gredo[2]); ker drugače se storimo deležne grehov Antikrista, o katerem pišeta prerok Daniel in apostol Pavel[3]).

Tudi je krivo in sv. pismu nasprotno, če se uči, da bi razen imenovanih dveh pravih zakramentov še

[1]) II Mojz. 12, 10. [2]) Jan. 10, 3—5. [3]) Dan. 7, 8—12. 19—26; 1 Tesal. 2, 3. 4; I Jan. 2, 18.

bilo **drugih pet zakramentov**, namreč: birmanje, pokora, zakon, posvečevanje duhovnikov in maziljenje z oljem na smrtni postelji. Zakaj k vsakemu zakramentu v novi zavezi — da prav o tem govorimo — sta potrebni dve reči. Najprej **Kristusova**, ne le človeška, **beseda**, s katero je zakrament postavljen, in s katero je združena obljuba izveličavne milosti božje in odpuščenja grehov, potem pa **element**, t. j. vnanja in telesna reč kot vidno in očitno znamenje, katero je sam Kristus postavil in z imenom določil. Te dve reči se v sv. krstu in v sv. večerji vidita in najdeta: v **sv. krstu** je **voda ta element**, od Kristusa za krst določen (in nobene druge reči); **v Kristusovi večerji** je **ta element kruh in vino** in sicer oboje, ne le eno samo. Pri sv. krstu in sv. večerji je tudi **Kristusova beseda**, t. j. Njegov ukaz in obljuba, kakor je to že zgoraj dokazano. Zato se morata le ta dva zakramenta smatrati za prava nove zaveze. Ako pa premislimo drugih pet zgoraj imenovanih rečij, ki se tudi za zakramente proglašujejo, in jih primerjamo z dvema pravima zakramentoma, očitno najdemo, da ti **nimajo ni Kristusove besede** in obljube, **niti elementa** ali vnanje stvari in vidnega znamenja, katero bi bilo določeno od samega Kristusa po naturi sv. zakramentov. In zaraditega se ne smejo smatrati za prave zakramente nove zaveze.

1. Najsi v **birmanju** škof pomaže detetu ali človeku svoje blagoslovljeno olje na čelo kot vnanji element in vidno znamenje; najsi pri tem govori in pravi: »Jaz te zaznamenujem s križem izveličanja itd.«: vendar se nikjer v sv. pismu ne najde, da bi Kristus Jezus to olje določil in postavil za birmo, kot za zakrament, kakor je določil k sv. krstu vodo in k sv. večerji kruh in vino; še veliko manj, da bi govoril ali ukazal govoriti besede, katere škof govori pri birmi, kakor je ukazal krstiti v imenu sv. Trojice in v svoji večerji jesti in piti na Njegov spomin; in še veliko manj se najde v sv. pismu, da bi bil Kristus k taki birmi dal obljubo svoje milosti in odpuščenja grehov, katera je vendar potrebna za vsaki zakrament v novi zavezi. Zato taka birma ni

zakrament in ni nič drugega kakor človeška postava. Človeku pa se ne spodobi postavljati ali odpravljati sv. zakramentov. Zato kdor svoje otroke ali druge mlade ljudi podučuje[1]) v naši krščanski veri in jih vodi k pravim pridigam, ta jih prav birmuje, t. j. potrjuje v krščanskem nauku in veri, da jim drugega, škofjega birmovanja ni treba.

2. Istotako se ne more **pokora** imenovati zakrament nove zaveze. Zakaj pokora nima nobenega elementa ali vnanjega vidnega znamenja, katero bi bil Kristus sam določil in postavil, kakor je določil pri sv. krstu vodo in pri sv. večerji kruh in vino. To je sicer res, da je pokora silno potrebna, kakor Kristus pravi: »Ako se ne popravite (ali ne spokorite), boste vsi končani« (Luk. 13, 5). Toda kako bi mogla ta malikovalska pokora, ki je zgoraj zavržena iz dokazov čiste besede božje, biti zakrament, ker ona uboge, žalostne duše ne napolnjuje z milostjo božjo, temuč jih še bolj vznemirja in sili v obup? Prav zakrament nas vendar osrčuje in potrjuje!

3. Kar se pa tiče **sv. zakona,** pričuje sv. pismo[2]), da je isti od samega GOSPODA Boga že v raju postavljen in blagoslovljen, in doslej na svetu ohranjen[3]); vsled tega pa on še ni zakrament. Zakaj zakon nima nobenega vnanjega elementa ali znamenja, od Boga mu podeljenega; tudi nima nikake obljube, da bi po njem imeli ali mogli doseči odpuščenje grehov. Zaraditega tudi v starem testamentu ni bil zakon zakrament, dasi so ga smatrali za božjo postavo. Tudi sv. Pavel imenuje[4]) Kristusovo duhovno zaročitev s svojo verno cerkvijo ali občino μυστήριον (lat. mysterium) t. j. skrivnost*), ne pa »zakrament«.

[1]) Ps. 34, 12; Ap. dej. 14, 22. [2]) I Mojz. 1, 28; 2, 24. [3]) Jan. 2, 1. 2. [4]) Efež. 5. 23—32.

*) Efež. 5 32. piše apostol Pavel: »Ta skrivnost (misterion) je velika, jaz pa pravim za Kristusa in za občino (ali: gledé Kristusa in gledé občine)«. Grška beseda »misterion«, ki se glasi latinski »mysterium«, je na tem mestu v vulgati nadomeščena z besedo »sacramentum«, in na podlagi te besede trdijo rimsko-katoliški učeniki, češ, sv. pismo uči, da je zakon »zakrament«. Sv. Pavel res govori v tem poglavju o zakonu in kaže, da je

In ako bi zakon resnično bil zakrament nove zaveze: čemu pa učé ravno tisti, ki ga imajo zakrament, da je on mesen stan, v katerem človek ne more biti Bogu všeč? Čemu pa nekateri izmed njih očito pišejo in učé, da je za duhovnika manjši greh v kurbariji in prešestvu živeti kakor pa stopiti v sveti zakon*)?

---

zakonska zveza nekako podoba duhovne zveze Kristusa z njegovo cerkvijo ali občino; toda besede »Ta skrivnost je velika itd.« ne tičejo se v prvi vrsti zakona, temveč te duhovne zveze Kristusa z njegovo izvoljeno občino, kar se povdarja v besedah: »jaz pa pravim za Kristusa in za občino«. In četudi pripustimo, da one besede se v nekem pomenu ozirajo tudi na zakonsko zvezo, vendar se s tem ne da dokazati, da je zakon »zakrament«. postavljen od Kristusa. Kajti beseda »sacramentum« se je rabila tudi v širjem smislu o sv. rečeh. opravilih in obredih, ne samo o krščanskih zakramentih. Tudi v vulgati stoji beseda »sacramentum« na več mestih v pomenu »skrivnost« ali »skrivnostna reč« (na pr. I Tim. 3, 16), kar gotovo kaže, dase v omenjenem mestu (Efež. 5, 32) mora tudi tako razumeti. — Zakon se je začel smatrati »zakramentom« šele v 12. stoletju. Bilo je pa takrat in še pozneje dosti prepira zaradi zakramentov: nekateri so jih hoteli imeti več, nekateri manj. Šele cerkveni zbor v Florenciji l. 1439 je določil število s e d e m, kar je tridenški zbor (l. 1545) potrdil, češ, ker je sedmero poglavitnih čednostij, sedmero poglavitnih grehov, sedem dnij v tednu, sedmero zvezd in svečnikov v Skrivnem razodetju, mora tudi biti sedmero zakramentov!

*) Čudno je res, da je rimsko-katoliška cerkev naredila zakon »zakramentom« in vendar uči, da je »boljše in blaženejše biti v devištvu, kakor pa skleniti se v zakonu«! Potemtakem bi se bilo pristojneje d e v i š t v o proglasilo za zakrament! — Če ima kdo dar zdržljivosti in mu tudi vsled drugih razmer zakona ni treba, naj le živi v devištvu! »Le kakor je vsakega poklical Gospod, tako naj ravna! Privezan si na ženo? ne išči razveze! Si li prost od žene (tudi v srcu)? ne išči žene! A če se tudi oženiš, se ne pregrešiš itd.« pravi Pavel v I Kor. 7. pogl. Da bi ne moglo čisto zakonsko življenje biti Bogu tako ugodno kakor devištvo, nima nobenega dokaza v sv. pismu. Skoro vsi verni in sveti ljudje, o katerih nam sv. pismo pripoveduje, so bili oženjeni! Sv. Pavel je bil sicer neoženjen, a vendar odločno zagovarja svojo pravico, da tudi on bi mogel — ako bi mu bilo všeč — imeti ženo, prav kakor so jo imeli drugi apostoli in bratje Gospodovi in tudi sv. Peter. (I Kor, 9, 5). Velika krivica je torej, če se prepoveduje duhovnikom zakonsko življenje, ko vendar sv. pismo naravnost pravi, da predstojnik (škof) ali starejšina občine mora biti »ene žene mož, ki je svoji hiši dober gospodari ki ima otroke pokorne itd.« (I Tim. 3, 3—5; 12; Tit. 1. 6), da b,

4. **Pridigarstvo** je tudi od samega Jezusa Kristusa postavljeno. Ali ker On sam ni določil pri tem nobenega vidnega, vnanjega elementa ali znamenja, kakor se vidi v sv. krstu in obhajilu, in ker pridigarstvo nima nobene posebne obljube odpuščenja grehov: ne more in ne sme se zakrament imenovati. In dasi je GOSPOD Bog v starem testamentu ukazal duhovnike s svetim oljem maziliti, je vendar tisto maziljenje v novem testamentu odpravljeno, kakor tudi duhovniške daritve in tempelski obredi in naprave, ker so bili tisti obredi in opravila le sence ali predpodobe prihodnjih božjih dobrot v novem testamentu. Ko je pa Kristus prišel in te predpodobe izpolnil, jih je tudi za vselej odpravil, kakor nam sv. pismo pričuje[1]). Zato tudi nikjer v novem testamentu ne beremo, da bi Kristus ali njegovi apostoli z oljem mazilili pridigarje in jih tako posvečevali[2]), kakor se zdaj dela v papeštvu.

5. In naposled, dasi se ljudem, ki umirajo, **pomažejo udi z blagoslovljenim oljem** in se pri tem govoré besede, da bi jim Bog odpustil grehe, katere so s temi udi storili, vendar se oboje, ker se dela brez Kristusovega ukaza, ne sme imenovati zakrament. In s tem oljem, o katerem se bere v sv. evangeliju in v listu sv. Jakoba, se je delalo čisto kaj drugega kakor se dela dandanes. Kajti apostoli so z istim mazilili ljudi, ne k smrti, temuč da bi na čuden način ozdraveli po moči Kristusovi[3]). Zato se apostolsko maziljenje z oljem nikakor ne strinja z dandanašnjim poslednjim oljem, temuč je **eno drugemu nasprotno kakor življenje in smrt.**

---

bil s svojim rodbinskim življenjem za vzgled svoji občini. Skoro neverjetno se zdi, kar pravi gori Dalmatin, in vendar je Bellarmin, imeniten učenik rimsko-katoličke cerkve, res napisal: »Večji greh je za duhovnika oženiti se kakor se pregrešiti s nečistostjo«. (De Monach, lib. II. cap. 34.). In Liguori, tudi velik učitelj in svetnik (!), pravi: »Če se duhovnik samo enkrat za mesec pregreši s nečistostjo in mu je tega žal, ni ga treba karati«. In drugi učeniki pripuščajo še več!

[1]) Kol. 2, 16—23; Hebr. 10, 1—14. [2]) Mat. 10; 11, 1; Luk. 10, 1—16; Jan. 20, 21—23; Ap. dej. 1, 24—26; 6, 6; 13, 2. 3. [3]) Mar. 6, 13; Jak. 5, 14. 15.

XIII O krščanski cerkvi.

Sv. pismo nadalje uči, da kjer se božja beseda čisto in prav uči in kjer se sv. zakramenti tako delé in prejemajo, kakor jih je Kristus postavil, ondi GOSPOD Bog zbira krščansko cerkev, katero On tukaj na svetu po svojem sv. Duhu posvečuje, in tamkaj izveliča vekomaj. Ta **krščanska božja cerkev** pa **ni last nobenega posameznega naroda, nobenega določenega mesta.** Zakaj četudi se je pred Kristusovim rojstvom, v starem testamentu, božja beseda pridigovala le med judovskim ljudstvom, in le tam je opravljala prava božja služba, in radi tega le tam je bila prava vidna božja cerkev: vendar, ker je bil Kristus po svojem od smrti vstajenju ukazal pridigovati svoj evangelij po vsem svetu[1]), je vsled tega **prava cerkev povsod po svetu razširjena in razkropljena.** Zato je ondi gotovo božja cerkev, kjerkoli se najdejo ovčice, ki svojega pastirja Kristusa glas poslušajo in prav uživajo od Njega postavljene zakramente. Zato tudi sv. Pavel v svojih listih bogaboječih vernikov hiše imenuje »cerkve« [2]).

Najsi pa se prava krščanska cerkev nikjer ne najde zbrana na enem mestu, vendar **povsod enako ohranja eden pravi,** čisti, izveličavni **nauk,** ki je v sv. pismu utemeljen[3]), in pravo uživanje sv. zakramentov, katere je sam Kristus postavil. Ta krščanska cerkev se tudi **nikjer** ne najde **popolnoma čista,** ker so povsod med pravimi, pobožnimi kristjani očitni, svojevoljni grešniki, kakor je ljulika zasejana med pšenico, požrešne ribe med dobrimi, smrdeči kozli med ovcami[4]), tako so tudi med pobožniki mnogi hinavci, kateri poslušajo pridige, pristopajo k sv. obhajilu in se izunaj svetu kažejo ponižne in pobožne, dasi **v srcu niso udi prave krščanske cerkve.** Zato so pridigarji dolžni zoper očitne grešnike pridigovati božjo postavo, in jih radi njih grehov ostro svariti, kakor je Bog prerokom zapovedal[5]); in ako se ne poboljšajo, ne

---

[1]) Mat. 28, 19. [2]) Rimlj. 16, 5; I Kor. 16, 19; Filem. 2. [3]) Jan. 17, 17. 20. 21; Efež. 4, 3—6. [4]) Mat. 13, 24—30. 36—43. 47—50; 25, 33. [5]) Izai. 58, 1; Jerem. 3, 12; 7, 1. 2.

smejo jih pripustiti k sv. zakramentom; in ako se nečejo spreobrniti, morajo jih docela iz cerkve izobčiti, kakor mrtve ude[1]); hinavce pa prepustiti božji sodbi, ker Bog sam vé, kateri so na tem svetu Njegovi[2]). On bo sodni dan pometal svojo gumno[3]), in ločil bo kozle od ovac, svoje izvoljene pa vpeljal v svoje kraljestvo, najsi so bili na tem svetu pod Antikristovim kraljestvom tlačeni, a so vendar ostali stanovitni v veri do konca[4]).

Te **krščanske cerkve glava** je sam naš GOSPOD Jezus Kristus, pravi božji in čiste device Marije Sin, iz katerega Duha prejemajo vsi kristjani moč, da žive po Njega volji, iz katerega je vse telo (cerkve) združeno in spojeno in raste po meri vsakega uda v ljubezni[5]). In ker ta naše glava, Kristus, ni nedoraslo dete in tudi ni odsoten od svojega duhovnega telesa, t. j. cerkve: zato **ne potrebuje nobenega vikarja** ali namestnika na tem svetu, ki bi bil vidna glava Njegovi krščanski cerkvi. On je povsod pri svoji cerkvi in pri vseh svojih udih, jih po svoji obljubi vlada in hrani, kakor je rekel: »Kjerkoli dva ali trije vkup pridejo v mojem imenu, ondi sem jaz med njimi« (Mat. 18, 20). »Jaz sem pri vas vse dni do konca sveta« (Mat. 28, 20). Zaraditega katerikoli se tako povzdiguje in pravi, da bi na Kristusovem mestu bil glava Njegove krščanske cerkve, ta ravna ne le napuhneno in prevzetno, temuč daje tudi s tem na znanje, da je resnično »človek greha« in »sin pogube« in »zopernik, ki se povzdiguje čez vse to, kar se imenuje Bog ali božja služba, tako da sedi v božjem templu kakor Bog« (II Tesal. 2, 3. 4). Zato se ima po božjem ukazu vsaki pravi kristjan **ločiti od take lažnjive glave** in iti iz Babela, ako neče biti deležen njegovih grehov in pa kaznij, ki jih bo Bog poslal nadnj[6]).

Vladanje krščanske cerkve ne obstoji v tem, da bi ti, ki so postavljeni v cerkveni službi, ali ki so cerkveni služabniki in učeniki, gospodovali čez druge ali jim zapovedovali po svoji volji: temuč da oni pridigujejo

[1]) Mat. 18, 15—17; I Kor. 5, 3—5; I Tim. 1, 20. [2]) II Tim. 2, 19. [3]) Mat. 3, 12. [4]) Mat. 24, 13; II Petr. 1, 10. 11. [5]) Efež. 1, 22. 23; 4, 15. 16; Kološ. 1, 18. [6]) II Kor. 6, 17; Izai, 52, 11; Skr. raz. 18, 4.

ali učé čisto, pravo božjo besedo in delé sv. zakramente, kakor je iste naš GOSPOD Jezus Kristus postavil in svojim učencem **ukazal le pridigovati, učiti in krstiti**[1]**, nikakor pa ne gospodovati**; kajti rekel je: »Kralji narodov gospodujejo nad njimi, in poglavarji jim vladajo. Ne bodi pa tako med vami: temuč kdor hoče velik postati med vami, bodi vam služabnik; in kdor hoče prvi biti med vami, bodi vam hlapec« (Mat. 20, 25—29); o čemer tudi sv. Peter piše starejšinam: »Pasite čedo božjo, nadzorujoč jo ne po sili, ampak prostovoljno, tudi ne za grd dobiček, ampak radovoljno, tudi ne kakor gospodovalci vernikov, temuč kakor zgledi čede. In ko se bode prikazal najvišji Pastir, dobili boste nevenljivi venec slave« (I Petr. 5, 2—4). Zato bi ti, kateri se smatrajo in hvalijo kot namestniki svetih apostolov, si morali dobro premisliti in zapomniti besede sv. Bernarda, ki pravi: »Pravi namestnik sv. Pavla poreče s sv. Pavlom: Ne da gospodujemo vaši veri, ampak pomočniki smo vaše radosti. In sv. Petra dedič mora sv. Petra poslušati, ki pravi: Ne smete župljanom gospodovati, temuč bodite tega krdela svetli zgledi[2])«.

XIV O križu in trpljenju krščanske cerkve.

Sv. pismo pričuje, da je krščanski cerkvi in njenim udom na tem svetu prebiti križe in vse trpljenje, predno pride v večno veselje, kakor je tudi Jezus Kristus, njena glava in Gospod, moral prebiti križ in trpljenje in po tem iti v slavo svojo[3]). In kakor je nebeški Oče določil svoje kraljestvo Kristusu, tako je On isto tudi nam določil[4]) in zato ukazal, da, **kdor hoče biti Njegov učenec, mora sam sebe zatajiti, vsak dan svoj križ na se vzeti in iti za Njim**[5]). Sosebno je pa hudič in hudobni svet sovražen pravim vernikom in jim prizadene vse zlo,

---

[1]) Mat. 28, 18—20; Mar. 16, 15. 16. [2]) II Kor. 1, 24; I Petr. 5, 3. [3]) Luk. 24, 26. [4]) Luk. 22, 29. 30. [5]) Mat. 16, 24.

kjerkoli more, ker **oni niso od tega sveta**[1]) in se ž njim ne strinjajo v grehih in malikovanju, temuč zoper to pričajo in se bojujejo; zato si hudič in ta svet prizadeva jih s preganjanjem, z morjenjem in z drugimi nadlogami[2]) odstrašiti od prave vere in jih v obup prisiliti in s seboj vred pripraviti v večno pogubljenje.

Ali vendar ne more ni hudič ni hudi svet v resnici vernim in bogaboječim škoditi ali jih mučiti, če tega Bog ne pripusti[3]), »kateri jim ne bo dal izkušanim biti nad njihovo moč, temuč bo storil z izkušanjem tudi izhod, da bodo mogli prenesti« (I Kor. 10, 13).

Naš GOSPOD Bog ima pa **posebne** in **velike vzroke**, zaradi česa dá živeti svojim izvoljencem na tem svetu v križih, nadlogah in trpljenju. (1) Ker božji izvoljeni svetniki, dokler so na tem svetu, imajo meso in kri in čutijo strasti v sebi in hude želje, hoče jih GOSPOD Bog s trpljenjem na tiste opozoriti, da se sami ne smatrajo za nedolžne, temuč da se ponižajo, Kristusa za odpuščenje prosijo, svoje meso brzdajo in stanovitno molijo[4]). (2) Hoče jih Bog s trpljenjem in nadlogami obvarovati, da iz notranjih hudih želj ne padejo v vnanje velike in pogubljive[5]) grehe (kakor n. pr. David), o čemer pravi sv. Peter: »Kdor je trpel v mesu, jenjal je grešiti, da ne živi več človeškim strastim, ampak volji božji ostali čas v mesu« (I Petr. 4, 1. 2). (3) Tako je tudi križ, preganjanje in sramotna smrt, katero morajo čestokrat kristjani nedolžno pretrpeti zaradi božjega imena, pričovanje o resnici evangelija[6]), iz katerega se očito vidi, da se kristjani ne drže pravega evangelija zavoljo posvetne časti ali zavoljo telesnega dobička; temuč da oni pri evangeliju iščejo le večnega življenja, katerega so si v svesti, da radi njega zapusté ne le svojega blaga in kar jim je ljubega na tem svetu, ampak tudi svoje življenje, ko se dajo trpinčiti in umoritii Kajti ako bi ne bilo večnega življenja, morali bi biti vsi

---

[1]) Jan. 17, 16; 15, 18. 19. [2]) Jan. 16, 2; I Petr. 5, 8. 9. [3]) Mat. 10, 16—31. [4]) Ps. 90, 3; Jer. 31, 15. [5]) I Kor. 11, 32. [6]) I Kor. 15, 30. 31; Gal. 6, 17.

5

sv. apostoli, mučeniki in mučenice, in še dandanašnji veliko kristjanov veliki norci, da niso rajši iskali pokoja in dobrega življenja na tem svetu, temuč so svoje življenje voljno darovali Bogu, da bi le večno življenje obdržali. (4) S križi in nadlogami hoče tudi GOSPOD Bog svoje izvoljene kristjane storiti podobne podobi svojega Sinú, da kakor so oni tukaj na svetu ž Njim trpeli, bodo tudi (po Njegovi obljubi) na onem svetu ž Njim vred živeli in gospodovali vekomaj[1]. (5) In naposled je kristjanov križ tudi znamenje nevernim in pregrešnim, da kadar GOSPOD Bog svojih vernih in izvoljenih ne pusti brez kazni, bo On veliko manj grešnikom prizanesel, temuč jih, ako se ne spokoré, vekomaj pogubil[2].

Neverni in pregrešni **tudi včasih trpé** že na tem svetu; ali velik razloček je med trpljenjem vernih in nevernih ter nepokornih. Kajti (1) GOSPOD Bog večinoma odlaša svojo kazen zoper pregrešne in neverne, da bi jih s svojo dobroto napeljal k pokori[3]; ampak svoje izvoljene On zdajci in hitro kaznuje, kadar kaj zagrešé zoper Njega. (2) Neverne in pregrešne On kaznuje po zasluženju njih grehov v svojem srdu; bogaboječe pa kaznuje iz milosti in ljubezni, kakor oče, jim v blagor[4]. (3) Kadar Bog kaznuje neverne in nepokorne, odvrne od njih svojo milostljivo roko; ampak svojim izvoljenim pomaga v sredi nadloge in jim stoji na strani, da morejo svoje nadloge pretrpeti in odrešeni biti[5]. (4) Naposled morajo neverni in nepokorni biti končani, iz tega sveta iztrebljeni in tamkaj vekomaj pogubljeni; verni in bogaboječi pa bodo ohranjeni, da naposled junaški obvladajo, in da tamkaj prejmejo od našega GOSPODA Jezusa Kristusa, pravičnega sodnika, v večnem veselju in izveličanju venec slave, kateri jim nikdar ne uvene[6].

---

[1]) Rimlj. 8, 17; II Tim. 2. 11. 12; Jak. 1, 12. [2]) Jer. 25, 29; Luk. 23, 31; I Petr. 4, 17. 18; [3]) Rimlj. 2, 4; II Petr. 3, 9. 15. [4]) Pregov. 3, 11. 12; Hebr. 12, 5—11; Skr. raz. 3, 19. [5]) Rimlj. 8, 26. 28; II. Tim, 4, 16. 17; Izai. 43, 1—3. [6]) II Tim. 4, 6; I Petr. 5, 4; Skr. raz. 2, 10.

XV O molitvi.

V trpljenju in nadlogi pa je kristjanov **najboljša bramba in ščit** zoper hudiča in hudi svet: **verna molitev** k Bogu[1]); dasi smo dolžni moliti ne le kadar je nevarnost, temuč vedno. Zakaj Bog nam je to zapovedal, rekoč: »Iščite obličje moje!« (Ps. 27, 8). In Kristus Jezus: »Prosite, in vam bo dano!« (Mat. 7, 7). In spet na drugem mestu je v priliki pokazal, kako je treba vsegdar moliti in ne naveličati se (Luk. 18,1—7). In da bi mi tem rajši molili, je On najmilostljiveje obljubil vse té uslišati, kateri Njega kličejo. To potrjuje Kristus s prisego, rekoč: »Resnično, resnično vam povem: Karkoli boste Očeta prosili v mojem imenu, vam bo dal« (Jan. 16, 23).

Vse sv. pismo pa pričuje poleg tega, da imamo **le samega Boga moliti in Njemu samemu služiti**[2]). Zakaj le On sam je pravi pomočnik v nadlogah, ki sam je tudi povsod vpričo, ki vidi in sliši vzdihovanje in molitev svojih vernih in usliši njih prošnje. Zato katerikoli molijo razen edinega pravega našega Boga ljube svetnike in svetnice, ki so že zdavnaj umrli, ki ničesar za nas ne vedó in nas ne poznajo, kakor sv. prerok[3]) pričuje, tisti spet narejajo in ponavljajo v krščanski cerkvi poganskomalikovanje[4]), ker to čast, katera pristaja samemu Bogu, dajo in prilagajo ljubim svetnikom in svetnicam, v največjo nečast Boga Najvišjega. Ono bi se poprej moralo dokazati, da ljubi **svetniki** in **svetnice vse vedó, vse vidijo,** in — ker se molitev vselej z usti ne izreče, temuč pogostoma obstoji le v neslišljivih vzdihljejih srca in duha — da **tudi znajo vseh ljudij srca in misli,** predno bi se mi dali pregovoriti, da bi jih — sosebno pa téh, o katerih se dvomi, če so sploh živeli, kakor sv. Jurij, sv. Krištof, sv. Katarina itd. — klicali in njim molili. In moralo bi se klicanje in češčenje svetnikov tudi **dokazati s čisto božjo besedo, zapovedjo in obljubo,**

---

[1]) Ps. 50, 15; Izai. 26, 20. [2]) V Mojz. 6, 12—15; 10, 20; Mat, 4, 10. [3]) Izai. 64, 16. [4]) Rimlj. 1, 23. 25.

da bi se iz vere moglo storiti in Bogu dopasti. Takih dokazov se pa ne najde nikjer v sv. pismu.

In kakor sv. pismo povsod uči, da nam ni ljubih svetnikov in svetnic, katerih duše so v nebu, kakor **pomočnike** in **pomočnice v nadlogah klicati**, ker ta čast pripada samemu Bogu, katere On neče nobenemu drugemu dajati[1]), tako ono tudi uči, da jih ne smemo klicati kot **srednike, besednike** ali **odvetnike** pred Bogom, da bi oni za nas govorili ali mislili, in da bi zavoljo njih Bog tem raje uslišal našo molitev. Zakaj mi nimamo veliko srednikov pri Bogu Očetu v nebesih, temuč le enega samega, namreč našega Zveličarja Jezusa Kristusa. Kakor On sam pravi: »Karkoli boste Očeta prosili v mojem imenu (ne: v tega ali onega svetnika ali svetnice imenu), vam bo On dal« (Jan. 16, 23). Tudi sv. Pavel piše, da je le »**jeden Bog** in **jeden Srednik med Bogom in ljudmi**, človek Kristus Jezus, kateri je sam sebe dal za vse v odrešenje« (I Tim. 2, 5. 6). In sv. Janez piše, da »ako bi kdo kaj zagrešil, imamo besednika pri Očetu, Jezusa Kristusa pravičnega, ki je sprava za grehe naše; ne pa samo za naše, ampak tudi za vsega sveta grehe« (I Jan. 2, 1. 2). Iz tega se vidi, da Kristus ni tako trd in srdit naš sodnik[2]), da bi mi ne smeli pred Njega stopiti in Ga moliti, in da bi bili ljubi svetniki in svetnice milostljivejši in dobrotljivejši kakor On: temuč On je naš najzvestejši in najmilostljivejši prijatelj in Izveličar, ki se je tudi zavoljo nas, iz zgolj dobrote, milosti in usmiljenja, voljno podal v britko smrt, že tedaj, ko smo še bili grešniki in sovražniki; koliko bolj bo nas ljubil in izveličal sedaj, kosmo po Njem že z Bogom spravljeni[3])? In ako Bog Oče ni prizanesel svojemu edinemu Sinu, temuč Ga je za nas vse žrtvoval, kako bi nam tudi ž Njim vred vsega ne podaril[4])? Zaraditega mislimo, da je Kristus hotel tako malikovanje ubraniti tudi s tem, da je večinoma odpovedal in zavrnil prošnje svoje ljube matere Marije

[1]) Izai. 42, 8; 48, 11. [2]) Jan. 3, 17; 12, 47; I Jan. 4. 14. [3]) Rimlj. 5, 6—10. [4]) Rimlj. 8, 32.

in svojih apostolov, katere so oni za druge storili, kakor to zgledi kažejo: Jan. 2, 4; Mat. 15, 24; 20, 20—23. Saj so tudi ljubi sv. apostoli in učenci Kristusovi v svojih pridigah ljudem od sebe na samega Kristusa kazali in niso hoteli, da bi jih bil kdo molil ali jim izkazal čast, ki pripada Bogu [1]).

S tem se tudi ljubi **svetniki in svetnice ne zaničujejo,** ko se po sv. pismu uči, da moramo le samega Boga klicati in Njega samega moliti v imenu našega edinega Srednika, Besednika in Izveličarja, Jezusa Kristusa, ker ta čast pristaja samemu Bogu Očeta in Kristusu, kakor je zgoraj dokazano. Moremo pa ljube svetnike in svetnice drugače spoštovati ali častiti, namreč, da jih spoznamo in smatramo za zveste božje služabnike in služabnice, mučenike in mučenice, ki so spoznali s prelitjem svoje krvi in s svojo smrtjo Kristusa, pravo vero in nje izveličavni nauk; in da GOSPODA Boga za take dobrote, katere jim je izkazal, častimo in hvalimo. Sv. Pavel piše sam o sebi, da je bil neznan po obličju krščanskim občinam v Judeji, ki so pa samo slišale, da tisti, kateri je nekdaj verne preganjal, sedaj pridiguje vero, katero je poprej zatiral, in so Boga zavoljo njega častile [2]). S tem tudi spoštujemo svetnike, da stopamo v njih stopinje in za njimi hodimo [3]), kakor so oni za Kristusom hodili, da bo GOSPOD Bog tako v njih češčen in hvaljen.

In sv. pismo dalje pričuje, da ni prav, temuč **krivo, ako se ljudje vežejo z molitvijo na določena mesta in čase,** kakor da bi Bog zaraditega rajši uslišal našo molitev. Zakaj sam Kristus o tem pravi tako-le: »Pride čas, da ne boste ni na tej gori ni v Jeruzalemu molili Očeta« (Jan. 4, 21); in kmalu potem: »Prišel bo čas, in je že sedaj, da bodo pravi molilci molili Očeta v Duhu in resnici« (V. 23). In sv. Pavel hoče, da »možje molijo v vsakem kraju in vzdigujejo (k molitvi) svete roke, brez srda in dvoma« (I Tim. 2, 8). Ravno tako tudi

---

[1]) Jan. 1, 19—30; 3, 27—36; Ap. dej. 2, 22—32; 10, 25. 26; 14, 11—18.
[2]) Gal. 1, 22—24. [3]) I Korinč. 11, 1; Filip. 3, 17.

ni Bogu prijetna molitev, če se blebeče mnogo besed, sosebno pa, če **se moli zavoljo trebuha, denarja** in **dobička,** in če ljudje menijo, da imajo s takimi dolgimi molitvami pri Bogu kaj zasluženja ali da bi jim **moral** zavoljo téh molitev kaj podariti, ali če mislijo s tem Boga pomiriti. Taka molitev je GOSPODU Bogu celó zoperna, kakor to sam Kristus pričuje, rekoč; »Kadar molite, ne blebetajte veliko kakor pogani; zakaj oni menijo, da bodo uslišani, kadar veliko besedičijo. Zato ne smete biti kakor oni; zakaj vaš Oče vé, kaj potrebujete, predno Ga prosite itd.« (Mat. 6, 7. 8).

Zato kdor hoče **prav moliti,** mora **v Duhu in resnici** moliti, **v imenu našega GOSPODA** Jezusa Kristusa, in svete roke povzdigovati k Bogu [1]), t. j. njegova molitev mora prihajati **iz prave vere, iz srca, iz prave pobožnosti,** in nikakor iz hinavščine; in ne sme s tistimi usti preklinjati in moliti [2]), kar je gnusoba pred Bogom, temuč mora gledati, da **se njegovo življenje vjema z njegovo molitvijo** [3]): tako bo zdajci uslišan, kakor hitro le začne moliti. Ali saj s takim razločkom, da GOSPOD Bog vsakega, ki moli v pravi veri in iz pokornega srca za duhovne dobrote, takoj usliši in mu gotovo zavoljo Kristusa, našega Srednika, dá odpuščenje grehov, dar sv. Duha in večno življenje; ampak v telesnih rečeh On čestokrat odlaša, da ne podari zdajci tega, za kar Ga prosimo, sosebno tedaj, kadar tako odlašanje služi k Njegovi časti in k našemu izveličanju [4]). Zakaj božja čudna vsegamogočnost se tedaj tem bolj izkaže in vidi, ko Bog stoprv tedaj pomaga, kadar nič ne izda vsa človeška pomoč. Zaraditega imamo v voljnem potrpljenju čakati na Njegovo pomoč. Kajti dasiravno On odlaša, vendar le za kratko: »nekaj malega še in pride On, ki ima priti, in ne bode se mudil« (Hebr. 10, 37). In ako nam prej ne pomaga: izkaže nam vsaj v naši telesni smrti svojo največjo pomoč, ko konec stori vsemu našemu

---

[1]) Jan. 4, 24; 16, 24; I Tim. 2, 8. [2]) Jak. 3, 12. [3]) Izai. 1,11—20; 58. [4]) Jan.11, 3—6.

trpljenju, nam obriše solze z lic in nas sprejme k sebi v večno veselje.

XVI. O sv. zakonu.

Bog je v začetku sveta, šesti dan stvarjenja, ustvaril našega prvega očeta Adama iz praha ali prsti in našo prvo mater Evo iz njegovega rebra. Da bi se pa človeštvo pošteno in spodobno, od ednega človeka krvi po vsem svetu množilo, pričuje sv. pismo, da je sam GOSPOD Bog sv. zakon postavil, še v paradižu, predno so bili tisti naši prvi stariši v greh padli, in ju je **sam v paradižu poročil**[1]), in je ta sv. zakon tudi po padcu potrdil in blagoslovil in do današnjega dne obdržal[2]). Zakaj kakor je GOSPOD Bog čist Duh, tako sovraži svo nečistost, kurbarijo, prešeštvo in vse nespodobno dejanje, in kaznuje tudi grozovito take pregrehe, ne le na posameznih osebah, temuč tudi na celih rodovih, mestih in deželah[3]); in kateri se od takih pregreh iz srca ne spreobrnejo, kakor je storil David, Marija Magdalena i. dr., padejo v božjo sodbo in ne bodo posedli nebeškega kraljestva[4]).

Sveti zakon je redno združenje ali **zveza enega moža** in **ene žene,** po božji besedi in naredbi, **po obeh privoljenju** in z namenom, da bosta prijazno in pošteno skupaj prebivala in drug drugemu zvesto pomagala do smrti, da v nečistost ne padeta in da zaplodita zarod. Zato ni to pravi zakon, kar nekateri imajo za zakon, temuč le to združenje enega moža in ene žene, katero se redno sklene po božji postavi. Kateri postavi je (1) prvi pogoj, da imej vsak svojo ženo in vsaka imej svojega moža[5]). Kajti naš GOSPOD neče, da bi bili trije ali štirje, temuč — po prvotni postavi — le dva združena v eno meso. Zato je zoper božjo postavo in velik greh, če ima kdo več kakor eno ženo, ali katera več kakor enega moža, bodisi skrivoma

[1]) I Mojz. 1, 28; 2, 18—24. [2]) I Mojz. 3, 16; 9, 1; Mar. 10, 6—14. [3]) Rimlj. 1, 23—28. [4]) I Korinč. 6, 9. 10. [5]) I Korinč. 7, 8; Mat. 19, 4—9.

ali očito. Ta pregreha se je začela pri Lamehu[1]), ki je bil od nevernega Kajnovega sorodstva, in po njem so tudi sv. očaki, kakor Abraham, Jakob, David in drugi v starem testamentu imeli po več žen naenkrat[2]): ali delali niso prav, kakor to sam Kristus uči v evangeliju. Dasi pa je GOSPOD Bog trpel to, da bi se izraelsko ljudstvo tem bolj razmnožilo: vendar jih je tudi za to obiskal in kaznoval s prepirom in razprtijo, katero so imele žene med sabo, in z vsemi drugimi težkočami, najsi jim je zavoljo Kristusa odpustil te in druge grehe in večno kazen. (2) Drugič velja o sv. zakonu tudi to, da se ne smejo možiti ali ženiti, katerim je od Boga prepovedano zavoljo bližnjega sorodstva ali svaštva, ampak le ti, katerim se isto spodobi po božjim pripuščenju. Te postave so zapisane v tretjih Mojzesovih bukvah v 18. in 20. poglavju. (3) Sem spada tudi to, da se otroci, ki so še pod oblastjo svojih starišev ali svojih varuhov, ne smejo brez dovoljenja istih ženiti ali možiti. Kajti kakor so otroci v drugih manj važnih rečeh dolžni po božji zapovedi spoštovati in slušati svoje stariše, tem bolj so dolžni po njih svetu se ravnati v tem tako važnem in težavnem vprašanju[3]). V sv. pismu o bogaboječih otrocih vedno beremo, da so jim njih stariši dajali može in žene; o Ezavu in drugih razuzdancih pa, da so si sami po svoji všečnosti jemali žene[4]). In takim celó nič ne pomaga, ko pravijo: »Kar je Bog združil, tega človek ne sme ločiti«. Zakaj kdo more reči, da je Bog take razuzdane otroke združil, ki ravnajo zoper Njegovo zapoved?

Ker je torej gotovo, da je sam GOSPOD Bog postavil sv. zakon, imajo ga vsi, ki hočejo vanj stopiti, **začeti v pravi pohlevnosti, molitvi in v božjem strahu**, kakor se kristjanom spodobi. K ženitnini ne smejo vabiti ošabnega, nečistega hudobnega duha, temuč našega GOSPODA Kristusa, kakor so storili v Kani Galilejski[5]), in tako bo On tudi pri njih premenil vodo nadlog v vino

---

[1]) I Mojz. 4, 19. [2]) I Mojz. 16; 29; 30; I Sam. 5, 13; I Kralj. 11, 1—3. [3]) II Mojz. 20, 12. [4]) I Mojz. 24, 7; 28, 1. 2; 26, 34; 28, 9. [5]) Jan. 2, 2.

veselja s svojim Duhom in s svojo tolažbo. Po ženitnini pa imajo vse svoje žive dni živeti v tem stanu v božjem strahu, otroke in družino, katero jim Bog dá, voditi s sabo vred k pravim pridigam, katekizem jih učiti in tudi k božjemu strahu jih opominjati. Ako jim pa Bog pošlje križe, morajo Boga klicati na pomoč, biti potrpežljivi in Njega pomoči voljno čakati; in On bo tudi pri njih s svojo milostjo in bo dal, da bodo mogli svoj zakon dokončati k Njegovi časti in k svojemu lastnemu in svojih ljubljencev izveličanju.

XVII O gosposki.

Za svetim zakonom je **Bog postavil gosposko** in oblastnike na svetu[1]). Kajti po prvih starišev padcu je vsklila v človeških srcih vsa nespodobnost in hudoba. Da bi se pa ljudje mogli s poštenimi postavami vladati, da bi se pobožne branilo pred silo in nespodobnostjo, hude pa kaznovalo, in da bi tako mogli ljudje živeti na svetu v miru in pokoju, je Bog postavil gosposko, in **še včasih obuja** iz najnižjih in najbolj ubogih ljudij **junaške može,** katere obdari s častjo, močjo in gospostvom, jih poviša in postavi kot božje služabnike v brambo tem, ki dobro delajo. Da bi pa imeli vsi ta stan za svet, visok in Bogu dobro dopadljiv, podeli GOSPOD Bog gosposki in oblastnikom tudi svoje ime, ker jih imenuje v sv. pismu[2]) »Elohim«, t. j. bogove, in hoče s tem spričati, da je njih stan ne le od Boga postavljen, temuč tudi tako od Boga blagoslovljen, da kdor v njem Bogu prav služi in zvesto in v božjem strahu vrši svoja opravila, more v takem stanu z dobro vestjo živeti in izveličan biti.

Vsake prave **pobožne gosposke opravilo** obstoji po sv. pismu v dveh rečeh. Prvič, da imajo krščansko cerkev in njene ude živiti in njeni reditelji biti. Ker imajo namreč vso svojo visokost in gospostvo od Boga, mora

---

[1]) Rimlj. 13, 1. [2]) II Mojz. 21, 6; 22, 8. 22; Ps. 82, 1. 6; (hebrejski izvirnik).

tudi **njih največja skrb** biti, da se v njih vaseh, mestih in deželah **pridiguje čista in prava božja beseda,** in da se delé pravi sv. zakramenti, in takó prava božja služba napreduje in Bog časti*). Lepih zgledov v tem imajo na kralju Davidu, Salomonu, Jozafatu, Hiskiju i. dr.[1]). Zato je Bog tudi kraljem zapovedal, naj imajo božjo postavo pri sebi in naj v njej beró vse svoje žive dni[2]).

Potem pa imajo oblastniki tudi **hraniti pravdo in pravico,** tlačenim, sirotam in vdovam do pravice pomagati, in nikogar pustiti krivično tlačiti, ne gledati na veljavo oseb, ne se dati podkupiti, ne krivice podpirati. Jozafat, pobožni judovski kralj, se je silno brigal za to, ne le ker je sam sodil pravično, temuč je tudi postavil v vseh judovskih mestih sodnike in jim zapovedal tako-le: »Gledajte, kaj delate! kajti ne sodite za človeka, temuč za GOSPODA, in On je pri vas v sodbi. Zato bodi strah GOSPODOV pri nas; pazite, kakó ravnate! kajti pri GOSPODU, našem Bogu, ni nobene krivice: On ne gleda na veljavo oseb in ne jemlje darov« (II Paral. 19, 6. 7).

---

[1]) II Sam. 6; I Kralj, 5; 22, 43; II Kralj. 19; 22. [2]) V Mojz. 17, 19.

*) Mislim, da zahteva tu Dalmatin malo preveč. Vsaj od dandanašnjih vlad se ne more toliko pričakovati. Vlade, ki trošijo milijone za smrtonosna orožja, niso menda sposobne, skrbeti za razširjanje čistega nauka Kristusovega. Sploh pa nam priča zgodovina, da je to bila vsekdar nesreča i za državo i za cerkev, kadar se je gosposka vtikala v verske in cerkvene, ali pa cerkev v posvetne in politične zadeve. Koliko krvi se je po nedolžnem prelilo radi tega! — Kristus in njegovi apostoli niso marali tega, da bi posvetna oblast podpirala ali pospeševala njih delovanje; zato se tudi niso prilizovali vladarjem tega sveta, niti se mešali v njih opravilo, niti hrepeneli po njih slavi in dostojanstvu. »Kraljestvo moje ni s tega sveta!« je rekel Kristus, in dokler se je cerkev po tem ravnala, napredovala je v vsakem oziru. V prvih treh stoletjih, ko so bile posvetne oblasti cerkvi sovražne, se je evangelij veliko bolj razširjal med mnogimi narodi kakor pozneje, ko so se vladarji potezali za razširjanje nauka Kristusovega. — Zahtevajmo torej dandanes: popolno ločitev cerkve od države, svobodno državo, svobodno cerkev! Posvetne oblasti naj delujejo za posvetni, obćni blagor človeštva, verske družbe pa za njegove d u h o v n e potrebe. Država naj ne podpira in tudi ne ovira cerkve v njenem delovanju, cerkev pa naj se ne meša v politiko, naj s l u ž i v s e m, a ne gospoduje, po zgledu Kristusovem! Za naše razmere, posebno v Avstriji, se sicer kažejo take zahteve preveč idealne, pa vendar so resnične, zatorej ni treba obupati: resnica bo naposled gotovo zmagovala!

Zaraditega je **vsaki človek dolžan svoji gosposki biti pokoren,** jo ljubiti, spoštovati, za njo moliti, ji davke in druge naklade voljno in potrpežljivo dajati, sploh se ji v vsem pokoriti, ne ker bi se bal kazni, temuč radi svoje vesti. Zakaj kdor se ustavlja gosposki ali oblasti, ustavlja se naredbi božji; a kdor se ji ustavlja, bo kaznovan [1]). Kakor pričujejo vsi zgledi in zgodovine, so vsi puntarji, ki so se ustavljali svoji gosposki, nesrečno končali. Koraha, Datana in Abirama je zemlja žive požrla, zato ker so se bili Mojzesu ustavljali [2]). Absolom je obvisel za svojo lase na hrastu in bil preboden, ker se je bil Davidu, svojemu očetu, uprl in ga hotel iz kraljestva pregnati [3]). Simri je tudi žalostno končal, dasi je bil le nejeverca umoril [4]). In takih zgledov je dosti v zgodovini vseh narodov.

Pokorščino v telesnih rečeh smo dolžni ne le pobožni in dobrotljivi, ampak **tudi nejeverni in trdi gosposki.** Zato je tudi GOSPOD Bog zapovedal svojemu judovskemu ljudstvu, da naj so kralju v Babelu pokorni in naj molijo za njega in za njegovo mesto [5]). Tudi sam naš GOSPOD Kristus je plačal davek v Kapernaum po sv. Petru [6]) in objednem učil: «Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega!«

Bogu samemu pa pripada vera in vse, kar se tiče naše vesti in večnega izveličanja; zato nesme noben podložnik svoji gosposki ali starišem na ljubo, morebiti zavoljo posvetnega blaga ali zavoljo prijateljstva, privoliti k neveri, malikovanju ali k lažnjivemu nauku zoper svojega pravega Boga: temuč rajši vse svoje blago, svoje življenje in karkoli ljubega ima na tem svetu, voljno zapustiti, predno bi hotel le za trohico odstopiti od prave božje resnice, ki nam je v sv. pismu razodeta. To nam je sam Kristus na nekoliko mestih zapovedal, n. pr. Mat. 10, 37. 38; Mar. 8, 34—38. Tako se je sv. Daniel rajši dal vreči v jamo med leve, in trije mladeniči v razbeljeno peč v Babelu, kakor da bi bili zoper svojega pravega Boga privolili na zapoved svojega kralja v malikovanje in molili druge

[1]) Rimlj. 13, 1—6; I Tim. 2, 1—3; I Petr. 2, 17. [2]) IV Mojz. 16. [3]) II Sam. 18. [4]) I Kralj. 16, 10—20. [5]) Jer. 29, 4—7. [6]) Mat. 17, 24—27; 22, 21.

bogove[1]). Tako so storili sv. apostoli in vsi ljubi sv. mučeniki in mučenice. Zato ni to nepokorščina ali svojevoljnost, če se včasih podložniki ne uklonijo zapovedim svoje gosposke, katere so zoper božjo besedo in zoper njih lastno vest. V takem slučaju more sama gosposka soditi (kakor sta rekla sv. apostola, Peter in Janez, judovskemu zboru v Jeruzalemu), je li prav pred Bogom, da bi jo kristjani bolj poslušali kakor Boga[2]). Gotovo je treba Boga bolj poslušati kakor ljudi!

XVIII O sodnem dnevu.

Naposled uči sv. pismo, da mora zavoljo greha človek ne le umreti, temuč so s človekom tudi vse druge stvari ničeve[3]), in da se tudi svet enkrat zruši v nič. **Konec sveta** pride ob gotovem, od Boga postavljenem in določenem času, kadar se ga bodo neverni, pregrešni in brezskrbni ljudje najmanj nadejali[4]). Ne bode pa svet zopet končan z vodo, kakor je bil za časa Noe-ta, ampak **z ognjem,** v katerem se »bodo raztajala nebeška telesa z velikim ropotom, in prvine razpadejo goreč, in zemlja in dela na njej zgoré« (II Petr. 3, 10).

Tega poslednjega dneva pa se verni kristjani ne strašijo kakor neverniki, temuč se ga veselé. Zakaj njih odrešitev se približuje, in njih ljubi Izveličar, **Jezus Kristus, se bo pokazal v svojem božjem in nebeškem veličastvu** z vsemi svojimi izvoljenimi angeli, da svoje verne potolaži in vsega zlega odreši[5]). In kadar bo dal glas trombe slišati, bodo se **vsi, ki so v grobih,** zbudili in **od smrti vstali,** da tako bo dopolnjeno, kar so učili in prerokovali o vstajenju mrtvih v starem in novem testamentu sv. preroki, Kristus in Njegovi apostoli[6]). Ti pa, kateri bodo **še živi** na tem svetu, **bodo hipoma,** kakor bi z očmi trenil, ob glasu trobente **izpremenjeni**[7]). In tako bodo oboji, živi in mrtvi, dobri in hudi, za večnost pripravljeni, toda z razločkom, da bodo neverni in

[1]) Dan. 3; 6. [2]) Ap. dej. 4, 19; 5, 29. [3]) Rimlj. 8, 19—22. [4]) Mat. 24, 37—44; Luk. 21, 34. 35. [5]) Luk. 21, 28; Mark. 8, 38; Dej. 1, 11. [6]) Jan. 5, 25. 29; [7]) I Tesal. 4, 15—17; I Korinč. 15, 51. 52.

pregrešni z dušo in telesom pogubljeni v peklu, v večnem peklenskem ognju; verni pa bodo šli z dušo in telesom v novo nebo, v večno veselje[1]).

Poprej pa bodo vsi ljudje po svetih angelih božjih **k sodnemu dnevu** povabljeni in poklicani, in pokazati se bodo morali pred Kristusom Jezusom, božjim in device Marije Sinom, postavljenim za **sodnika živim in mrtvim**[2]). In tu bo moral vsakteri sam za se dajati račun in odgovor, za vse svoje dejanje in tudi za vsako prazno besedo, katera je šla iz njegovih ust[3]). In ta odgovor bo tem težje, ker On ne bo gledal na veljavo oseb, in se tudi ne bo dal z darili podkupiti ali z lepimi in sladkimi besedami motiti: temuč On bo kakor pravični sodnik vse enako sodil[4]). **Sodbo bo izrekel po svojem sv. evangeliju**[5]); po tem, kako je vsakateri na svetu delal pokoro, ali je v Njega veroval ali ne. **Kdor je veroval** in Ga poslušal, bo vpričo vseh angelov in izvoljenih in vpričo vseh hudobnih duhov in pogubljenih ljudij **izveličan** in obdan z največjo častjo in slavo in **sprejet v večno blaženstvo**[6]). Kdor pa **ni veroval**, bo moral strašno osramočen slišati grozno sodbo, da bo vekomaj **izpred obličja božjega zavržen** in nikdar deležen večnega veselja, in z vsemi hudobnimi duhi in pogubljenimi pahnjen v večni peklenski ogenj, kjer njih trpljenja nikoli ne bo konec[7]). In tu ne bode **nikake srede ali tako imenovanih vic** ali česar drugega med nebom in peklom, temuč kakor vsi verni zdajci pridejo v nebeško kraljestvo, ki jim je pripravljeno od začetka sveta, tako pojdejo neverni zdajci v večni peklenski ogenj, ki je pripravljen hudiču in njegovim angeljem. In ker tedaj lahko spoznamo iz znamenj in čudežev, katera se po Kristusovem in njegovih učencev prerokovanju morajo zgoditi pred sodnim dnem, da **sodni dan ni več daleč**; zato se moramo po Kristusovem opominjanju varovati, da naša srca ne bodo obtežena s požrežnostjo in pijanostjo in skrbmi tega življenja, da

---

1) Mat. 25, 31—46; II Petr. 3, 13. 2) Ap. dej. 10, 42; II Tim. 4, 1; imlj. 14, 9. 10. 3) Gal. 6, 5; Mat. 12, 36. 4) Rimlj. 2, 2—11. 5) Jan. ', 48; Rimlj. 2, 16. 6) Mat. 13, 43; Luk. 12, 8; Skr. raz. 3, 5. 7) Mat. 23; Jud. 15; Skr. raz. 20, 13—15.

nam ne pride ta dan iznenada[1]); temuč moramo čuti in moliti in se vedno in vsako uro s pravo pokoro pripravljati k smrti in k sodnemu dnevu, da bomo mogli z zaupanjem čakati dan slave velikega Boga in Zveličarja našega Jezusa Kristusa, in da bomo mogli ž Njim, kakor z našim ženinom, iti k Njegovi nebeški ženitnini v večno veselje in blaženstvo; kjer bomo ne le rešeni hudiča, greha, smrti, pekla in vseh nadlog, temuč bomo vekomaj prebivali z Bogom Očetom, Sinom in sv. Duhom, z vsemi angeli in izvoljenimi božji v večni časti in hvali. Njemu samemu pa, edinemu pravemu Bogu, bodi hvala in čast, in modrost, in slava, in češčenje, in moč od vekomaj do vekomaj, Amen*).

To so torej imenitnejši nauki naše krščanske vere, o katerih sv. pismo povsod enako uči. Zato kdor v sv. pismu bere ali beročega posluša, ta mora dobro paziti na te imenitnejše nauke; tako bo vedno rastel v svoji veri po milosti božji in bo v njej potrjen. Kajti ne smemo misliti, da je tolikanj ver, kolikor je bukev in poglavij v vsej bibliji, da bi vsake bukve učile svojo vero; temuč vse bukve in vsa poglavja v bibliji učé nas eno samo pravo vero, namreč vero v Kristusa Jezusa, in nas učé v tej veri po božji volji živeti, kakor se kristjanom spodobi.

Da je v bibliji več bukev in pisem kakor le ene same, s tem nam je Bog hotel pokazati, kateri ljudje so izveličavno vero ob svojem času sprejeli in kateri ne; in kako je On plačal tem, ki so Mu v taki veri po Njegovi volji služili, in kako je kaznoval neverne in pregrešne: da bi mi po drugih ljudij zgledih se učili, vedno zvesti ostati pravi izveličavni veri in po Njegovih zapovedih

[1]) Luk. 21, 34—36; Skr. raz. 22, 14.

*) To poglavje ne obsega vsega, kar sv. pismo uči o poslednjih rečeh človeka in življenju po smrti. Tu so naznačene le glavne poteze. Treba je torej čitati sv. pismo samo. Sicer pa tudi biblija ne odgovarja na vsa vprašanja gledé smrti in večnosti, ki jih stavi človeška radovednost in modrovanje, ampak oznanja nam le toliko, kolikor nam je vedeti potrebno, da se izveličamo in se že zdaj veselimo posmrtnega, večnega življenja.

hvaležno živeti, da bi tako Njegovim kaznim ubežali in s Kristusom večnega življenja deležni postali.

Potem je Bog tudi za tega voljo dal pisati po prerokih, evangelistih in apostolih več bukev, da bi bili v naši krščanski veri tembolj potrjeni in o njej tembolj uverjeni, kajti kristjana v njegovem srcu in v njega vesti ne malo potrdi in razveseli, če vidi v bibliji, da je ta nauk, ki ga on dandanašnji v pravih pridigah sliši, najstarejši, da ga je sam GOSPOD Bog učil od začetka sveta semkaj in obdržal pri svojem izvoljenem ljudstvu; in da je povsod jednak in se tako lepo vjema, dasi niso vse naenkrat pisane, in tudi niso njih pisatelji živeli v istem času, temuč pogostoma več sto let drug od drugega, vendar pišejo in učé o vsaki reči vsi jednako, kakor da bi bili živeli skupaj, na enem mestu in v istem času. Potrdi in razveseli ga tudi videčega, da je za ta nauk toliko božjih svetnikov od začetka sveta umrlo in izveličanih postalo. Zato ni nobenega dvoma, — ker se Bog ne preminja kakor ljudje, in radi tega tudi ostane ta uk in pot k izveličanju nepremenjen vekomaj, — da bodo gotovo in resnično tudi vsi ti izveličani, kateri po tem nauku živé in v pravi veri do konca dnij ne omahnejo.

Za posebno veliko dobroto božjo moramo spoznati, da je Bog po svojih služabnikih dal tisto vselej in povsod jednako, tolikokrat in na toliko mestih pisati. To nas v veri tem bolj potrdi, ko vidimo, da sv. Duh nikjer, na nobenem mestu, v nobenem nauku, ni sam sebi nasproten, temuč kar je v enih bukvah ali poglavjih temnejše in krajše govorjeno ali pisano, to je v drugih razumljivejše, čistejše in obilnejše razloženo, tako da noben pravi kristjan ne more res tožiti, da bi bila božja beseda temna in nerazumljiva. Samo tem je nerazumljiva, »v katerih je« kakor pravi sv. Pavel »bog tega sveta (t. j. hudobni duh) oslepil pameti, da jim ne zasveti svetlost evangelija Kristusove slave« (II Kor. 4, 4). Verni mora spoznati z Davidom: »Svetilo nogi moji je beseda Tvoja, in poti moji luč« (Ps. 119, 105); in s sv. Petrom: »Imamo trdno besedo preroško in prav delamo, da na isto pazimo kakor na

luč, ki sveti na temnem mestu, dokler se dan ne zasveti in danica izide v naših srcih« (II Petr. 1, 19).

Sosebno pa je Bog tudi hotel s tako obilnim, mnogoterim in opetovanim pisanjem zabraniti človeški pameti, ki je vselej k temu nagnjena, da si **sama rada izmišlja svoje nauke in drugo božjo službo.** In Bog hoče, da vsi verni in bogaboječi v sv. bibliji vse svoje žive dni študirajo in se učijo, jo premišljajo in o njej govoré, iz nje se prave vere naučé, in kakor dobra drevesa iz vere dober sad dobrih dél prinesó.

Sv. Duh ni hotel, da bi se nauk krščanske vere le z usti učil in s človeškim glasom pridigoval, kakor v prvotnem svetu, kjer sv. očaki dolgo časa niso imeli nobenega pisma o božji volji in so se učili le ustmeno iz propovedovanja prave vere. Zato je hotel, da se človeštvu pravi nauk zapiše in sicer: (1) Da bi hudič ljudij ne prevaril in ne zapeljal pod imenom božjih prikaznij in razodetij; ker se hudič more spremeniti tudi v angela svetlobe in je tudi očito in znano, da je s prikaznimi zvijačno zapeljal veliko ljudij v zmoto, v malikovanje in v večno pogubljenje. (2) Da bi se mogla prava božja služba in izveličanski nauk tem čisteje pri božjem ljudstvu ohraniti, in ako bi prišlo kaj krivega vmes, da bi se to moglo na podlagi sv. pisma opustiti. Tako je pobožni kralj Jozias po sv. pismo odpravil krivo božjo službo in zopet pravo ponovil (II Paral. 34). Kajti človeška pamet je pomanjkljiva in bi bilo težko brez pisane besede ohraniti pravo čistost v veri in v božji službi. (3) Da bi se mogel pravi izveličavni nauk tem lažje prelagati v druge jezike in tako po vsem svetu razširjati, ker je volja božja, da Ga ljudje vseh jezikov poznajo, pridigujejo, poslušajo, častijo in hvalijo.

Kakor je pa neizrečno velika milost in dobrota božja, da je nam sv. pismo dal in po istem z nami govori, sam sebe in svojo voljo v njem razodeva in nas k ve- nemu življenju vodi, tako je proti temu velika nehvaležnost ljudij, če ne marajo sv. pisma, temuč je pusté ležati li je celó izgubé, kakor se je bilo (v starem testamentu)

pred Jozijevim časom zgodilo. Zato se mora vsem kristjanom ta nebeški zaklad posebno priporočati, da radi sv. pismo beró, poslušajo in o rečeh, ki so v njem, premišljajo. Posebno pa imajo to delati pridigarji in cerkveni učeniki. Ker morajo namreč sami druge ljudi učiti vero in pravo božjo službo, potreba je, da se poprej sami tega naučé iz sv. pisma, česar hočejo druge učiti; znati morajo torej sv. pismo »od mladih nog«, kakor pravi sv. Pavel o Timoteju. **Ne smejo pa duhovni,** t. j. cerkveni služabniki in učeniki, **sv. pismo le sami za se ohraniti, drugim ljudem pa prepovedovati je brati,** kakor delajo nekateri z namenom, da bi ljudje ne spoznali njih krivega nauka in malikovanja*). Zakaj sam Bog je deželski gosposki ne le pripustil, temuč tudi zapovedal brati sv.

*) Rimsko-katoliška cerkev si je v svesti, da nekateri njeni nauki nasprotujejo božji besedi; radi tega neče dati v s e g a sv. pisma v roke preprostemu ljudstvu, in mu daje večinoma le »Evangelje za nedelje in praznike« in »Zgodbe sv. pisma«. V takih deželah, kjer druge družbe razširjajo biblijo, je rimska cerkev nekako prisiljena, preskrbeti svojim ovčicam lastno izdajo vsega sv. pisma. A pri tem posebno skrbi za to, da nihče ne spozna čiste resnice in ne zavrže njenih krivih naukov. Zato se izdajajo l e b i b l i j e z r a z l a g o; ljudstvo pa bere besede sv. pisma in razlago, ne da bi premišljevalo, ali je razlaga povsem istinita in soglasna z besedo božjo, češ, saj so jo razložili tako imenitni in učeni možje, potem mora biti že vse prav! Duhovniki pa imajo ukaz, naj izročé sv. pismo le takim ljudem, o katerih so prepričani, da jim ne bo škodovalo; a če bi zapazili, da je kdo po branju sv. pisma prišel v dvome gledé nekaterih verskih resnic, so dolžni, takemu sv. pismo prepovedati in ga podučiti, da »katoliški kristjan m o r a vse verovati, kar sv. rimsko-katoliška cerkev zapoveduje verovati, bodisi v sv. pismu pisano ali ne«. Ako bi kdo bral sv. pismo brez dovoljenja svojega spovednika, ne dobí odveze, dokler ne izroči knjige duhovniku. Posebno velik greh je za rimske katoličane, b r a t i s v. p i s m o b r e z r a z l a g e, kakršno izdajajo svetopisemske družbe p r a v p o c e n i in v v s e h z n a n i h j e z i k i h s tem namenom, da bi mogel vsak človek spoznati nauk Kristusov, pa naj je od katerekoli krščanske cerkve, ali pa tudi neverec, žid, mohamedanec, ali pogan. Seveda delovanje teh družeb je trn v peti rimsko-katoliški hierarhiji, in zato so vsi papeži v ravno reteklem stoletju zavrgli in prekleli vse svetopisemske družbe. — 'eformatorsko načelo, da mora vsak človek brati sv. pismo, je ilo jako važnega pomena za napredek in razvoj narodov, ki so ›rejeli reformacijo: občna narodna omika je brez ugovora boljša ied protestanti negò med rimskimi katoličani. Čim bolj je narod

pismo in po njem vse svoje opravilo uravnati, ko pravi po Mojzesu tako-le: »Kadar bo že kralj sedel na stolu svojega kraljestva, dá si napisati to postavo v bukve, katere imajo pri njem biti, da v njih bere vse svoje žive dni itd.« (V Mojz. 17, 18. 19.). Tako tudi pravi Bog Jozuvetu, vojvodi izraelskega ljudstva: »Ne daj bukev te postave priti od tvojih ust, temuč jih premišljaj dan in noč, da se ravnaš po njih in delaš vse, kar je v njih pisano; kajti tedaj boš srečen v vsem, kar boš delal in tedaj boš mogel modro ravnati« (Joz. 1, 8). In zato ker si je Jozias, judovski kralj, dal čitati te bukve, sporočil mu je Bog po Huldi prerokinji, da bo v miru v svoj grob položen, in njegove oči ne bodo videli nesreč, katere je moral Bog v kazen poslati nad judovska mesta. Nasproti pa Bog preti Jojakimu kralju, ker je sežgal preroku Jeremiju bukve, da nihče njegovega rodu ne bo sedel nâ Davidovem stolu, in da bo truplo njegovo trpelo vročino podnevi in mraz ponoči — v plačilo za to, da je tako zaničeval božjo besedo. Zato je dolžan vsaki kristjan, bodisi visokega ali nizkega stanu, star ali mlad, mož ali žena, da rad bere — ako zna — sv. pismo, da je rad posluša, o njem govori in premišlja.

Zakaj »postava GOSPODOVA je popolna, oživljajoča dušo; pričanje GOSPODOVO resnično in daje modrost nevednemu. Zapovedi GOSPODOVE so pravične, srce razveseljujejo; postava GOSPODOVA čista, razsvetljuje oči. Strah GOSPODOV je čist, vekomaj ostane; sodbe GOSPODOVE zgolj resnica, pravične so vse: zaželjene bolj kot zlato, in bolj kot najčistejše zlato, slajše kot med in satovje« (Ps. 19, 8—11.). Zatorej »blagor vsem tem, ki imajo veselje v postavi GOSPODOVI, in postavo Njegovo premišljujejo noč in dan« (Ps. 1, 2). Zakaj ta postava ali besedâ božja razveseljuje v uboštvu, tolaži v križih in nadlogah, leči v boleznih, ohranja človeka v smrti in ga popelje tje v nebo, v večno veselje. Tega večnega veselja, visoko hvaljena sv. Trojica, stóri deležne vse te, ki pridno sveto biblijo beró in poslušajo, vekomaj, Amen.

---

vdan rimski cerkvi, tem manj ima omike, samozavesti in svobode, in tem več ima analfabetov!

Cena 30 vinarjev, vezana 60 vinarjev.